

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب معلم

(راهنمای تدریس)

آموزش قرآن پایه‌ی سوم دبستان

قرآن

طرح ارتقاء آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

۱۳۸۹

جهت تهیه بسته آمادگی برای آزمون استخدامی آموزگار ابتدایی، [اینجا](#) کلیک نمایید.

طبق مصوبه‌ی جلسه‌ی ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش
کتاب آموزش قرآن این پایه، توسط آموزگار پایه تدریس می‌شود.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب : کتاب معلم آموزش قرآن سوم دبستان - ۶۱

مؤلفان : ابوالفضل انوشه‌پور، دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان، الهه ستوده، غلامعباس سرشور خراسانی،

سیدمهدی سیف، رضا نباتی و مسعود وکیل

با همکاری : سید محمدعلی جواهریان، محمد قدوسی

بازنویسی داستان‌ها : محمدعلی دهقانی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

طراح گرافیک، طراح جلد : نفیسه شهدادی

تصویرگران : گلبرگ کیانی، نفیسه شهدادی

صفحه‌آرا : خدیجه محمدی

ناشر : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت : www.chap.sch.ir

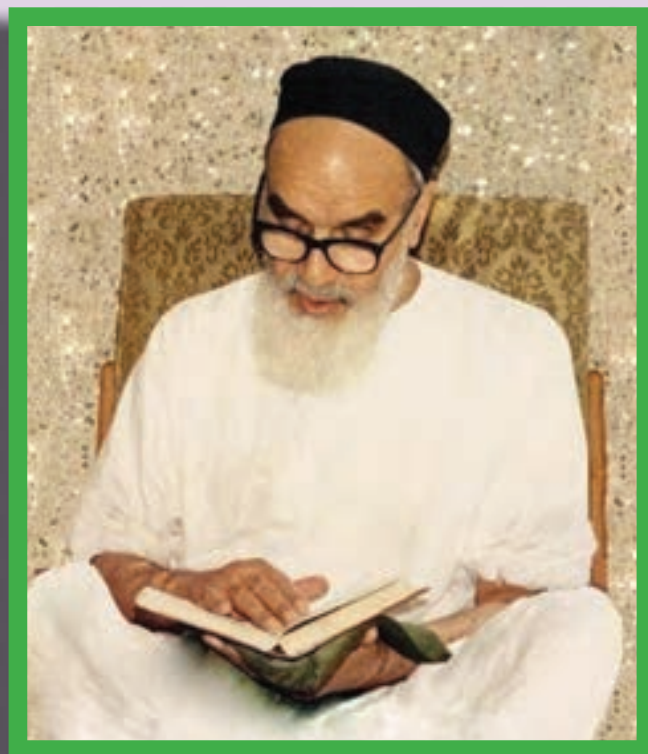
چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ اول ۱۳۸۹

حق چاپ محفوظ است.

شما ای فرزندان برومند اسلام!
تدریس قرآن در هر رشته‌ای
از آن را مدنظر و مقصد اعلا‌ی خود
قرار دهید.

تربیت باید تربیت قرآنی
باشد و بچه‌های ما باید تربیت
قرآنی بشوند.

من از معلّمان محترم دوره‌ی
ابتدایی خواهش می‌کنم به درس
قرآن در این دوره اهمیت بیشتری
بدهند.

اگر تحصیل‌کرده‌های ما روزی
یک صفحه از قرآن را با توجه به معنا
بخوانند و در آن تدبّر کنند، غوغایی
در کشور به پا می‌شود. این کار به
فرهنگ‌سازی و تدبیر نیاز دارد.

مقدمه

بخش اول: کلیات و مبانی آموزش قرآن

۲	فلسفه‌ی آموزش قرآن در آموزش و پرورش
۴	رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۵	اصول حاکم بر برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۸	اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۹	جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۱	جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۲	جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی
۱۸	محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی
۱۹	فرایند کلی تدریس
۲۰	نحوه‌ی اشاره صحیح به بخش‌های کلمات
۲۴	رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان
۲۶	مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روخوانی قرآن
۲۸	ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی
۳۰	شیوه‌ی کسر نمره در ارزش‌یابی پایانی
۳۱	وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن
۳۳	ارتقای سواد قرآنی معلمان
۳۴	آشنایی خانواده‌ی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آنان

بخش دوم: روش آموزش دروس و فعالیت‌های یادگیری برای ارتقای سواد قرآنی معلمان

۳۷

فصل اول: آموزش نماز

۳۸

مقدمه

۳۹

جلسه اول: آموزش عبارات اذان و اقامه

۴۰

جلسه دوم: آموزش سوره‌ی حمد

۴۰

جلسه سوم: آموزش سوره‌ی توحید

۴۱

جلسه چهارم: آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

۴۱

جلسه پنجم: آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار

۴۱

جلسه ششم: آموزش ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه

۴۱

جلسه هفتم: آموزش ذکر تشهد

۴۲

جلسه هشتم: آموزش ذکر سلام و آیه‌ی ملوات و پیام قرآنی

۴۲

دانستنی‌های معلم

۴۴

تشویق دانش‌آموزان به یادگیری نماز

۴۶

فصل دوم: آموزش روخوانی قرآن کریم

۴۷

مقدمه

۴۸

روز اول: یادآوری ترکیب حروف و حرکات و دانستنی‌های معلم

۵۰

روز دوم: یادآوری حرف ساکن و دانستنی‌های معلم

۵۲

روز سوم: تمرین حرف ساکن و دانستنی‌های معلم

۵۴

روز چهارم: یادآوری تنوین و دانستنی‌های معلم

۵۶	روز پنجم: تمرین تنوین و دانستنی‌های معلّم
۵۸	روز ششم: یادآوری تشدید و دانستنی‌های معلّم
۶۰	روز هفتم: تمرین تشدید (۱) و دانستنی‌های معلّم
۶۱	روز هشتم: تمرین تشدید (۲) و دانستنی‌های معلّم
۶۳	روز نهم: یادآوری خواندن «ه» و «ه» و دانستنی‌های معلّم
۶۵	روز دهم: تمرین خواندن «ه، ه، ه» و «ه، ه، ه» و دانستنی‌های معلّم
۶۶	روز یازدهم: پایه‌های همزه و دانستنی‌های معلّم
۶۸	روز دوازدهم: تمرین پایه همزه (۱) و دانستنی‌های معلّم
۷۰	روز سیزدهم: تمرین پایه همزه (۲) و دانستنی‌های معلّم
۷۲	روز چهاردهم: حروف ناخوانا (۱) و دانستنی‌های معلّم
۷۴	روز پانزدهم: تمرین حروف ناخوانا (۱) و دانستنی‌های معلّم
۷۶	روز شانزدهم: حروف ناخوانا (۲) و دانستنی‌های معلّم
۷۸	روز هفدهم: تمرین حروف ناخوانا (۲) و دانستنی‌های معلّم
۸۰	روز هجدهم: حروف ناخوانا (۳) و دانستنی‌های معلّم
۸۲	روز نوزدهم: تمرین حروف ناخوانا (۳) و دانستنی‌های معلّم
۸۴	روش کلی تدریس روز بیستم تا سی و سوم:
۸۶-۹۹	نکات و دانستنی‌های معلّم مربوط به هر یک از روزهای بیستم تا سی و سوم
۱۰۰	فصل سوم: روش کلی تدریس «انس با قرآن» ۱ تا ۱۶
	نکات انس با قرآن کریم (۱): سوره‌ی حمد و سوره‌ی بقره آیات ۱ تا ۵
۱۰۶	و دانستنی‌های معلّم
۱۰۸	نکات انس با قرآن کریم (۲): آیه‌الکرسی و دانستنی‌های معلّم

- نکات انس با قرآن کریم (۳):** سوره‌ی ابراهیم آیات ۳۵ تا ۴۱
داستان چشمه‌ی زمزم و دانستنی‌های معلّم ۱۱۰
- نکات انس با قرآن کریم (۴):** سوره‌ی اسراء آیات ۲۱ تا ۲۷ و دانستنی‌های معلّم ۱۱۲
- نکات انس با قرآن کریم (۵):** سوره‌ی آل عمران آیات ۵۵ تا ۶۰ و دانستنی‌های معلّم ۱۱۴
- نکات انس با قرآن کریم (۶):** سوره‌ی طه آیات ۱۳ تا ۴۸
داستان پیامبری حضرت موسی علیه السلام و دانستنی‌های معلّم ۱۱۶
- نکات انس با قرآن کریم (۷):** سوره‌ی مائده آیات ۴۸ تا ۵۰ و دانستنی‌های معلّم ۱۱۸
- نکات انس با قرآن کریم (۸):** سوره‌ی طه آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲ و دانستنی‌های معلّم ۱۲۰
- نکات انس با قرآن کریم (۹):** سوره‌ی طه آیات ۴۰ تا ۵۰
داستان به سوی مبارزه‌ی بزرگ و دانستنی‌های معلّم ۱۲۲
- نکات انس با قرآن کریم (۱۰):** سوره‌ی حج آیات ۷۴ تا ۷۸ و دانستنی‌های معلّم ۱۲۴
- نکات انس با قرآن کریم (۱۱):** سوره‌های قدر و زلزال و دانستنی‌های معلّم ۱۲۶
- نکات انس با قرآن کریم (۱۲):** سوره‌ی شعراء آیات ۴۰ تا ۵۱
داستان پیروزی حضرت موسی علیه السلام و دانستنی‌های معلّم ۱۲۸
- نکات انس با قرآن کریم (۱۳):** سوره‌ی شوری آیات ۳۶ تا ۴۴ و دانستنی‌های معلّم ۱۳۰
- نکات انس با قرآن کریم (۱۴):** سوره‌ی قصص آیات ۷۴ تا ۷۷ و دانستنی‌های معلّم ۱۳۲
- نکات انس با قرآن کریم (۱۵):** سوره‌های عادیات و قارعه
داستان صبح پیروزی و دانستنی‌های معلّم ۱۳۴
- نکات انس با قرآن کریم (۱۶):** سوره‌ی بقره آیات ۷۹ تا ۸۳ و دانستنی‌های معلّم ۱۳۶
- ۱۳۸ درس آخر: قرآن در تابستان**
- پیوست:** مصوبه‌ی شورای عالی آموزش و پرورش درباره‌ی آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی
فهرست کلمات معنا شده
فهرست کتب مفید برای مطالعه
- ۱۴۰
۱۴۱
۱۴۹

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله :

«همه‌ی موجودات حتی ماهی دریا، برای کسی که قرآن را به دیگران آموزش می‌دهد و کسی که قرآن را فرامی‌گیرد، از خدا آمرزش می‌خواهند».

مُستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۵

همکار و آموزگار گرامی

از این که نعمت هم‌نشینی با قرآن و آموزش آن نصیب همه‌ی ما شده است، خدای مهربان را سپاسگزاریم و از او دوام توفیقات همه‌ی خادمان قرآن کریم را خواهانیم.

هدف از آن چه در این مقدمه و در متن کتاب ارائه می‌شود، ایجاد وحدت رویه و هماهنگی بین گروه مؤلفان و معلمان است. این کتاب برای توفیق بیش‌تر معلمان در آموزش «قرآن سوم ابتدایی» و آشنایی با اهداف، محتوا و روش تدریس هریک از فصل‌های آن تهیه شده است. امید است همکاران ارجمند ضمن مطالعه‌ی دقیق بخش‌های اول و دوم این کتاب و کاربست راهبردهای ارائه شده در تدریس هر درس موفق‌تر باشند و با ارائه‌ی پیشنهادها و نظرات خود، ما را در ارتقای هرچه بیش‌تر برنامه‌ی درسی قرآن یاری کنند.

گفتنی است طرح ارتقای آموزش قرآن در سال‌های تحصیلی ۸۸-۸۷ و ۸۹-۸۸ در ۳۰ درصد از کلاس‌های سوم ابتدایی سراسر کشور به صورت آزمایشی اجرا شد و توسط شورای عالی آموزش و پرورش مورد پژوهش و ارزش‌یابی قرار گرفت. نتیجه‌ی بررسی‌ها نشان از موفقیت بالای این طرح داشت که منجر به تصویب آن در جلسه‌ی شورای عالی آموزش و پرورش شد. پس از تصویب، این طرح از سال تحصیلی ۹۰-۸۹ جهت اجرای سراسری در کلیه مدارس ابتدایی کشور ابلاغ شده است.

همکاران گرامی توجه داشته باشید که پس از تسلط بر مطالب کتاب، آن چه اهمیت دارد، خلاقیت شما در ارائه‌ی مناسب این مطالب با توجه به شرایط خاص هر کلاس است.

در پایان روش تدریس هر درس، بخشی به عنوان دانستنی‌های معلم آمده است. از اهداف اصلی این بخش، ارتقای سواد قرآنی معلمان گرامی است. این بخش را به دقت مطالعه کنید و تمرین‌های آن را انجام دهید تا در آموزش قرآن توانایی بیش‌تری کسب کنید. بیان مطالب این قسمت برای دانش‌آموزان ضرورتی ندارد، مگر آن که بیان آن‌ها پس از طرح سؤال دانش‌آموزان ضروری یا مفید باشد.

برای هرگونه اظهارنظر و ارائه‌ی پیشنهاد در اصلاح و تکمیل برنامه‌ی درسی و کتاب‌های آموزش قرآن می‌توانید با گروه قرآن دفتر برنامه‌ریزی و تألیف به نشانی زیر تماس بگیرید :

<http://quran-dept.talif.sch.ir>

وب‌گاه (وب سایت)

quran-dept@talif.sch.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

بخش اول

کلیات و مبانی آموزش قرآن

پیش‌گفتار

فلسفه‌ی آموزش قرآن در آموزش و پرورش
رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
اصول ماکم بر آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی
محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی
فرایند کلی تدریس
نمونه‌ی اشاره صمیم به بخش‌های کلمات
رفع اشکالات روفوانی دانش‌آموزان
مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روفوانی قرآن
ارزش‌یابی مستمر و پایانی و پیشرفت تمصیلی
شیوه‌ی کسر نمره در ارزش‌یابی پایانی
وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن
ارتقای سواد قرآنی آموزگاران
آشنایی خانواده‌ی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آنان

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

سوره‌ی جمعه، آیه‌ی ۲

قرآن کریم از آغاز نزول تاکنون، سرچشمه‌ی بی‌پایان علوم و معارف اسلامی و محور تعلیم و تربیت دینی بوده است. تاریخ تعلیم و تربیت اسلامی با آموزش قرآن کریم از سوی پیامبر اکرم -صلی‌الله‌علیه‌وآله- آغاز شده است. آیه‌ی دوم سوره‌ی مبارکه‌ی جمعه، برنامه‌ی بعثت و رسالت پیامبر خاتم را در تلاوت آیات الهی، تزکیه‌ی مردم، تعلیم کتاب خدا و حکمت الهی خلاصه می‌کند. این آیه‌ی شریفه آن قدر اهمیت دارد که می‌توان گفت هدایت الهی، احکام دین و رستگاری در دو جهان، در گرو عمل به آن است.

برنامه‌ی آموزش قرآن در بی‌آن است که راهی روشن، مطمئن و دائمی برای انس و ارتباط همه‌ی مردم با قرآن کریم که به بهره‌گیری مادام‌العمر آنان از هدایت کتاب الهی منجر شود، باز کند. قرآن کتاب همه‌ی انسان‌هاست. هر فردی در هر سطحی از علم و تقوا - به شرط آن که زبان این کتاب را درک کند - می‌تواند از آن بهره‌گیری (هُدًى لِلنَّاسِ؛ بقره/ ۱۸۵).

نظام تعلیم و تربیت اسلامی، باید زمینه‌ی بهره‌گیری مستقیم و دائمی از قرآن کریم را برای همه‌ی دانش‌آموزان فراهم آورد، در غیر این صورت این ضعف و نقصان در همه‌ی ارکان ایمان و انجام عمل صالح افراد جامعه تأثیر نامطلوب و غیرقابل جبرانی خواهد گذاشت. هر چند دست‌یابی به این هدف والا و یگانه وظیفه‌ی همه‌ی دروس است، ولی دروس تعلیم و تربیت دینی، به‌ویژه درس آموزش قرآن در این بین رسالت خاصی برعهده دارد.

مهم‌ترین پیشینه‌ی آموزش قرآن، آموزش‌های سنتی است که از دیرباز در همه‌ی جوامع اسلامی و از جمله ایران وجود داشته است. تلقی رایج از آموزش قرآن در سطح عمومی جامعه - حداقل در سده‌ی اخیر - توانایی روخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم بوده است؛ یعنی از نظر عموم مردم و بسیاری از مراکز فرهنگی سنتی و حتی بخش قابل توجهی از صاحب‌نظران، هر فردی که می‌توانست قرآن را بخواند، اولین مرحله‌ی ضروری و عمومی آموزش را فراگرفته بود. هر چند همیشه برای آموزش مراحل بالاتر، به ویژه نسبت به فهم قرآن کریم توصیه‌هایی می‌شده است، اما پیش از سال‌های اخیر، هیچ آموزش مدون، جدی و ویژه برای عموم مردم نسبت به مراحل بالاتر از خواندن قرآن وجود نداشته است.

جامعیت آموزش قرآن

در برنامه‌ی فعلی آموزش قرآن که از سال ۱۳۷۷ آغاز شده است، جامعیت آموزش قرآن به‌عنوان یک اصل اساسی مورد توجه و اهتمام جدی قرار گرفته است. جامعیت آموزش قرآن در صدد آن است که بتواند به گونه‌ای اهداف و اجزای آموزش قرآن را ترسیم و تدوین کند که این آموزش با آن‌چه در آیه‌ی دوم سوره‌ی مبارکه‌ی جمعه آمده است، نسبتی قابل قبول داشته باشد.

از این رو، تعریف آموزش جامع قرآن چنین است:

آموزش جامع قرآن، فرایندی است برای دست‌یابی به توانایی خواندن، درک معنا، تدبر در آیات و آشنایی با معارف

قرآن به منظور انس و بهره‌گیری دائمی از قرآن کریم و تقویت ایمان و عمل صالح^۱. در صورتی که آموزش قرآن به صورت جامع انجام شود، دانش‌آموزان که آحاد جامعه را تشکیل می‌دهند، به «سوادقرآنی» دست می‌یابند. امروزه سواد در حوزه‌های مختلف علمی منحصر به کسب دانش یا مهارت نیست؛ بلکه این دانش و مهارت باید به ایجاد و تقویت نگرش خاصی منجر شود که موجب به‌کارگیری آموخته‌ها در زندگی و ارتباط دائمی فرد با آن‌ها باشد؛ و چه بسا زمینه‌ساز توسعه و گسترده‌گی آن علم شود.

سوادقرآنی

با توجه به جامعیت آموزش قرآن و نکات فوق در کسب «سواد» در حوزه‌های مختلف علوم، می‌توان سواد قرآنی را این چنین تعریف کرد:

«سواد قرآنی، اعتقاد و علاقه به یادگیری قرآن کریم و برخورداری از دانش و مهارت پایه به منظور بهره‌گیری مستمر و مادام‌العمر از قرآن کریم و انس دائمی با آن است».

مطابق این تعریف سواد قرآنی دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- سواد قرآنی یک نیاز همگانی است. همه‌ی افراد جامعه با هر وضع اقلیمی، شغلی، اقتصادی، اجتماعی و ... برای آن که هویت انسانی - الهی خویش را بشناسند و از آن مراقبت کنند و زمینه‌ی شکوفایی تدریجی آن را فراهم آورند، به سواد قرآنی نیازمندند.

۲- سواد قرآنی از یک حدّ پایه برخوردار است. هر چند افراد با توجه به تفاوت‌هایی که در تحصیلات، شرایط اقتصادی و اجتماعی دارند، به سطوح مختلفی از سواد قرآنی نیازمندند ولی بهره‌مندی عموم از یک حدّ پایه ضروری است.

۳- حدّ سواد قرآنی در طول زمان در حال رشد است. با توجه به شرایط و امکانات مختلف در هر جامعه و نیز تغییرات این شرایط در طول زمان، این حدّ، نیازمند شناسایی و تعریف خاص است. برای مثال، ممکن است با توجه به شرایط و امکانات فعلی در آموزش قرآن، حدّ ضروری خواندن قرآن به صورت معمولی (فارسی خوانی) تعیین شود اما در آینده با ارتقای این شرایط، حد ضروری را، خواندن با لحن عربی تعیین کرد و یا حدّ برخی از دیگر مهارت‌های پایه را ارتقا بخشید.

۴- حداقل سواد قرآنی منجر به علاقه‌مندی خواندن مستمر قرآن کریم، فهم تدریجی معنای عبارات و آیات آن می‌شود و زمینه‌ی بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های الهی را فراهم می‌کند.

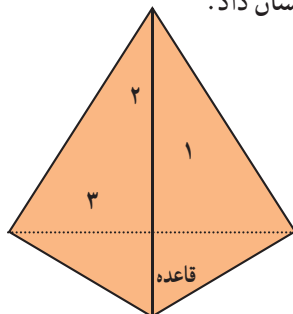
هدف از آموزش عمومی قرآن کریم، نمی‌تواند صرفاً دست‌یابی به دانش و مهارت خاصی درباره‌ی قرآن باشد، بلکه باید توانایی و قابلیت فراهم آورد که فرد بتواند ضمن انس و ارتباط دائمی با قرآن کریم، پیوسته خود را در معرض تزکیه و تعلیم الهی قرار دهد و از قرآن کریم بهره‌مند شود.

اجزای اصلی سواد قرآنی

با توجه به تعریف سواد قرآنی می‌توان برای سواد قرآنی سه جزء اصلی در نظر گرفت. این سه جزء عبارت‌اند از: خواندن قرآن کریم، درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم و تدبّر در آیات. تدبّر در آیات که از توصیه‌های اکید قرآن کریم و معصومان - علیهم السلام - است، از مهارت‌های عمومی می‌باشد که گاهی در زبان روایات به عنوان شرط اصلی بهره‌مندی از قرآن کریم بیان شده است تا آن‌جا که

۱- از آن‌جا که جامعیت آموزش قرآن یکی از اصول حاکم بر این برنامه است، این اصل و تعریف فوق در فصل بعدی همین کتاب بیش‌تر توضیح داده خواهد شد.

در روایتی از حضرت امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - نقل شده است که فرمودند: «لَا خَيْرَ فِي قِرَائَةِ لَا تَدْبُرُ فِيهَا»^۱. در صورتی که این سه جزء اصلی سواد قرآنی را در سه وجه یک هرم نشان دهیم، قاعده‌ی این هرم که بنیان و اساس نگهداری سه وجه آن است، انس دائمی با قرآن کریم خواهد بود. انس با قرآن کریم غیر از نقشی که در ایجاد مهارت‌های پایه‌ی سواد قرآنی دارد، هم نگهدارنده و حافظ این مهارت‌هاست و هم به عنوان محصول و ثمره‌ی اصلی سواد قرآنی محسوب می‌شود. از این رو، می‌توان اجزا و ثمره‌ی سواد قرآنی را در شکل زیر نشان داد.

- ۱- توانایی خواندن قرآن کریم
 - ۲- درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم
 - ۳- تدبیر در آیات
- قاعده‌ی هرم: انس با قرآن کریم

مهم‌ترین جزء سواد قرآنی، انس با قرآن کریم است. روح حاکم و جهت‌گیری کلی برنامه‌ی آموزش قرآن از پیش دبستان تا پیش‌دانشگاهی فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای دستیابی به انس با قرآن کریم است. حضرت امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - می‌فرماید: «لِيَكُنْ سَمِيرُكَ الْقُرْآنَ»^۲؛ باید مونس و همدم تو قرآن باشد.

انس با قرآن کریم، مراتب مختلف و مجموعه‌ای از علائق و ارتباط با قرآن کریم است که خواندن مستمر قرآن، درک معنای آیات، تدبیر در آن‌ها و پایبندی به آموزه‌های الهی در همه‌ی شئون زندگی مبتنی بر قرآن و عترت، لازمه‌ی همه‌ی مراحل و مراتب آن است. دستیابی به این امر اولاً، تدریجی است و در طول زمان از نظر کمی و کیفی ارتقا می‌یابد؛ ثانیاً، متناسب با اهداف هر یک از دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی، موجب بهره‌مندی دانش‌آموزان از قرآن کریم می‌شود و در نهایت منجر به کسب توانایی و علاقه به بهره‌مندی مستمر و همیشگی از قرآن کریم خواهد شد.

رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

رویکرد، نگاه و جهت‌گیری کلی حاکم بر اجزای یک برنامه است. معمولاً رویکرد هر برنامه، مهم‌ترین تفاوت‌ها و جهت‌گیری‌های جدید را نسبت به برنامه‌ی قبلی شامل می‌شود. از این رو رویکرد برنامه‌ی جدید آموزش قرآن، انس با قرآن کریم و جامعیت آموزش است. مهم‌ترین تأثیر این رویکرد، بر تعیین اهداف آموزش قرآن می‌باشد. این اهداف باید به گونه‌ای تعیین شود که از یک سو شامل همه‌ی حیطه‌های یادگیری؛ یعنی سه حیطه‌ی شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از سوی دیگر، همه‌ی موضوعات ضروری آموزش قرآن مانند کسب مهارت‌های گوناگون قرائت، درک معنای عبارات و آیات قرآن، شناخت قرآن و آشنایی با معارف آن را شامل شود.

در گذشته، آموزش قرآن در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و حتی دوره‌ی متوسطه عمدتاً بر کسب مهارت خواندن تأکید داشت و از برنامه‌ی جامعی برای دستیابی به فهم معنای عبارات و آیات قرآن برخوردار نبود. این فروکاستن آموزش به بخشی از آنچه که باید باشد، آسیب‌های فراوانی به همراه داشت که مهم‌ترین آن، خارج شدن آن از یک آموزش طبیعی و معنادار بود. دانش‌آموزان به دلیل توجه فرهنگ عمومی به قرآن کریم، این درس را با علاقه آغاز می‌کردند، ولی پس از مدت کوتاهی، انگیزه‌ی یادگیری کاهش می‌یافت؛ زیرا ایشان به دلیل عدم فهم معنای آیات و عبارات قرآن، از برقراری ارتباط با موضوع یادگیری ناتوان بودند.

۱- کافی، ج ۱، ص ۳۶.

۲- غررالحکم، ص ۱۱۱.

هرچند به دلیل جامعیت آموزش، به شیوه‌ی مناسب و با رعایت ظرفیت روحی و ذهنی دانش‌آموزان، به سایر اهداف آموزش قرآن نیز توجه شده است، ولی در برنامه‌ی فعلی آموزش قرآن نیز مهم‌ترین هدف در دوره‌ی ابتدایی، کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. در بخش‌های آینده با اجزای آموزش قرآن که هر کدام متکفل دست‌یابی به بخشی از اهداف جامع آموزش قرآن‌اند، آشنا می‌شوید.

اصول حاکم بر برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی^۱

۱- توجه جدی به موضوع انس به قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن در تمام مسائل اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی

توضیح: اهداف باید به‌گونه‌ای باشد که با توانایی‌های ذهنی و روانی دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته و دست‌یافتنی باشد. محتوا جذاب و متنوع و در جهت اهداف تنظیم شود. استفاده‌ی هرچه بیشتر از روش‌هایی که منجر به مشارکت خلاق و حضور فعال دانش‌آموز در فرایند یاددهی - یادگیری شود. همچنین ارزش‌یابی منجر به تقویت حیطه‌ی عاطفی فراگیر شود و دور از شرایط اضطراب‌آور انجام پذیرد.

۲- تعیین اهداف درس قرآن با توجه به اهداف آموزشی و پرورشی دوره‌ی ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش

۳- جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن

توضیح: جامعیت آموزش قرآن یعنی علاوه بر آموزش روخوانی، روان‌خوانی که هدف اصلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، به سایر اهداف آموزش قرآن مانند آشنایی با برخی از دستورات اخلاقی و تربیتی قرآن متناسب با سن فراگیران و زیباخوانی قرآن ... توجه شود.

۴- در نظر گرفتن اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط افقی این درس با سایر دروس

توضیح: در درس قرآن به اهداف تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و ... که از اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی است توجه شده است.

۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری

توضیح: به‌عنوان مثال، در آموزش روخوانی باید به برخی اصولی مانند: استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های قبلی دانش‌آموزان، توجه به تکرار و تمرین و تجربه‌ی اهداف به مراحل مختلف برای دست‌یابی تدریجی به آن‌ها، به‌ویژه با توجه به استعداد‌های فردی دانش‌آموزان، توجه شود. همچنین ارزش‌یابی از توانایی‌های دانش‌آموزان باید به احساس موفقیت آن‌ها و تشویق ایشان به پیشرفت منجر شود.

۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر، به‌منظور دست‌یابی هرچه بیشتر به پیامدهای عاطفی آموزش

۷- تناسب محتوا با نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان

۸- تأکید بیش‌تر بر مهارت‌های عملی نسبت به دانش نظری به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری

توضیح: آنچه در بیش‌تر قسمت‌های آموزش قرآن اهمیت دارد، کسب مهارت عملی است تا دانش نظری؛ برای مثال، چگونگی خواندن نماد تنوین (ـَ) اهمیت دارد نه تعریف آن و یا این‌که تنوین ترکیبی است از حرکات کوتاه و نون ساکن؛ این اصل در انتخاب نوع رسم‌الخط نیز کارساز است. برای مثال، یکی از قواعد پرگفت‌وگویی روخوانی چگونگی اشباع حرکت «هاء» ضمیر است.

۱- این اصول حاکم بر همه‌ی اجزای برنامه‌ی آموزش است. از این رو باید برخی از آن‌ها توسط برنامه‌ریزان، برخی توسط کارشناسان و برخی توسط آموزگاران باید مورد توجه

و عمل قرار گیرد.

همان طور که می بینید، حتی اسم این قاعده، سنگین و نامأنوس است، درحالی که با نوعی نگارش خاص، به بیان این قاعده و یادگیری آن نیازی نیست و دانش آموز می تواند بدون نیاز به این قاعده، موارد مربوط به آن را کاملاً صحیح بخواند.

۹- انعطاف پذیری روش های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف

توضیح: استفاده از لوحه در آموزش قرآن بسیار اهمیت دارد، ولی اگر به هر دلیلی لوحه در دسترس نبود، آموزگار تدابیری بیندیشد تا نقش لوحه به شکل دیگری اجرا شود (از طریق نوشتن روی تابلو ...). یا اگر نوار آموزشی موجود نبود، با توجه به نقش نوار در زیباخوانی، خود آموزگار و یا احیاناً دانش آموزی که صوت زیبایی دارد، آیات را تلاوت کند.

۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن

توضیح: در آموزش زیباخوانی قرآن به جای پرداختن به آموزش نظری تجوید، به طور عملی بر شنیدن قرائت آیات از نوار آموزشی و الگوگیری از آن تأکید می شود. در نوار آموزشی به طور نسبی تمام مهارت های تجوید و زیباخوانی رعایت شده است. دانش آموزان می توانند با تقلید و الگوگیری از نوار به طور عملی برخی از این مهارت ها را بیاموزند.

۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط نزدیک به خط فارسی

توضیح: با توجه به آموخته های دانش آموزان در درس فارسی، مصوت های شش گانه و صامت ها در درس قرآن تدریس نمی شود و دانش آموزان براساس آنچه در فارسی آموخته اند، بسیاری از کلمات و عبارات قرآنی را بدون هیچ گونه آموزش جدیدی می توانند بخوانند.

۱۲- کلمات و ترکیباتی که از قرآن برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزی انتخاب می شود، باید حتی الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن ها با آیات قرآنی احساس شود.

۱۳- اولویت دادن به روش های فعال تدریس و کار گروهی دانش آموزان

توضیح: تقریباً در همه ی مراحل آموزش روخوانی، تدریس با خواندن دانش آموزان آغاز می شود و معلم بیش تر نقش هدایت کننده دارد و تنها تدریس برخی موارد خاص مانند آموزش نمادهای جدید رسم الخط قرآن به عهده ی اوست و یا در آموزش پیام های زندگی، دانش آموزان به کمک یکدیگر و با بیان مصادیقی درباره ی پیام ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت جدی دارند.

۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم

توضیح: از سی دی یا نوارهای صوتی و تصویری مناسبی استفاده شود که در آن ها آهنگ و یا ریتم های نامناسب به کار نرفته باشد.

۱۵- ضرورت آموزش قرآن توسط آموزگار پایه

دلایل ضرورت:

۱- هم خوانی با منطق کلی ضرورت تک معلمی در دوره ی ابتدایی

۲- شناخت و ارتباط بیش تر آموزگار پایه با دانش آموزان

۳- استفاده از فرصت های مناسب برای برقراری ارتباط افقی میان دروس فقط برای آموزگار پایه ممکن است.

۴- امکان تنظیم فاصله ی جلسات تدریس در طول هفته فراهم می شود و دیگر لزومی ندارد درس قرآن در دو ساعت پشت سر هم

و در یک روز برگزار شود.

۱۶- ارتقای توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر

توضیح: استفاده از روش‌هایی که زمینه‌ی تعلیم و تعلم همزمان را فراهم نموده و موجب ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران می‌شود؛ یعنی روش‌های آموزش به‌نحوی است که موجب ارتقای توانایی معلمان و انس و علاقه‌ی بیش‌تر آن‌ها به قرآن کریم می‌شود.

۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن

توضیح: گاهی به دلایل مختلفی درس قرآن در آخرین ساعات روز آخر هفته تدریس می‌شود که به هیچ‌وجه زمان مناسبی

نیست.

۱۸- ضرورت استمرار در آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته

۱۹- اختصاص دادن مدت زمان آموزش لازم، برای دست‌یابی به اهداف درس قرآن

۲۰- نظارت و پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی ضروری است:

الف) تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان نسبت به یادگیری

ب) توجه به دو اصل تشویق و احساس موفقیت در فرایند ارزش‌یابی

ج) حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس

در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا و یا سهل‌انگاری پرهیز کرد.

د) حرکت از ارزش‌یابی توصیفی به سمت ارزش‌یابی کمی. در شرایط فعلی ارزش‌یابی این درس در پایه‌ی اول و دوم ابتدایی

توصیفی و در سایر پایه‌ها مانند سایر دروس کمی است. در آینده نیز شیوه‌ی ارزش‌یابی درس قرآن، از نظر کیفی یا کمی بودن مانند سایر دروس خواهد بود.

ه) توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان

و) دور بودن از محیط‌های اضطراب‌آور

۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و سیما

توضیح: باید از راه‌های مختلف اولیای دانش‌آموزان را با اهداف، روش‌های تدریس و سطوح مورد انتظار یادگیری دانش‌آموزان

در درس قرآن آشنا کرد.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم به‌عنوان کلام الهی و کتاب آسمانی
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن
- ۳- توانایی روخوانی قرآن به‌صورت شمرده و آرام از روی مصحف با رسم‌الخط آموزشی
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به‌صورت روان یا آهنگین
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن
- ۶- حفظ برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن
- ۹- ایجاد و تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم

- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن
- ۱۱- شناخت و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان، در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن

اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی

(در چارچوب طرح ارتقا)

- ۱- آیات کتاب درسی و آیات قرآن کریم را به کمک خط آموزشی به‌صورت آرام و شمرده می‌خواند.
- ۲- قواعد اصلی روخوانی قرآن را هنگام خواندن آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.
- ۳- به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم علاقه نشان می‌دهد.
- ۴- عبارات و اذکار نماز را به‌صورت آهنگین یا روان می‌خواند.
- ۵- مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.
- ۶- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۷- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۸- به شنیدن قرائت زیبای قرآن، زیبا خواندن آن و حفظ برخی از آیات و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ابتدایی (ناظر بر هریک از موضوعات آموزش)

پایه	موضوع
اول	برخی از کلمات و عبارات سادهی قرآنی کتاب را براساس سیر سوادآموزی فارسی می خواند.
دوم	سوره ها و عبارات قرآنی هر درس را به صورت ساده و شمرده می خواند.
سوم	آیات و عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و آرام شمرده می خواند.
پایه	گوش دادن و قرانت آهنگین آیات و عبارات قرآنی
اول	۱- در خواندن آهنگین و جمعی سوره های کتاب درسی، مشارکت می کند. ۲- با گوش دادن به قرانت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن ها، سوره های کتاب را به صورت آهنگین می خواند.
دوم	برخی از نشانه ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می شناسد.
سوم	۱- نشانه ها و نمادهای خاص رسم الخط قرآن را می شناسد. ۲- قواعد اصلی روخوانی قرآن را هنگام خواندن آیات رعایت می کند. ۳- با چگونگی خواندن عبارات دارای حروف ناخوانا آشنا می شود.
پایه	پیام قرآنی
اول	با معنای برخی از عبارات سادهی قرآن (به زبان کودکانه یا شعر) آشنا می شود.
دوم	با مفاهیم سادهی برخی از پیام های قرآنی آشنا می شود و می تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.
سوم	معنای برخی از کلمات سادهی پیام های قرآنی کتاب را می داند.
پایه	معنای کلمات و عبارات
اول	با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.
دوم	۱- به شنیدن قرانت زیبای سوره های کتاب علاقه نشان می دهد. ۲- دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگه دارد و به آن احترام بگذارد.
سوم	۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن آشنا می شود.
پایه	انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن
اول	با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.
دوم	۱- به شنیدن قرانت زیبای سوره های کتاب علاقه نشان می دهد. ۲- دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگه دارد.
سوم	به خواندن روزانه آیات و سوره های قرآنی کتاب درسی علاقه مند است.

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ابتدایی

پایه	موضوع
پنجم	چهارم
۱- آیات قرآنی کتاب را به صورت معمولی می خواند. ۲- آیات قرآن کریم را از روی مصحف خط آموزشی به صورت شمرده می خواند. با گوش دادن به قرائت آیات کتاب درسی، آن ها را به صورت روان یا آهنگین می خواند. با نحوه خواندن صحیح نون ساکن نزد تنوین (التقاء ساکنین)، آشنا می شود.	۱- آیات قرآنی کتاب را به صورت معمولی می خواند. ۲- با رسم الخط مصحف آشنا می شود. با گوش دادن به قرائت آیات کتاب درسی، آن ها را به صورت روان یا آهنگین می خواند. ۱- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می کند. ۲- با چگونگی خواندن حروف مقطعه آشنا می شود. ۳- با علامت مد و کاربرد آن آشنا می شود. با مفاهیم ساده برخی از پیام های دیگر قرآنی آشنا می شود و می تواند مفهوم آن را با زبانی کودکانه بیان کند.
۱- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده ی قرآن را می داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می کند. با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.	۱- معنای برخی کلمات آشنا و ساده قرآن را می داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می کند. با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.
۱- به شنیدن قرائت آیات قرآن کریم و زیبا خواندن آن ها علاقه مند است. ۲- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند. ۳- به حفظ برخی از آیات و پیام های قرآنی علاقه مند است. ۴- دوست دارد هر روز مقداری قرآن بخواند.	۱- به شنیدن قرائت آیات قرآن کریم و زیبا خواندن آن ها علاقه مند است. ۲- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند. ۳- به حفظ برخی از آیات و پیام های قرآنی علاقه مند است. ۴- دوست دارد هر روز مقداری قرآن بخواند.
انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن

جدول وسعت و توانی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن در دوره ابتدایی

پایه		مهارت‌ها	
سرفصل	اول	دوم	سوم
گوش دادن	شرکت در جمع خوانی هفت سورهی کوتاه از جزء سی ام	شرکت در جمع خوانی چهارده سورهی کوتاه از جزء سی ام	شرکت در جمع خوانی اذکار نماز
قرائت نوار آموزشی	روخوانی برخی از کلمات و عبارات سادهی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی	روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی	روان خوانی اذکار نماز
روخوانی و روان خوانی	خواندن کلمات دارای تشدید و کلماتی که به حروف ناخوانای متمایز ختم می‌شود.	خواندن کلماتی که دارای «الف» کوچک، کاف بی سرکج، تاء، تونین، همزه، حروف توخالی و اتصالات است.	خواندن کلمات با نمادها و نشانه‌های مختلف رسم الخط قرآنی
نمادهای خاص رسم الخط قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان	آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان
معنای کلمات و عبارات	آشنایی با معنای برخی سوره‌ها به زبان ساده کودکانه با به‌صورت شعر	آشنایی با معنای برخی کلمات سادهی قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات سادهی قرآنی
داستان	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی
چهارم	پنجم	ششم	هفتم
شرکت در جمع خوانی آیات قرآن کریم	خواندن آیات قرآن کتاب درسی به‌صورت معمولی	خواندن آیات قرآن از روی مصحف با خط آموزشی به‌صورت شمرده و معمولی	خواندن صحیح حروف مقطعه و کلماتی که دارای علامت مد هستند و خواندن ترکیب‌های دارای التقای دو ساکن
توانایی خواندن قرآن کامل با رسم الخط آموزشی به‌صورت شمرده و آرام	رعایت قواعد وقف در آخر آیات	خواندن حروف مقطعه	رعایت کشش مد
آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان	آشنایی با ترجمه‌ی برخی از آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات ساده و بر کاربرد قرآن	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی

جدول راهنمای آموزش دروس فصل اول کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

عنوان درس	آموزش نماز							
اهداف	توانایی خواندن صحیح اذکار و عبارات نماز							
جلسه	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم
مهارت‌ها	توانایی روخوانی عبارات اذان و اقامه	توانایی روخوانی سوره حمد	توانایی روخوانی سوره توحید و ذکر قنوت	توانایی روخوانی اذکار رکوع، قیام، سجده، استغفار و برخاستن	توانایی روخوانی تسبیحات اربعه و تشهد	توانایی روخوانی سلام و آیهی صلوات	توانایی خواندن یک نماز دو رکعتی و سه رکعتی	توانایی خواندن یک نماز چهار رکعتی
فعالیت‌های یادگیری	۱- لوحه خوانی عبارات و اذکار نماز همراه با اشاره‌ی معلم ۲- روخوانی اذکار اذان، اقامه و نماز ۳- استماع نوار آموزشی نماز و هم‌خوانی با آن							
مواد و تجهیزات	کتاب، لوحه‌ی آموزشی، نوار آموزشی نماز و کتاب راهنمای معلم							
روش ارزش‌یابی	پرسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر							

جدول راهنمای آموزش دروس فصل دوم کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مهارت	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش ارزش‌یابی
۱	روز اول	یادآوری ترکیب حروف و حرکات	توانایی خواندن ترکیب حروف و کلمات و عبارات مربوطه	۱- لوحه خوانی، همراه با اشاره‌ی معلم ۲- روخوانی کلمات و عبارات دروس فصل دوم کتاب آموزش قرآن	کتاب، لوحه‌ی آموزشی و کتاب راهنمای معلم	پرسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
۲	روز دوم	یادآوری حرف ساکن	توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف ساکن			
۳	روز سوم	تمرین حرف ساکن	توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف ساکن			
۴	روز چهارم	یادآوری تنوین	توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای تنوین			
۵	روز پنجم	تمرین تنوین	توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای تنوین			
۶	روز ششم	یادآوری تشدید	توانایی خواندن بخش‌ها و کلمات و عبارات دارای حرف مشدّد			
۷ و ۸	روز هفتم و هشتم	تمرین تشدید	توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف مشدّد			
۹	روز نهم	یادآوری خواندن نمادهای «هـ» و «هـ»	کسب توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای «هـ» و «هـ»			
۱۰	روز دهم	تمرین نمادهای روز قبل	کسب توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای «هـ» و «هـ»			

جدول راهنمای آموزش دروس فصل دوم کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مهارت	فعالیت های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش ارزش یابی
۱۱	روز یازدهم	آشنایی با پایه های همزه	مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای پایه ی همزه	۱- لوحه خوانی، همراه با اشاره ی معلم ۲- روخوانی کلمات و عبارات دروس فصل دوم کتاب آموزش قرآن	کتاب، لوحه ی آموزشی و کتاب راهنمای معلم	پرسش های شفاهی در قالب ارزش یابی مستمر و پایانی
۱۳ و ۱۲	روز دوازدهم و سیزدهم	تمرین پایه ی همزه	مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای پایه ی همزه			
۱۴	روز چهاردهم	آشنایی با حروف ناخوانای «ی» و «الف» بعد از «واو» آخر	مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای حروف ناخوانای «ی» و «الف» بعد از «واو» آخر			
۱۵	روز پانزدهم	تمرین حروف ناخوانای «ی» و «الف» بعد از «واو» آخر	مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای حروف ناخوانای «ی» و «الف» بعد از «واو» آخر			
۱۶	روز شانزدهم	آشنایی با حروف ناخوانای قبل از حرف ساکن	مهارت خواندن اتصال عبارات دارای حروف ناخوانای قبل از حرف ساکن			
۱۷	روز هفدهم	تمرین خواندن اتصال عبارات دارای ناخوانای قبل از حرف ساکن	مهارت خواندن اتصال عبارات دارای حروف ناخوانای قبل از حرف ساکن			
۱۸	روز هجدهم	آشنایی با حروف ناخوانای قبل از تشدید	مهارت خواندن اتصال عبارات دارای حروف ناخوانای قبل از تشدید			
۱۹	روز نوزدهم	تمرین خواندن اتصال عبارات دارای حروف ناخوانای قبل از تشدید	مهارت خواندن اتصال عبارات دارای حروف ناخوانای قبل از تشدید			

جدول راهنمای آموزش دروس فصل دوم کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش ارزش‌یابی
۲۰	روز بیستم	ارتقای توانایی روخوانی قرآن کریم	مهارت خواندن آیات روزهای بیستم تا سی و سوم	روخوانی آیات ۱ تا ۵ سوره فتح	کتاب درسی و کتاب راهنمای معلم	پرسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
۲۱	روز بیست و یکم			روخوانی آیات ۱ تا ۸ سوره انسان		
۲۲	روز بیست و دوم			روخوانی آیات ۷۸ تا ۹۰ سوره شعراء		
۲۳	روز بیست و سوم			روخوانی آیات ۱ تا ۳ سوره سبأ		
۲۴	روز بیست و چهارم			روخوانی آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره انعام		
۲۵	روز بیست و پنجم			روخوانی آیات ۹ تا ۱۰۹ سوره صافات		
۲۶	روز بیست و ششم			روخوانی آیات ۱ تا ۵ سوره انعام		
۲۷	روز بیست و هفتم			روخوانی آیات ۱ تا ۵ سوره صف		
۲۸	روز بیست و هشتم			روخوانی آیات ۱۸ تا ۲۳ سوره حشر		
۲۹	روز بیست و نهم			روخوانی آیات ۷۸ تا ۸۴ سوره اسراء		
۳۰	روز سی ام			روخوانی آیات ۱۸۹ تا ۱۹۴ سوره آل عمران		
۳۱	روز سی و یکم			روخوانی آیات ۱۱۴ تا ۱۱۷ سوره مائده		
۳۲	روز سی و دوم			روخوانی آیات ۱ تا ۶ سوره جمعه		
۳۳	روز سی و سوم	روخوانی آیات ۱۵۹ تا ۱۸۲ سوره صافات				

جدول راهنمای آموزش دروس فصل سوم کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

ماه	هفته	اهداف	مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش ارزش‌یابی
آذر	سوم	۱- ارتقای توانایی خواندن قرآن کریم ۲- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی ۳- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم ۴- تقویت صحیح خوانی اذکار و عبارات نماز	۱- مهارت خواندن آیات فصل سوم ۲- آشنایی با مفاهیم برخی از پیام‌ها و داستان‌های قرآن کریم	۱- خواندن آیات ۱ تا ۵ سوره ی بقره ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی نماز ۳- خواندن عبارات اذان	کتاب درسی و کتاب راهنمای معلم	پرسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
	چهارم			۱- خواندن آیات ۲۵۵ و ۲۵۶ سوره ی بقره (آیه‌الکرسی) ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی عفو ۳- خواندن عبارات اقامه‌ی نماز		
	اول			۱- خواندن آیات ۲۵ تا ۴۱ سوره ی ابراهیم ۲- آشنایی با داستان قرآنی چشمه‌ی زمزم ۳- خواندن سوره‌های حمد و توحید		
	دوم			۱- خواندن آیات ۲۱ تا ۲۷ سوره ی اسراء ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی احسان به پدر و مادر ۳- خواندن ذکر قنوت		
بهمن	اول	۱- ارتقای توانایی خواندن قرآن کریم ۲- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی ۳- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم ۴- تقویت صحیح خوانی اذکار و عبارات نماز	۱- مهارت خواندن آیات فصل سوم ۲- آشنایی با مفاهیم برخی از پیام‌ها و داستان‌های قرآن کریم	۱- خواندن آیات ۵۵ تا ۶۰ سوره ی آل عمران ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ستمگران ۳- خواندن ذکر رکوع	کتاب درسی و کتاب راهنمای معلم	پرسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
	دوم			۱- خواندن آیات ۱۳ تا ۲۸ سوره ی طه (طاها) ۲- آشنایی با داستان قرآنی پیامبری حضرت موسی علیه السلام ۳- خواندن ذکر سجده		
	سوم			۱- خواندن آیات ۴۸ تا ۵۰ سوره ی مائده ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی انجام کار خوب ۳- خواندن ذکر تسبیحات اربعه		
	چهارم			۱- خواندن آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲ سوره ی طه ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی علم آموزی ۳- خواندن ذکر تشهد		

جدول راهنمای آموزش دروس فصل سوم کتاب آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی

ماه	هفته	اهداف	مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش ارزش‌یابی
اسفند	اول	۱- ارتقای توانایی خواندن قرآن کریم ۲- رفع اشکالات روخوانی قرآن کریم ۳- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی ۴- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم ۵- تقویت صحیح‌خوانی اذکار و عبارات نماز	۱- مهارت خواندن آیات فصل سوم ۲- آشنایی با مفاهیم برخی از پیام‌ها و داستان‌های قرآن کریم	۱- خواندن آیات ۴۰ تا ۵۰ سوره طه (طها) ۲- آشنایی با داستان قرآنی به سوی مبارزه بزرگ ۳- خواندن ذکر سلام نماز	کتاب درسی، نوار آموزشی، کارت قصه‌گویی و ...	برسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
	دوم			۱- خواندن آیات ۷۴ تا ۷۸ سوره حج ۲- آشنایی با مفهوم پیام دربارہی انجام کار خوب ۳- خواندن رکعت اول نماز شامل سوره حمد، توحید، ذکر رکوع و سجده		
	سوم			۱- خواندن سوره‌های قدر و زلزال ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی دربارهی نتیجهی عمل ۳- خواندن رکعت دوم نماز شامل سوره حمد، توحید، قنوت، رکوع و سجده و تشهد		
	چهارم			۱- خواندن آیات ۴۰ تا ۵۱ سوره شعراء ۲- آشنایی با داستان قرآنی پیروزی حضرت موسی علیه‌السلام ۳- خواندن رکعت سوم نماز، شامل تسبیحات اربعه، رکوع و سجده		
فروردین	سوم	۱- ارتقای توانایی خواندن قرآن کریم ۲- رفع اشکالات روخوانی قرآن کریم ۳- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی ۴- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم ۵- تقویت صحیح‌خوانی اذکار و عبارات نماز	۱- مهارت خواندن آیات فصل سوم ۲- آشنایی با مفاهیم برخی از پیام‌ها و داستان‌های قرآن کریم	۱- خواندن آیات ۳۶ تا ۴۴ سوره شوری ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی دربارهی مشورت ۳- خواندن رکعت چهارم نماز، شامل تسبیحات اربعه، رکوع و سجده و تشهد و سلام	کتاب درسی، نوار آموزشی، کارت قصه‌گویی و ...	برسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
	چهارم			۱- خواندن سوره‌های عادیات و قارعه ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی دربارهی خوبی به دیگران ۳- خواندن یک نماز دو رکعتی به‌طور کامل		
اردیبهشت	اول	۱- ارتقای توانایی خواندن قرآن کریم ۲- رفع اشکالات روخوانی قرآن کریم ۳- آشنایی با برخی از پیام‌های قرآنی ۴- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم ۵- تقویت صحیح‌خوانی اذکار و عبارات نماز	۱- مهارت خواندن آیات فصل سوم ۲- آشنایی با مفاهیم برخی از پیام‌ها و داستان‌های قرآن کریم	۱- خواندن آیات ۷۳ تا ۷۷ سوره قصص ۲- آشنایی با داستان قرآنی صبح پیروزی ۳- خواندن یک نماز سه رکعتی به‌طور کامل	کتاب درسی، نوار آموزشی، کارت قصه‌گویی و ...	برسش‌های شفاهی در قالب ارزش‌یابی مستمر و پایانی
	دوم			۱- خواندن آیات ۷۹ تا ۸۳ سوره بقره ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی دربارهی خوب سخن گفتن ۳- خواندن یک نماز چهار رکعتی به‌طور کامل		

محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی

برای دستیابی به اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی سوم، کتاب آموزش قرآن این پایه در سه فصل تنظیم شده است. محتوای این کتاب دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف موردنظر یاری می‌کند. این محتوا شامل مطالب زیر است:

فصل اول آموزش قرائت نماز

این فصل به آموزش قرائت نماز می‌پردازد تا دانش‌آموزان توانایی لازم را در خواندن صحیح اذکار نماز به دست آورند. این آموزش طی چهار هفته‌ی مهرماه و در هر هفته به میزان دو ساعت انجام می‌شود. در این فصل علاوه بر اذکار نماز، ترجمه‌ی آن‌ها نیز ارائه شده است. به این ترتیب، دانش‌آموزان به‌طور ضمنی با معنای اذکار نماز نیز آشنا می‌شوند. از این رو بدون سخت‌گیری و اجبار، دانش‌آموزان را تشویق کنید تا به تدریج معنای اذکار نماز را نیز بیاموزند.

گفتنی است فعالیت یاددهی - یادگیری اذکار نماز در این فصل، ناظر به کسب توانایی صحیح خواندن این اذکار از روی کتاب است و دانش‌آموزان با تشویق آموزگار و انجام فعالیت‌های پیش‌بینی شده در فصل سوم کتاب، به تدریج تا پایان سال تحصیلی اذکار نماز، به‌ویژه اذکار واجب آن را حفظ خواهند کرد.

فصل دوم آموزش روخوانی قرآن کریم

به دنبال آموزش قرآن در پایه‌ی اول و دوم ابتدایی، در این فصل، کسب توانایی روخوانی قرآن کریم، مبتنی بر استمرار آموزش و تمرین و تکرار روزانه است؛ زیرا کسب این مهارت نیز مانند دوچرخه‌سواری و شنا با توجه به ویژگی‌های روانی - حرکتی به تمرین‌های متوالی (روزانه)، کوتاه و متمرکز نیازمند است. از این رو مطالب فصل دوم با تمرکز و انحصار در آموزش روخوانی قرآن، در ۳۳ روز پیاپی تدریس و تمرین می‌شود. نوزده روز اول ضمن یادآوری و آموزش قواعد روخوانی، دانش‌آموزان به مهارت کافی در روخوانی صحیح کلمات و عبارات قرآنی دست می‌یابند؛ و در چهارده روز بعد با تمرین کافی توانایی روخوانی آیاتی از قرآن کریم را به دست می‌آورند. با توجه به اهمیت این آموزش، مطالب این ۳۳ روز، در زنگ اول یا دوم هر روز تدریس و تمرین می‌شود.

فعالیت‌های آموزشی این فصل از کتاب برای تثبیت و تقویت مهارت روخوانی قرآن و هم‌چنین انجام برخی فعالیت‌های دیگر در جهت تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن کریم تدوین شده است. این فصل پس از آموزش ۳۳ روزه‌ی روخوانی قرآن، تا پایان سال تحصیلی، در زنگ اول یا دوم یکی از روزهای هفته تدریس می‌شود.

هریک از دروس این فصل که برای یک هفته در نظر گرفته شده «انس با قرآن کریم» نام دارد. در هر درس، فرازی از آیات قرآن کریم و نیز یک پیام یا داستان قرآنی آمده است. معمولاً این فراز قرآنی با داستان یا پیام قرآنی آن درس مربوط است. هم‌چنین بخش «انس با قرآن در خانه» به‌عنوان تکلیف دانش‌آموزان برای هر درس در نظر گرفته شده است. هر یک از صفحات انس با قرآن در خانه با یکی از احادیث معصومان علیهم‌السلام درباره‌ی قرآن زینت یافته است و نیز دارای یک تمرین مربوط به نماز و یک تمرین مربوط به خواندن تعدادی از آیات درس به‌صورت روزانه در خانه است.

قرآن در تابستان

از آن‌جا که خواندن روزانه‌ی قرآن کریم، مهم‌ترین عامل تثبیت و تقویت مهارت کسب شده در خواندن قرآن، و نیز مهم‌ترین نشانه‌ی انس با قرآن کریم است، در پایان کتاب درسی آموزش قرآن دانش‌آموزان، برای هر هفته از ماه‌های تابستان یک صفحه‌ی کامل از قرآن کریم در نظر گرفته شده است؛ تا دانش‌آموزان با تشویق آموزگار و والدین متعهد و دلسوز خود، هر روز مقداری از آیات مشخص شده را بخوانند.

فرایند کلی تدریس

کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی دارای سه فصل است. روش کلی آموزش هر فصل به شرح زیر می‌باشد:

الف) فصل اول: آموزش قرائت نماز

این فصل از کتاب در مهرماه، طی ۸ جلسه (هر هفته دو جلسه) آموزش داده می‌شود. هدف اصلی این فصل، آموزش صحیح‌خوانی عبارات اذان و اقامه و اذکار نماز است. روش تدریس این فصل در ادامه ارائه خواهد شد.

توصیه

بسیار شایسته است با کمک مدیر و اولیای دانش‌آموزان، برای دانش‌آموزانی که نمازشان را به‌طور کامل آموخته‌اند و در خانه نیز نماز می‌خوانند، جوایز مناسبی تهیه کنید. (توجه به فرهنگ نماز)

ب) فصل دوم : آموزش روخوانی قرآن کریم

در این فصل آموزش و تمرین روخوانی قرآن کریم طی ۳۳ روز پیاپی انجام می‌شود. در ۱۹ روز اول برای کسب مهارت روخوانی قرآن کریم، به یادآوری و آموزش قواعد روخوانی پرداخته می‌شود و در چهارده روز بعد جهت تثبیت مهارت روخوانی، فرازهایی از قرآن تمرین می‌شود. روش کلی تدریس هر کدام به شرح زیر است :

۱- فرایند کلی تدریس نوزده روز اول : در این نوزده روز پیاپی آموزشی که ترجیحاً در زنگ‌های اول یا دوم ارائه می‌شود، عموماً در یک روز یادآوری یا آموزش قواعد روخوانی است و در روز بعد برای تثبیت قاعده‌ی روخوانی، کلمات و عباراتی که دارای آن قاعده‌اند، تمرین می‌شود.

۲- فرایند کلی تدریس از درس بیستم تا سی و سوم : در این چهارده روز، فرازهایی از سوره‌های گوناگون قرآن انتخاب شده است. در تمرین اول دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفری - افراد هر میز - آیات درس را برای یکدیگر آرام می‌خوانند. پس از اتمام این تمرین، دانش‌آموزان تا پایان وقت کلاس، هر کدام یک یا دو سطر از آیات درس را برای کلاس با صدای بلند می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط می‌برند.

ج) فصل سوم : (انس با قرآن کریم)

این فصل دارای شانزده درس «انس با قرآن کریم» است که هر کدام در یک ساعت در هفته تمرین می‌شود.

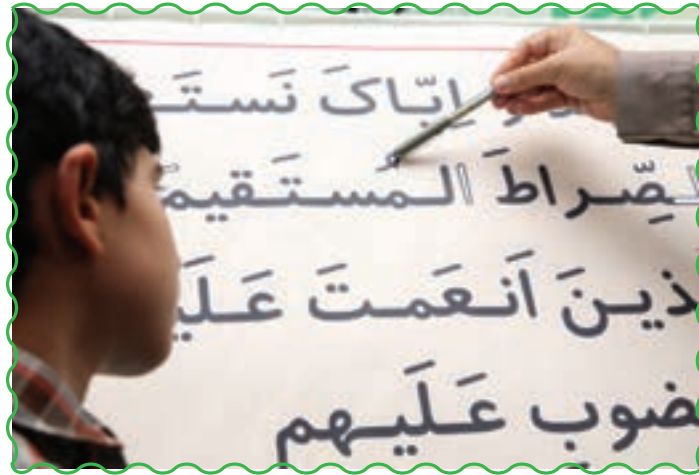
دروس انس با قرآن کریم شامل محتواهای زیر است :

آیاتی از قرآن کریم، پیام قرآنی یا داستان قرآنی و تمرین‌های انس با قرآن در خانه

روش تدریس هر یک از موضوعات بالا در فصل سوم به تفصیل خواهد آمد.

نحوه‌ی اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات

اشاره‌ی صحیح و فنی به حروف و حرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است. این امر منجر به بازشناسی حروف، حرکات و دقت در صحیح خواندن آن‌ها و ترکیب بخش‌های کلمات توسط دانش‌آموزان می‌شود. کسب این مهارت در روخوانی قرآن، مانند شناخت حروف و حرکات در خواندن و نوشتن زبان فارسی و نیز یادگیری چهار عمل اصلی در ریاضی، از اهمیت خاصی برخوردار است. اگر این آموزش، صحیح و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته شده است و در غیر این صورت حتی در سال‌های بالاتر نیز باید این مرحله از آموزش با دقت انجام شود.

اشاره به حروف و حرکات معمولاً به کمک خط بر یا وسیله‌ای مانند خط کش انجام می‌شود. از آن جا که هنگام اشاره کردن، دست یا ثابت است و یا متحرک، روش صحیح اشاره در دو بخش زیر توضیح داده می‌شود.

الف) اشاره‌ی ثابت: در این نوع اشاره، دست ثابت است. این شکل از اشاره در موارد زیر انجام می‌شود.

۱- اشاره به حرکات «ئِ» در بخش‌های دارای این گونه حرکات؛ مانند:

خُلِقَ

آموزگار با خط بر یا وسیله‌ی مشابه دیگری به حرکت «ئِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان همه با هم بگویند «خُ»؛ ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش‌آموزان به جای این که بگویند «خُ» بگویند «أ». به آن‌ها تذکر می‌دهیم که هر حرکت را با حرف آن بخوانند. سپس با کمی مکث به حرکت «ِ» اشاره می‌کنیم تا دانش‌آموزان بگویند «لِ» و آن‌گاه به حرکت «ئِ» اشاره می‌شود تا آن‌ها بگویند «ق».

۲- اشاره به تنوین (ئِ ِ َ): اشاره به تنوین مانند اشاره به حرکات کوتاه است؛ یعنی برای اشاره به تنوین، دست ثابت است و به «ئِ» یا «ِ» یا «َ» اشاره می‌شود؛ مانند:

وَلَدًا أَحَدًا حَرَجًا

در کلمه‌ی «حَرَجًا» آموزگار به «ئِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «حَ» و سپس به «ئِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «رَ» و آن‌گاه به «ئِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «جَن». هم‌چنین در کلمه‌ی «أَحَدًا» آموزگار به «ِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «دِن». در کلمه‌ی «وَلَدًا» نیز آموزگار به «ئِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند: «دُن».

توضیح: دقت کنید فلش‌ها در کلمات صفحه‌ی قبل فقط نشان‌دهنده‌ی اشاره‌ی شما به حرکات است، نه این‌که باید این فلش‌ها رسم شود.

(ب) اشاره‌ی متحرک: در این نوع اشاره، دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید.

۱- اشاره از حرف به سوی حرکات بلند (ا، ی، ی، و) در بخش‌های دارای این‌گونه ترکیبات، مانند:

نوحیها

آموزگار درحالی‌که به کمک خط‌بر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «نو» آن‌گاه از حرف «ح» به سوی صدای «ای» اشاره شده و آن‌ها می‌گویند «حی» و سرانجام از حرف «ه» به سوی «ا» اشاره می‌شود تا بگویند «ها».

توجه دارید که فلش‌ها فقط مسیر حرکت دست را نشان می‌دهد، نه این‌که باید این فلش‌ها رسم شود.
تبصره: اشاره به الف کوتاه (ا) دو حالت دارد: چنان‌چه الف کوتاه روی حرف باشد، مانند کلمه‌ی «هَذَا» به آن اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «ها»؛ و چنان‌چه الف کوتاه روی پایه‌ی «ئ» باشد، در این صورت مثل صدای بلند اشاره می‌شود؛ مانند کلمه‌ی «هُدًی» که از حرف «د» به سوی «ئ» اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «دا».

۲- اشاره از حرکت کوتاه به سوی علامت سکون؛ مانند: اَمَّهْلَهُمْ

آموزگار از حرکت «ء» به علامت (ْ) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «أَمْ»، آن‌گاه از صدای «ب» به علامت (ْ) اشاره می‌کند تا بگویند «بَهْل» و سپس از حرکت «ئ» به علامت (ْ) اشاره می‌شود تا بگویند «بَهْم».

۳- اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدّد مانند: حَقَّ

آموزگار درحالی‌که از حرکت کوتاه «ء» به سوی علامت تشدید اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «حَقَّ» آن‌گاه آموزگار پس از کمی مکث، با توجه به حرکت حرف تشدید، به صورت ثابت یا متحرک به آن حرکت اشاره می‌کند. در مورد مثال بالا با اشاره‌ی ثابت به حرکت «ء» اشاره می‌شود و دانش‌آموزان می‌گویند «قَّ». دو مثال دیگر:

لَمَّا نَجَّيْ

آموزگار در کلمه‌ی «لَمَّا» ابتدا از حرکت «ء» به سوی علامت تشدید و آن‌گاه پس از کمی مکث از حرف «م» به سوی صدای «ا» اشاره می‌کند. در کلمه‌ی دوم نیز، ابتدا به حرکت «ئ» سپس از حرکت «ء» به سوی تشدید و آن‌گاه پس از کمی مکث، از حرف «ج» به سوی صدای «ی» اشاره می‌شود.

نکته: وجود کمی مکث بین اشاره به بخش اول حرف مشدد و بخش دوم آن ضروری است. این امر به خوبی به دانش‌آموزان می‌آموزد که حرف دارای تشدید در واقع دو حرف است و دو بار خوانده می‌شود.

دو تذکر مهم:

۱- از دانش‌آموزان بخواهید که هم‌زمان با اشاره‌ی شما، بخش‌ها و کلمات را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. ممکن است برخی از دانش‌آموزان، بعضی از بخش‌ها را زودتر یا دیرتر از اشاره‌ی شما بخوانند؛ از آن‌ها بخواهید با اشاره بخوانند و عقب یا جلو نیفتند.

۲- در آموزش لوحه‌ها، ابتدا دانش‌آموزان به روش فوق، کلمات و عبارات را دسته‌جمعی می‌خوانند و پس از کمی تمرین، خوب است با اشاره‌ی آموزگار خواندن به صورت انفرادی نیز انجام شود. پرسش انفرادی را همیشه از دانش‌آموزان قوی‌تر آغاز کنید.

روش تدریس روخوانی قرآن کریم

برای چهارده روز دوم این فصل از کتاب، آیاتی از قرآن کریم در نظر گرفته شده که مجموعه آیات هر روز، در یک صفحه از کتاب آمده است. تمرین و خواندن روزانه‌ی این آیات در کلاس درس، موجب تقویت توانایی روخوانی قرآن کریم می‌شود.

دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره، ابتدا آیات هر صفحه را برای یک‌دیگر به آرامی می‌خوانند و سپس تعدادی از دانش‌آموزان، هر کدام یک یا چند سطر از همین آیات را برای کلاس با صدای بلند می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط می‌برند. همیشه خواندن انفرادی را از دانش‌آموزان قوی‌تر آغاز کنید.

چنانچه کلمه یا عبارتی برای دانش‌آموزان مشکل باشد، آن را روی تخته بنویسید و مانند قبل به بخش‌های آن کلمه یا عبارت اشاره کنید تا دانش‌آموزان آن را به صورت دسته‌جمعی، بخش‌بخش بخوانند. به دانش‌آموزان پیاموزید که هرگاه در خواندن قرآن با کلمه یا عبارت نسبتاً مشکل روبه‌رو شدند، خودشان سعی کنند آن کلمه را بخش‌بخش بخوانند. اگر این یادگیری اتفاق بیفتد، مهم‌ترین گام در کسب مهارت روخوانی قرآن برداشته شده است.

رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

عموم اشکالات روخوانی دانش‌آموزان به ضعف مهارت روخوانی یا به عدم دقت، شتابزدگی، اضطراب و عدم اعتماد به نفس آن‌ها مربوط است.

آموزگار باید با روش‌های گوناگون متناسب با هر اشکال آشنا باشد تا به روش صحیح اشکال دانش‌آموزان را برطرف سازد و مهارت روخوانی دانش‌آموزان را افزایش دهد.

توجه به اصول زیر برای توفیق بیشتر در رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان ضروری است.

۱- رفع اشکال همراه با تشویق دانش‌آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده است، انجام شود تا موجب تقویت اعتماد به نفس او شود.

۲- رفع اشکال باید به نحوی انجام شود که موجب اضطراب دانش‌آموز نشود.

۳- حتی الامکان خود دانش‌آموز، اشکال خویش را برطرف کند.

۴- پس از خواندن صحیح عبارت قرآنی توسط دانش‌آموزان دیگر، دانش‌آموز متوجه خطای خود بشود و حتی الامکان آن را رفع کند.

۵- رفع اشکال، موجب صرف وقت بیش از حد نشود.

۶- تسلط آموزگار بر روخوانی متن درس، موجب تشخیص بهتر اشکالات و رفع آن‌ها می‌شود.

۷- آموزگار نباید بلافاصله، حالت صحیح کلمه را بخواند و نیز از دانش‌آموزان بخواهد که آن‌ها نیز چنین کاری نکنند.

۸- رفع برخی از اشکالات دانش‌آموزان به تمرین بیشتر و مرور زمان نیاز دارد. از این رو، آموزگار نباید انتظار داشته باشد که همه‌ی اشکالات آن‌ها بلافاصله برطرف شود.

روش رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

با توجه به اصول فوق، آموزگار یکی از روش‌های زیر یا ترکیبی از آن‌ها را برای رفع اشکال انتخاب می‌کند. این روش‌ها عبارت‌اند از:

۱- در حین قرائت دانش‌آموز، به او تذکر نمی‌دهیم، بلکه صبر می‌کنیم که وی سطر را تا آخر بخواند، سپس در صورت لزوم به او تذکر می‌دهیم.

۲- پس از تشویق دانش‌آموز، از او می‌خواهیم که همان عبارت را یک بار دیگر با دقت و آرامش بیشتر بخواند. بسیار مناسب است همیشه به عنوان گام اول رفع اشکال، از این شیوه استفاده شود.

۳- توجه دانش‌آموزان کلاس را به کلمه‌ی غلط خوانده شده جلب کرده، با طرح سؤال، شکل صحیح و غلط کلمه را مقایسه می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم تا شکل صحیح را بگویند. آن‌گاه از دانش‌آموزی که کلمه را غلط خوانده بود، می‌خواهیم که عبارت را این بار به شکل صحیح بخواند.

۴- اگر به نظر می‌رسد کلمه یا عبارت غلط خوانده شده برای تعدادی از دانش‌آموزان مشکل است، آموزگار کلمه یا عبارت را روی تخته بنویسد و از همه‌ی دانش‌آموزان بخواهد تا با اشاره‌ی او، آن کلمه یا عبارت را به صورت بخش‌بخش بخوانند. آن‌گاه از دانش‌آموز اولی بخواهد تا آن عبارت را با دقت بیشتر و به شکل صحیح بخواند.

تذکر:

- ۱- بعضی از دانش‌آموزان لکنت زبان دارند و عبارات را با مکث، تکرار و به کندی می‌خوانند. آموزگار ضمن برخورد لطیف، مناسب و طبیعی سعی می‌کند آن‌ها در انتظار بقیه خجالت‌زده نشوند و مورد تمسخر قرار نگیرند.
- ۲- مناسب است دانش‌آموزان را به گروه‌های چندنفره تقسیم کنیم تا آیات درس را برای یکدیگر بخوانند و اشکالات روخوانی و قرائت یکدیگر را اصلاح کنند. سعی شود افراد ضعیف با افراد قوی، هم‌گروه شوند تا برای یکدیگر مفیدتر باشند و نتیجه‌ی بهتری حاصل شود.

در پایان این قسمت خلاصه و فهرستی از مهم‌ترین دلایل و عللی که موجب بروز اشکالات دانش‌آموزان در روخوانی قرآن می‌شود و نیز راه رفع هر یک از آن‌ها به اختصار ارائه می‌شود. معلم محترم باید پس از تشخیص هر اشتباه، علت آن را بررسی و با استفاده از راه‌حل‌های ارائه شده و یا ترکیبی از آن‌ها، دانش‌آموزان را هدایت کند تا اشکال برطرف شود.

مهم ترین علل بروز مشکلات در روخوانی قرآن

۱- **عجله و شتابزدگی**: از قرآن آموز می‌خواهیم که کلمات و عبارات را آرام و شمرده بخواند و به حروف و حرکات نیز دقت کند.

۲- **کم توجهی به حروف و حرکات و کلی خوانی کلمات و ترکیبات**: با تذکر دادن به دقت در حرکات و علائم و یا جلب توجه قرآن آموزان به علائم و حرکات از طریق اشاره به بخش‌ها و بخش خوانی کلمات و ترکیبات، این مشکل برطرف می‌شود.

۳- **طولانی خواندن و وصل عبارات به یکدیگر**: از او می‌خواهیم که کلمه کلمه، ترکیب ترکیب و جمله جمله بخواند، مانند آیات تقطیع شده در کتاب درسی

۴- **خجالت، اضطراب و عدم اعتماد به نفس**: با برخورد های مناسب و ایجاد اعتماد به نفس این مشکل برطرف می‌شود. برخوردهای مناسب عبارت‌اند از: خوشرویی، تشویق، تغییر نوبت قرائت، قطع نکردن قرائت دانش آموز، سؤال و جواب درباره‌ی اشتباه با سایر دانش آموزان، عدم توبیخ او و ...

۵- **نمادها و ترکیبات جدید و نامأنوس نسبت به سواد فارسی**: این موارد، با معادل‌های فارسی مقایسه و آموزش داده می‌شود؛ به موارد زیر توجه کنید:

- ترکیبات همزه، مانند: $\text{ءَامَنَّا} \leftarrow \text{آَمَنَّا}$

$\text{لِأَدَم} \leftarrow \text{لَادَم}$

$\text{مُسْتَهْزِئُونَ} \leftarrow \text{مُسْتَهْزِئُونَ}$

- الف کوچک، مانند: $\text{رَزَقْنَهُمْ} \leftarrow \text{رَزَقْنَاَهُمْ}$

$\text{غَفِلُونَ} \leftarrow \text{غَافِلُونَ}$

- واو کوچک، مانند: $\text{مَعَهُ} \leftarrow \text{مَعَهُو}$

$\text{إِنَّهٗ} \leftarrow \text{إِنَّهٗو}$

- ی کوچک، مانند: $\text{بِعِبَادِهِ} \leftarrow \text{بِعِبَادِهِی}$

$\text{بِهِی} \leftarrow \text{بِهِی}$

۶- **وجود حروف ناخوانا در بسیاری از کلمات و ترکیبات آیات قرآن**: گاهی دانش آموز، خود به خود، آن‌ها را می‌خواند. با معادل‌سازی و تذکر نسبت به ناخوانا بودن این حروف، می‌توان مشکل را برطرف کرد؛ به موارد زیر توجه کنید.

- **الف ناخوانا**: $\text{قالوا} \leftarrow \text{قالو}$

$\text{عَمِلُوا} \leftarrow \text{عَمِلو}$

- **واو ناخوانا**: $\text{الصَّلَاةُ} \leftarrow \text{الصَّلَاة}$

$\text{أَوْلِيَاكَ} \leftarrow \text{أَوْلِيَاكَ}$

$\text{أَوْلِيَاءُهُمْ} \leftarrow \text{أَوْلِيَاءُهُمْ}$

- **ی ناخوانا**: $\text{يَسْتَهْزِئُ} \leftarrow \text{يَسْتَهْزِئُ}$

$\text{هُدًى} \leftarrow \text{هُدًى}$

$\text{ذِكْرُی} \leftarrow \text{ذِكْرُی}$

۷- وجود حروف ناخوانا در وسط بخش : در این موارد، باید پس از تشخیص حروف ناخوانا، حرکت قبل از آنها، به

تشدید یا ساکن وصل شود؛ مانند :

بِالْآخِرَةِ
ءَامِنَ النَّاسُ

بِالْغَيْبِ
لَقُوا الَّذِينَ

وَأَمْرًا لَهُ

۸- توالی حروف ناخوانا و اتصالات : در این موارد، باید پس از بخش خوانی و اشاره به بخش‌ها از اتصالات بهره گرفت؛

مانند :

يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
بقره، ۳

أُولَئِكَ الَّذِينَ اسْتَرَوْا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى
بقره، ۱۶

۹- ترکیب حروف : که باید از اشاره و بخش خوانی استفاده شود؛ مانند :

نُجْرِي ← نُجَازِي
يَخْدَعُونَ ← يَحْدَعُونَ

۱۰- جابه‌جایی حروف و حرکات : این مشکل در اثر تشابه کلمات، کلی خوانی و عجله پیش می‌آید. این موارد با بخش خوانی

و شمرده‌خوانی اصلاح می‌شود؛ مانند :

يَعْلَمُونَ ← يَعْمَلُونَ
عَبْدَهُ ← عَجْدَهُ

۱۱- کم یا زیاد کردن تشدید : این اشکال بسیار زیاد پیش می‌آید؛ مانند :

إِيَّاكَ ← إِيَّاكَ
حَيَّ ← حَيَّ
وَلِيِّ دِينَ ← وَلِيِّ دِينَ
لَا شَرِيكَ لَهُ ← لَا شَرِيكَ لَهُ

۱۲- نگاه نکردن به خط قرآن و از حفظ خواندن : برای حل این مشکل نیز با طرح سؤال‌های مناسب، توجه قرآن‌آموز را

به خط قرآن جلب می‌کنیم .

با توجه به ویژگی‌های ارزش‌یابی مذکور در اصول حاکم بر برنامه‌ی آموزش قرآن، ارزش‌یابی باید در خدمت یادگیری قرار گیرد. از این رو معمولاً فعالیت‌های تدریس، تمرین و پرسش، توأمان و همراه یکدیگر اتفاق می‌افتند. توجه به این نکته از دو جهت مهم است. اول آن که هر چند رسیدگی به تکلیف دانش‌آموزان در انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» نیازمند اختصاص وقت خاصی است اما غیر از این مورد نیازی نیست که وقت خاصی برای پرسش از دانش‌آموزان اختصاص داده شود؛ بلکه در تدریس آیات هر درس، علاوه بر تمرین، توانایی دانش‌آموزان نیز ارزش‌یابی می‌شود. ثانیاً چنین رفتار و نگاهی موجب آمادگی دائمی دانش‌آموزان می‌شود و هم‌چنین زمینه‌ی کاهش اضطراب آن‌ها در انجام پرسش با تعیین وقت قبلی و... را فراهم می‌آورد.

با رعایت نکات فوق، ارزش‌یابی درس قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی به صورت شفاهی و در دو نوع مستمر و پایانی به شرح زیر انجام می‌شود.

الف) ارزش‌یابی مستمر: نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر با توجه به میزان مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های یادگیری تعیین می‌شود.

اهمّ این فعالیت‌ها در درس قرآن عبارت است از:

- ۱- مشارکت در جمع‌خوانی عبارات نماز از روی لوحه و همراهی با نوار آموزشی
- ۲- مشارکت در خواندن آیات و عبارات قرآنی از روی لوحه‌ی آموزشی
- ۳- میزان توانایی در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی در پرسش‌های تدریجی و توأمان با فعالیت‌های تدریس و تمرین

آیات دروس

- ۴- مشارکت در کار گروهی به منظور فهم بیشتر (بیان مصادیق پیام‌های زندگی) (پیام قرآنی)
- ۵- اعلام آمادگی برای خواندن لوحه، آیات و عبارات از روی کتاب درسی
- ۶- بیان داستان‌های قرآنی کتاب
- ۷- انجام منظم تکلیف انس با قرآن در خانه
- ۸- انجام فعالیت‌های خارج از کلاس مرتبط با درس قرآن مانند:
 - خواندن روزانه‌ی قرآن در خانه؛
 - تهیه‌ی نوار آموزشی قرآن یا سایر نوارهای قرآن و استماع آن در خانه؛
 - شناسایی و درک معنای کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی در هر درس؛
 - حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های قرآنی؛
 - تلاوت قرآن با صوت خوش و زیبا؛
 - نقاشی، خوش‌نویسی و انجام سایر کارهای هنری درباره‌ی پیام‌های قرآنی، داستان‌ها و...
 - شرکت در جلسات و مسابقات قرآنی مانند حضور در دارالقرآن‌ها و سایر برنامه‌های مشابه؛
 - جمع‌آوری مطالبی درباره‌ی قرآن از مجموعه‌ی کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی؛
 - توجه به اخبار روز قرآنی و بیان برخی از آن‌ها در کلاس، با استفاده از روزنامه‌ها، رادیو و سیمای قرآن، برنامه‌های اخباری صدا و سیما و...

- تولید روزنامه‌های دیواری خاص قرآن با ارائه‌ی مطالب مربوط به آن در روزنامه‌های دیواری مدرسه.

بدیهی است آموزگار می‌تواند در چارچوب برنامه‌ی آموزش قرآن و مناسب با اصول، محتوا و روش‌های آن، دانش‌آموزان را به هر فعالیت مناسب دیگری نیز ترغیب و تشویق کند.

تذکر: نباید پرداختن به فعالیت‌های خارج از کلاس، فعالیت اصلی آموزش قرآن را تحت الشعاع قرار دهد.

آموزگار با توجه به وضعیت هر دانش‌آموز نسبت به این فعالیت‌ها و با اولویت دادن به میزان توانایی روخوانی آیات و عبارات قرآنی که هدف اصلی درس قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، نمره‌ی هر دانش‌آموز را در ارزش‌یابی مستمر مشخص می‌کند. در این‌جا چند نکته مهم یادآوری می‌شود:

۱- در ارزش‌یابی مستمر نباید میانگین نمرات طول نیم‌سال ملاک عمل باشد؛ بلکه روند پیشرفت دانش‌آموز مدنظر است. انتظار می‌رود که روند یادگیری عموم دانش‌آموزان رو به رشد باشد و اگر استثنائاً دانش‌آموزی چنین پیشرفتی ندارد، باید علت آن را بررسی کرد و حتی‌الامکان رفع اشکال کرد.

۲- در ارزش‌یابی مستمر باید به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان نیز توجه شود. برای مثال، دانش‌آموز کم‌استعدادی را که از تلاش و کوشش خوبی برخوردار است، نباید با دانش‌آموزان قوی سنجیده و ملاک ارزش‌یابی آن‌ها یکسان باشد.

۳- با توجه به آیین‌نامه‌ی امتحانات «ابتدایی و راهنمایی تحصیلی» حداقل پنج نمره از نمره‌ی ارزش‌یابی دانش‌آموزان در هر نیم‌سال، به فعالیت‌های خارج از کلاس آن‌ها اختصاص دارد. انجام تکلیف انس با قرآن در خانه می‌تواند یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های خارج از کلاس باشد. دانش‌آموزانی که این تکلیف را منظم انجام می‌دهند، هر چند که گاهی در انجام برخی از آن‌ها با اشتباه روبه‌رو شوند، می‌توانند حداکثر نمره‌ی فعالیت‌های خارج از کلاس را به خود اختصاص دهند.

(ب) ارزش‌یابی پایانی: در پایان هر نیم‌سال از دانش‌آموزان به‌صورت شفاهی به شرح زیر، ارزش‌یابی پایانی به عمل می‌آید.

ردیف	موارد ارزش‌یابی	میزان ارزش‌یابی	نمره	سطح انتظار
۱	روخوانی کلمات و عبارات قرآنی دروس نوزده روز اول فصل دوم	نیم‌صفحه یا حدود چهار خط از کتاب درسی	۹	خواندن به‌صورت شمرده و آرام
۲	روخوانی آیات و عبارات قرآنی از روز بیستم به بعد فصل دوم و ستون قرآنی فصل سوم	نیم‌صفحه یا حدود چهار خط از کتاب درسی	۹	
۳	پیام زندگی (پیام قرآنی)	دو پیام	۲	پس از روخوانی عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن از روی کتاب، بتواند با استفاده از تصاویر کتاب یا بدون آن، مفهوم پیام را به زبان خود توضیح دهد یا نمونه و مصداقی از آن را بیان کند.
جمع			۲۰	

تبصره: هر دانش‌آموز با توجه به هریک از موارد زیر و در مجموع حداکثر دو نمره‌ی تشویقی می‌تواند کسب کند.

۱- خواندن عبارات قرآنی به‌صورت روان

۲- حفظ یک صفحه از آیات کتاب درسی (مانند آیه‌الکرسی)

۳- حفظ حداقل چهار پیام قرآنی از پیام‌هایی که در هر نیم‌سال تدریس شده است.

۴- حفظ عبارات اذان و اقامه و اذکار نماز

۵- قرائت عبارات و اذکار نماز تقریباً شبیه نوار آموزشی

شیوه‌ی کسر نمره در ارزش‌یابی پایانی

الف) روخوانی:

۱- به ازای هر کلمه غلط خوانده شده نیم (۵/۰) نمره کسر می‌شود. در صورتی که دانش‌آموز غلط خود را با تذکر معلّم یا بدون آن، تصحیح کند، نمره‌ای از وی کسر نمی‌شود.

۲- در صورتی که دانش‌آموز نمی‌تواند کلمات و عبارات قرآنی کتاب را مطابق سطح انتظار ارزش‌یابی پایانی - جدول صفحه قبل - بخواند، یا مکث و برگشت‌های زیاد دارد، با توجه به میزان نقص، حداکثر دو نمره از او کسر می‌شود.

ب) پیام قرآنی: اگر دانش‌آموز پس از خواندن متن و ترجمه‌ی پیام از روی کتاب، نتواند درباره‌ی آن توضیح دهد یا مصداقی را بیان کند و یا توضیح ارائه شده خیلی از مفهوم پیام دور باشد، نمره‌ی آن پیام را (هر پیام یک نمره) کسر نمی‌کند و یا به میزان نقص، از نمره‌اش کسر می‌شود.

تذکر: در ارزش‌یابی همیشه به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱- ارزش‌یابی نباید موجب تضعیف علاقه‌ی دانش‌آموزان به درس قرآن شود. از این رو، باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا پرهیز کرد یا به‌نحوی ارزش‌یابی را انجام داد که دانش‌آموزان، آن را جزئی از فرایند یادگیری احساس کنند تا محیطی اضطراب‌آور همراه با فشار روانی ایجاد نشود.

۲- مهارت روخوانی قرآن، به‌تدریج کسب می‌شود؛ از این رو، نباید انتظار داشت که همه یا بیش‌تر دانش‌آموزان مهارت روخوانی آیات یک درس را در زمان تدریس به‌طور کامل کسب کنند. هر دانش‌آموز با توجه به استعداد خود، این مهارت را به تدریج در دروس بعدی به‌دست می‌آورد.

۳- با توجه به اصل تفاوت‌های فردی بهتر است از دانش‌آموزان ضعیف‌تر، درباره‌ی قسمت‌های ساده‌ی کتاب پرسش کرد.

۴- فرصت رفع اشکال را برای دانش‌آموزان فراهم آورید تا بتوانند اشتباه خود را تصحیح کنند. برای مثال، تذکر برای برگشت و صحیح خواندن، در صورتی که موجب اضطراب بیش‌تر دانش‌آموزان نشود، مناسب و مفید است.

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

ابزارها و رسانه‌های آموزشی جزئی از لوازم فرایند یادگیری است. این ابزارها و رسانه‌ها هرچه از تنوع و جذابیت بیشتری برخوردار باشد، بر عمق و وسعت یادگیری می‌افزاید. رسانه‌های مورد استفاده در درس قرآن عبارت‌اند از:

الف) کتاب درسی: کتاب درسی، حلقه‌ی اتصال بین برنامه‌ریزان و معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و افکار عمومی جامعه است؛ به طوری که هیچ رسانه‌ی آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

ارکان مهم برنامه‌ی درسی مانند رویکرد، اهداف آموزش، منطق سازماندهی محتوا، روش‌های آموزش و شیوه‌های ارزش‌یابی در کتاب درسی تجلی می‌یابد.

ب) لوحه‌ی آموزشی: لوحه، قسمتی از متن کتاب است که به صورت تصویر و یا نوشته برای تسهیل امر یادگیری به کار می‌رود.

آموزگار جهت تمرکز و جلب توجه دانش‌آموزان، لوحه را در جلوی کلاس نصب می‌کند و به روشی که توضیح داده خواهد شد، از دانش‌آموزان می‌خواهد تا آیات قرآنی را بخوانند.

لوحه‌های آموزش قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی، شامل آیات و عبارات قرآنی فصل اول و دوم (۱۹ روز اول) کتاب درسی است.

ج) **نوار آموزشی**: در نوار آموزشی عبارات و اذکار نماز به صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیش‌تری نسبت به نوارهای رایج و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است.

د) **کتاب راهنمای معلم (همین کتاب)**: به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیش‌تر در دستیابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود. در بخش اول، کلیاتی درباره‌ی اهداف، محتوای کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم توضیحات جزئی درباره‌ی هر درس ارائه می‌شود.

معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح خاص هر درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دستیابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقاء می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیش‌تری در کلاس حضور می‌یابد.

این کتاب زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیش‌تر در معلم را نیز فراهم می‌آورد.

حداقل دانش و مهارتی را که یک مسلمان برای بهره‌گیری مستمر از قرآن کریم نیاز دارد، سواد قرآنی نامیده می‌شود. معلمان گرامی معمولاً واجد این توانایی‌اند. به منظور ارتقای این توانایی در این کتاب، پس از توضیحات مربوط به روش تدریس هر درس در بخش دانستنی‌های معلم، علاوه بر توضیحاتی درباره‌ی شیوه‌ی رفع اشکال برخی از کلمات درس، قسمتی به‌عنوان «گامی به سوی درک معنای آیات قرآن» ارائه شده است. تمرینات این قسمت به کمک ترجمه‌ی آیات آن درس و آموخته‌های قبلی معلمان، انجام می‌شود. سعی کنید این تمرین‌ها را انجام دهید تا توانایی شما در درک معنای آیات قرآن کریم افزایش یابد. فهرست الفبایی کلمات ترجمه شده در پایان کتاب آمده است. هرگاه معنای کلمه‌ای را فراموش کردید، می‌توانید به این قسمت مراجعه کنید.

«اگر تحصیل کرده‌های کشور، روزی یک صفحه قرآن با توجه به معنای آن بخوانند و در آن تدبّر کنند، غوغایی برپا می‌شود. تحقق این امر به فرهنگ‌سازی و تدبیر نیاز دارد.»

از بیانات مقام معظم رهبری
در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی با ایشان
در تاریخ ۸۶/۹/۱۷

آشنایی خانوادگی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آن‌ها

دو کانون مهم خانواده و مدرسه از نهادهای مؤثر جامعه در تعلیم و تربیت کودکان است. هرچه این دو کانون نقش خود را بهتر ایفا کنند و هماهنگی بیشتری با هم داشته باشند، دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت با موفقیت بیشتری همراه خواهد بود. از این رو، ارتباط خانه و مدرسه می‌تواند زمینه‌ی این آشنایی و هماهنگی را فراهم آورد.

بسیار مناسب است در آغاز سال تحصیلی و با کمک مدیریت مدرسه از والدین دانش‌آموزان دعوت کنید تا درباره‌ی دروس به‌ویژه درس قرآن و نقش حمایتی والدین از این درس گفت‌وگو شود. خانواده به‌ویژه مادران از این امر استقبال می‌کنند. در این جلسه با استفاده از پیش‌گفتار کتاب دانش‌آموزان، می‌توانید مطالب زیر را طرح کنید:

۱- توصیه به خواندن دقیق پیش‌گفتار کتاب

۲- دانش‌آموزان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند و با کسب موفقیت در این راه، هرچه بیشتر به یادگیری قرآن علاقه‌مند شوند. آن‌ها باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده‌ی اخلاق و رفتار ما درک کنند که همه می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آن‌ها باید خواندن روزانه‌ی قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ‌ترها بیاموزند.

۳- مطالب فصل‌های اول تا سوم به‌ویژه فصل دوم و روزهای پیاپی آموزش در این فصل را به اختصار برای والدین توضیح دهید و از ایشان بخواهید تکلیف کودک خود را در خانه به‌خصوص در آبان ماه (فصل دوم) با جدیت پی‌گیری کنند و از او بخواهند درس روزانه‌ی قرآن را در خانه تمرین کند.

۴- از کودک خود بخواهید هر روز، هر چند کوتاه دقایقی از روی کتاب درسی خود یا قرآن کامل، چند سطر از آیات قرآن را بخواند. در این امر به رغبت او توجه داشته باشید و بر او سخت‌گیری نکنید و در صورت انجام این کار، او را تشویق کنید.

۵- دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز عبارات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند. اگر فرزند شما در خواندن کلمات، اشتباهی داشت از او بخواهید که دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی‌برد و آن را اصلاح کند.

۶- حفظ آیات یا سوره‌های کتاب الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ آیاتی از کتاب خود علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این کار تشویق کنید. این امر زمینه‌ی شرکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کند.

۷- در هر درس یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و ترجمه‌ی آنها نیز الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آنها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن مدرسه نیز آماده می‌کند.

۸- غالباً مفهوم هریک از پیام‌ها با مجموعه‌ای از تصاویر توضیح داده شده و از دانش‌آموزان خواسته شده است که درباره‌ی مفهوم پیام، موضوع جدیدی را نقاشی کنند یا چند جمله‌ای بنویسند. این امر زمینه‌ی خلاقیت آنها را فراهم می‌آورد. نباید از آنها انتظار پاسخ مشخصی را داشت، بلکه هر مطلب مناسبی را بیان کنند، می‌توانند به نوعی پاسخ مطلوب باشد، از این رو باید پاسخ را پذیرفت و آنها را تشویق کرد.

۹- از فرزندتان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه بیشتر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.

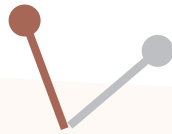
۱۰- اگر شما با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی بگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آنچه در کتاب آمده است، به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی پیش می‌رود و کامل خواهد شد.

۱۱- به یاد داشته باشید هیچ‌وقت بر کودک خود سخت نگیرید، بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاحظت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید تا ضعف‌های خود را جبران کند.

بخش دوم

روش آموزش دروس و فعالیتهای یادگیری برای ارتقای سواد قرآنی معلمان

فصل اول - آموزش نماز
فصل دوم - آموزش روخوانی قرآن کریم
فصل سوم - انس با قرآن کریم

آموزش نماز

مقدمه

جلسه‌ی اوّل: آموزش عبارات اذان و اقامه

جلسه‌ی دوم: آموزش سوره‌ی حمد

جلسه‌ی سوم: آموزش سوره‌ی توحید

جلسه‌ی چهارم: آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

جلسه‌ی پنجم: آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار

جلسه‌ی ششم: آموزش ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه

جلسه‌ی هفتم: آموزش ذکر تشهد

جلسه‌ی هشتم: آموزش ذکر سلام و آیه‌ی صلوات و پیام قرآنی

همان‌طور که در بخش اول کتاب در قسمت «محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی» به اختصار بیان شد، فصل اول کتاب دانش‌آموزان به آموزش صحیح خوانی نماز اختصاص دارد. از آن‌جا که آموزش صحیح خواندن عبارات و اذکار نماز برعهده‌ی درس قرآن است و همچنین با توجه به ویژگی‌های سنی دانش‌آموزان، مناسب است معلمان عزیز مطالب این فصل را با دقت لازم و به روشی که در بخش کلیات بیان شده و در صفحات آینده نیز با تفصیل بیش‌تری توضیح داده خواهد شد، تدریس کنند.^۱

در آموزش این فصل توجه به نکات زیر ضروری است:

- ۱- فصل اول کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی در مه‌ماه به مدت هشت جلسه (هفته‌ای دو جلسه) تدریس می‌شود. توانایی خواندن عبارات و اذکار نماز، عمدتاً ماهیت مهارتی و روانی - حرکتی دارد؛ از این‌رو تمرین و تکرار عبارات و اذکار نماز به شیوه‌ی خاصی پس از فصل دوم، از فصل سوم کتاب ادامه می‌یابد.
- ۲- هنگام خواندن کلمات و عبارات نماز توسط دانش‌آموزان، معلم باید با دقت کافی اشکالات فرد فرد دانش‌آموزان را شناسایی کند و با توجه به نوع اشکال، به صورت انفرادی یا عمومی درصدد رفع آن و بیان توضیحات لازم برآید.
- ۳- این فصل علاوه بر لوحه‌ی آموزشی به کمک نوار آموزشی تدریس می‌شود. البته باید دقت داشت که همواره مرحله‌ی استماع پس از آموزش لوحه؛ یعنی بخش خوانی و شمرده‌خوانی عبارات و اذکار انجام می‌شود.
- ۴- روش رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان و مهم‌ترین علل بروز آن‌ها در بخش کلیات همین کتاب به تفصیل آمده است. یک بار دیگر آن را مطالعه کنید. برخی از نکات ضروری دیگر در روش تدریس روز به روز همین فصل از کتاب بیان خواهد شد.

آموزش نماز

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن عبارات، اذان و اقامه و اذکار نماز
- ۲- آشنایی با معنای عبارات اذان و اقامه و اذکار نماز
- ۳- آشنایی با پیام قرآن درباره‌ی صلوات فرستادن بر پیامبر (ص)
- ۴- علاقه به خواندن صحیح و زیبای نماز

وسایل آموزشی:

- ۱- کتاب درسی
- ۲- لوحه‌های آموزش نماز
- ۳- نوار صوتی آموزش نماز
- ۴- ضبط صوت

۱- گفتنی است در زنگ قرآن باید از بیان احکام نماز برهیز شود و صرفاً مهارت صحیح‌خوانی اذکار و عبارات نماز آموزش داده شود.

جلسه‌ی اول (هفته‌ی اول مهرماه)

آموزش عبارات اذان و اقامه

- ۱- گفت‌و‌گویی معلم درباره‌ی اهمیت نماز و نحوه و زمان گفتن اذان
- ۲- نصب لوحه‌ی عبارات اذان و اقامه
- ۳- اشاره به بخش‌های کلمات هر سطر توسط معلم و خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان به صورت بخش‌بخش^۱ (با توجه به شرایط کلاس می‌توانید این فعالیت را یکی دو بار انجام دهید).

هنگام اشاره به بخش‌های کلمات، رعایت نکات زیر ضروری است.

(الف) برای اشاره کردن، از یک خط‌کش یا نشانگر استفاده کنید و به نحوی بایستید که جلوی دید دانش‌آموزان گرفته نشود.

(ب) در چند لوحه‌ی اول با تأتی بیش‌تری به بخش‌ها اشاره شود تا دانش‌آموزان، بخش‌خوانی کلمات را به صورت دسته‌جمعی بیاموزند و هماهنگ باهم بخوانند. هم‌چنین به دانش‌آموزان بیاموزید که همراه با اشاره‌ی شما بخوانند و عقب یا جلو نیفتند.

(ج) همه‌ی دانش‌آموزان را در خواندن دسته‌جمعی مشارکت دهید.

(د) در برخی از موارد لازم است بخشی را مجدداً نشان داد تا دوباره خوانده شود (مانند بخش‌های دارای تشدید، اتصالات یا مواردی که دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند).

۴- پس از تمرین کافی از روی لوحه، عبارات لوحه از روی کتاب توسط دانش‌آموزان به صورت آرام و شمرده خوانده شود. بهتر است ابتدا چند دانش‌آموز داوطلب و قوی‌تر بخوانند و سپس سایر دانش‌آموزان. هر دانش‌آموز یک یا دو سطر را با صدای بلند می‌خواند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط‌می‌برند.

۵- پخش نوار صوتی و هم‌خوانی دانش‌آموزان با نوار دانش‌آموزان، همراه با نوار، عبارات و اذکار نماز را به صورت دسته‌جمعی، شبیه نوار می‌خوانند. هنگام شنیدن و هم‌خوانی با نوار رعایت نکات زیر ضروری است.

(الف) هنگام پخش نوار، آموزگار باز هم لوحه را نشان می‌دهد ولی به‌جای اشاره به بخش‌ها، زیر کلمات را نشان می‌دهد و همراه با خواندن نوار پیش می‌رود. به این ترتیب گوش دانش‌آموزان قرائت کلمات را می‌شنود، چشم آن‌ها کلمات را می‌بیند و زبان‌شان، آن‌ها را می‌خواند.

(ب) گاهی ممکن است آن چه دانش‌آموزان از نوار می‌شنوند، با آن چه در کتاب می‌بینند متفاوت باشد و درباره‌ی آن سؤال کنند؛ مثلاً ممکن است بپرسند، در عبارت دوم این لوحه به‌جای آن لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، نوار می‌گوید آلاً...؛ یعنی «ن» خوانده نمی‌شود و به‌جای آن «ل» مشدد خوانده می‌شود. همان‌طور که می‌دانید، در نوار قواعد تجویدی تا حدودی رعایت می‌شود، ولی نیاز نیست این‌گونه مطالب برای دانش‌آموزان بیان شود. برای آنان توضیح می‌دهیم که اولاً نوار برای زیبایی این‌گونه می‌خواند و ثانیاً شما می‌توانید مانند نوار بخوانید یا مانند آن چه که در کتاب نوشته شده است؛ هر دو شکل صحیح است.

۱- برای مطالعه‌ی بیش‌تر به فصل اول کتاب (نحوه‌ی اشاره) مراجعه کنید.

۶- دانش‌آموزان کتاب‌های خود را باز می‌کنند و هر دانش‌آموز یک سطر از عبارات اذان و اقامه را از روی کتاب خود همراه با ترجمه‌ی آن می‌خوانند.

۷- تشویق دانش‌آموزان به حفظ عبارات اذان و اقامه و خواندن آن‌ها با صدای بلند و زیبا

جلسه‌ی دوم (هفته‌ی اول مهرماه)

آموزش سوره‌ی حمد

۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی عبارات اذان و اقامه از چند دانش‌آموز)

۲- انجام مراحل جلسه‌ی اول بر روی لوحه‌ی سوره‌ی حمد در آموزش سوره‌ی حمد رعایت نکات زیر ضروری است:

الف) با توجه به وجوب قرائت سوره‌ی حمد و توحید در نماز، سعی کنید دانش‌آموزان عبارات این دو سوره را به‌طور صحیح بیاموزند و ادا کنند. البته این مطلب به معنای سخت‌گیری نیست، بلکه باید با صبر و حوصله و به تدریج انجام گیرد.

ب) خوب است دانش‌آموزان معنای آیات سوره‌ی حمد و نیز سوره‌ی توحید را نیز بیاموزند، ولی توجه داشته باشید اولاً فراگیری ترجمه‌ی آیات الزامی نیست، ثانیاً باید از برخی شیوه‌های نامناسب مانند تکلیف رونویسی آیات و ترجمه‌ی آن‌ها اکیداً پرهیز شود.

۳- تکلیف خانه: تمرین روخوانی و حفظ تدریجی سوره‌ی حمد

جلسه‌ی سوم (هفته‌ی دوم مهرماه)

آموزش سوره‌ی توحید

۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی سوره‌ی حمد از چند دانش‌آموز)

۲- انجام مراحل جلسه‌ی اول بر روی لوحه‌ی سوره‌ی توحید

۳- تکلیف منزل - تمرین روخوانی و حفظ سوره‌ی توحید

جلسه‌ی چهارم (هفته‌ی دوم مهرماه)

آموزش ذکر قنوت و ذکر رکوع

- ۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی سوره‌ی توحید از چند دانش‌آموز)
- ۲- انجام مراحل جلسه‌ی اول بر روی لوحه‌ی اذکار قنوت و رکوع
- ۳- تکلیف خانه : تمرین روخوانی و حفظ اذکار قنوت و رکوع

جلسه‌ی پنجم (هفته‌ی سوم مهرماه)

آموزش اذکار قیام، سجده و استغفار

- ۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی اذکار قنوت و رکوع از چند دانش‌آموز)
- ۲- انجام مراحل جلسه‌ی اول روی لوحه‌ی اذکار قیام، سجده و استغفار
- ۳- تکلیف خانه : تمرین روخوانی و حفظ اذکار قیام، سجده و استغفار

جلسه‌ی ششم (هفته‌ی سوم مهرماه)

آموزش ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه

- ۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی اذکار قیام، سجده و استغفار از چند دانش‌آموز)
- ۲- انجام مراحل جلسه‌ی اول، بر روی لوحه‌ی ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه
- ۳- تکلیف خانه : تمرین روخوانی و حفظ ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه

جلسه‌ی هفتم (هفته‌ی چهارم مهرماه)

آموزش ذکر تشهد

- ۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی ذکر برخاستن و تسبیحات اربعه از چند دانش‌آموز)
- ۲- انجام مراحل جلسه‌ی اول بر روی لوحه‌ی ذکر تشهد
- ۳- تکلیف خانه : تمرین روخوانی و حفظ ذکر تشهد

جلسه‌ی هشتم (هفته‌ی چهارم مهرماه)

آموزش ذکر سلام و آیه‌ی صلوات و پیام قرآنی

۱- ارزش‌یابی جلسه‌ی قبل (پرسش روخوانی ذکر تشهّد از چند دانش‌آموز)

۲- انجام مراحل جلسه‌ی اوّل بر روی لوحه‌های ذکر سلام و آیه‌ی صلوات

۳- آموزش پیام قرآنی (آیه‌ی صلوات)

الف) گفت‌وگو درباره‌ی پیام قرآنی؛ مثلاً معلم از دانش‌آموزان می‌پرسد:

– پس از تمام شدن نماز جماعت مکبر چه می‌گوید؟

– پس از خواندن آیه‌ی صلوات چه می‌کنیم؟

ب) قرائت زیبای آیه‌ی صلوات توسط چند دانش‌آموز داوطلب

ج) گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره‌ی پیام قرآنی با راهنمایی معلم؛ مثلاً درباره‌ی احترام به انسان‌های بزرگ، خوب و مهربان، به

نیکی یادکردن از آنان و توضیح این که خدا و فرشتگان نیز بر پیامبر اکرم حضرت محمد صلی‌الله‌علیه و آله درود و صلوات می‌فرستد و

از ما می‌خواهند که بر پیامبر سلام و درود بفرستیم؛ از این رو ما نیز اولاً همیشه نام پیامبر اکرم را با احترام می‌بریم؛ ثانیاً بر او و خاندان

پاکش درود می‌فرستیم؛ یعنی می‌گوییم: **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ**

د) تکلیف خانه: تمرین روخوانی و حفظ ذکر سلام و آیه‌ی صلوات

دو نکته:

۱- به دلیل اهمیت والای نماز، می‌توانید با روش‌های مناسب دانش‌آموزان را به حفظ تدریجی عبارات و اذکار نماز تشویق

کنید این کار در طول سال تحصیلی انجام می‌شود و نباید انتظار داشت که همه‌ی دانش‌آموزان در مهرماه، عبارات و اذکار نماز را حفظ

کنند. همچنین از آن‌ها بخواهید در خانه یا مسجد محله نماز بخوانند.

۲- بسیار مناسب است که با کمک مدیر و اولیا و خیرین محله، برای دانش‌آموزانی که در خواندن نماز کوشا هستند، جوایزی

تهیه شود.

دانستنی‌های معلم

دانستنی‌های معلم در هر درس مخصوص آموزگاران محترم است و نباید تصور شود که می‌توان این مطالب را در کلاس برای

دانش‌آموزان بیان کرد؛ بلکه هدف از مطالب این بخش این است که اولاً همکاران محترم درباره‌ی مطالب هر درس بیش‌تر بدانند، ثانیاً

در صورتی که با پرسشی از سوی دانش‌آموزان روبه‌رو شدند، بتوانند آن را بهتر و کامل‌تر پاسخ دهند. اینک به ترتیب مطالب درس،

موضوعات زیر ارائه می‌شود.

۱- همان‌طور که می‌دانید اذان و اقامه دارای این تفاوت‌هاست:

* الله اکبر (اولین عبارت) در اذان چهار بار و در اقامه دوبار گفته می‌شود.

* عبارت «قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ» در اذان گفته نمی‌شود ولی در اقامه دو بار بیان می‌شود.

* آخرین عبارت (لا اله الا الله) در اذان دو بار و در اقامه یک بار گفته می‌شود.

- ۲- گاهی دانش‌آموزان عبارت دوم اذان را به صورت «أَشْهَدُ أَنْ...» می‌خوانند که باید به آن‌ها تذکر داد تا آن عبارت را به صورت صحیح آن، یعنی «أَشْهَدُ أَنْ...» بخوانند. هم‌چنین گاهی فتحه‌ی آخر کلمه «حَيَّ» را به اشتباه به صورت کسره (حَيِّ) بیان می‌کنند.
- ۳- گفتن اذان و اقامه بیش از خواندن نماز مستحب مؤکد است.
- ۴- سوره‌ی حمد را «فاتحة الكتاب» هم می‌نامند. نام دیگر سوره‌ی توحید «اخلاص» است که گاهی در زبان عامه‌ی مردم به آن «قل هو الله» هم گفته می‌شود.
- ۵- چهار سوره‌ی جزء سی‌ام قرآن که با «قل» شروع می‌شود، به «چهارقل» مشهور است. این چهار سوره عبارت‌اند از: ناس، فلق، توحید و کافرون.
- ۶- همان‌طور که می‌دانید، در رکعت اول و دوم هر نماز پس از خواندن سوره‌ی حمد، خواندن یک سوره از قرآن کریم واجب است. خواندن سوره‌ی توحید بیش‌تر تأکید شده است، ولی می‌توان سوره‌ی دیگری نیز خواند.
- ۷- همان‌طور که در قرائت برخی از عبارات اذان و سوره‌ی توحید از نوار آموزشی شنیده‌اید، گاهی نون ساکن (نْ) یا تنوین (ئ) براساس ادغام، به حرف بعدش تبدیل می‌شود. این موارد عبارت است از:

أَشْهَدُ أَنْ لَا ← أَشْهَدُ أَلَّ لَا
 مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ← مُحَمَّدَ رَسُولُ اللَّهِ
 عَلِيًّا وَلِيُّ اللَّهِ ← عَلِيَّوْ وَلِيُّ اللَّهِ
 لَمْ يَكُنْ لَهُ ← لَمْ يَكُلْ لَهُ

تذکر: از آن‌جا که برخی از دانش‌آموزان، اذکار نماز را از قبل به صورت شنیداری آموخته‌اند، برخی از کلمات و ترکیبات را صحیح ادا نمی‌کنند؛ هنگام آموزش لوحه و بخش خوانی این کلمات را با تأکید و تکرار بیش‌تری آموزش دهید تا اشکالات احتمالی آن‌ها برطرف شود. برخی از این موارد عبارت‌اند از:

قِرَاءَتِ غَلَطٍ ← قِرَاءَتِ صَحِيحٍ
 رَبِّيَ الْأَعْظِيمِ ← رَبِّيَ الْعَظِيمِ
 رَبِّيَ الْعَلِيِّ ← رَبِّيَ الْأَعْلَى
 اسْتَغْفِرُ ← اسْتَغْفِرُهُ
 بِحَوْلِ اللَّهِ ← بِحَوْلِ اللَّهِ
 عَبْدُهُ ← عَبْدُهُو
 عَلَيْكَ، عَلَيْنَا، عَلَيْكُمْ ← عَلِيكَ، عَلَيْنَا، عَلَيْكُمْ

تشویق دانش‌آموزان به یادگیری نماز

با توجه به اهمیت و جایگاه خاص نماز در دین مبین اسلام و تربیت انسان، بسیار شایسته است، تدبیری بیندیشید تا دانش‌آموزان به یادگیری و خواندن نماز علاقه‌مند شوند. این کار نیازمند صبر و حوصله و استمرار و تدریج است. برخی از شیوه‌ها و تدابیری که می‌تواند شما را در این کار ارزشمند موفق کند و پاداش خواندن نماز دانش‌آموزان را باقیات صالحات شما قرار دهد، عبارت است از:

۱- برای دانش‌آموزانی که نماز را آموخته‌اند، هدیه و جایزه در نظر بگیرید و برنامه‌ای تنظیم کنید تا در طول سال تحصیلی و به تدریج همه‌ی آن‌ها نماز را بیاموزند و در فرصت‌های مناسب در کلاس نماز بخوانند و جایزه بگیرند. برای خرید جوایز مناسب می‌توانید از والدین دانش‌آموزان و افراد خیر کمک بگیرید.

۲- اگر در مدرسه‌ی شما نماز جماعت برگزار می‌شود، سعی کنید همیشه همراه دانش‌آموزان در نماز جماعت شرکت کنید. در غیر این صورت بسیار خوب است که در ایام خاص مانند ماه مبارک رمضان، جشن‌ها، سوگواری‌ها و ... همراه دانش‌آموزان به مسجد بروید و در آنجا نماز جماعت بخوانید.

۳- در صورت امکان تابلوها و تصاویر زیبایی از آموزش نماز یا برگزاری باشکوه نمازهای جمعه، جماعت، عید فطر، نماز در مسجد الحرام و ... تهیه و در محل‌های مناسب کلاس و مدرسه نصب کنید.

۴- دانش‌آموزان را به تهیه‌ی روزنامه‌ی دیواری، معرفی کتاب‌های خوب و خواندنی، نوشتن انشا و سرودن اشعار زیبا، طراحی جدول و انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های متنوع درباره‌ی نماز تشویق کنید.

بدیهی است که ابتکار و خلاقیت شما می‌تواند علاوه بر آن چه بیان شد، با توجه به فرهنگ و آداب و رسوم محلی دانش‌آموزان، راه‌ها و روش‌های دیگر و بهتری را برای دست‌یابی به این امر مهم و ارزشمند در اختیار شما قرار دهد.

همان‌طور که می‌دانید اهداف برنامه‌ی آموزش قرآن به‌طور جامع در نظر گرفته شده است. هرچند در دوره‌ی ابتدایی مهم‌ترین هدف پس از علاقه و انس دانش‌آموزان به قرآن کریم، توانایی روخوانی آیات کریمه‌ی قرآن است. ولی در کنار این دو هدف مهم و همچنین برای زمینه‌سازی بیشتر برای دست‌یابی به این دو هدف، اهداف دیگری نیز در نظر است. یکی از این اهداف کسب تدریجی توانایی معنا کردن آیات و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن کریم است. این هدف مهم به‌طور جدی در دوره‌ی راهنمایی تعقیب می‌شود، ولی در دوره‌ی ابتدایی به‌ویژه در پایه‌های پایانی نیز با انجام تمرینات بسیار ساده‌ای زمینه‌ی دست‌یابی به آن فراهم شده است.

از این رو، در هر درس، در بخش دانستنی‌های معلم اولاً ترجمه‌ی همه‌ی عبارات قرآنی آن درس در اختیار آموزگاران محترم قرار می‌گیرد، ثانیاً با انجام یک تمرین بسیار ساده سعی می‌شود توانایی شما در معنا کردن عبارات ساده قرآن ارتقا یابد. این امر هم زمینه‌ی بهره‌وری و انس بیش‌تر شما را با قرآن کریم فراهم می‌آورد و هم می‌توانید پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان را بهتر پاسخ دهید.

اینک با استفاده از ترجمه‌های عبارات نماز که در کتاب دانش‌آموزان آمده است، ترجمه‌ی دو آیه‌ی ارائه شده را تکمیل کنید. در صورتی که معنای کلمه‌ای را فراموش کرده‌اید به فهرست معنای کلمات پایان همین کتاب مراجعه کنید.

إِنَّ : قطعاً
ی : من، مَم

بقره، ۱۶۳

۱- وَاللَّهُ كُفُّمِ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

که و ... شما ... است؛ ... بی ... او که ... است.

آل عمران، ۵۱

۲- إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

که ... و ... شماست پس او را عبادت کنید، این ... است.

حَدَّثَنَا اللَّهُ

أَنْتَ أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

منم خدای یکتا هیچ خدائی جز من نیست پس مرا پرست و نماز را برای یاد ما پیادار
Surely I am Allah, there is no god but I, therefore serve Me and keep up prayer for My remembrance

آموزش روخوانی قرآن کریم

مقدمه

روش تدریس

- روز اول: یادآوری ترکیب حروف و حرکات و دانستنی‌های معلم
 - روز دوم: یادآوری حرف ساکن و دانستنی‌های معلم
 - روز سوم: تمرین حرف ساکن و دانستنی‌های معلم
 - روز چهارم: یادآوری تنوین و دانستنی‌های معلم
 - روز پنجم: تمرین تنوین و دانستنی‌های معلم
 - روز ششم: یادآوری تشدید و دانستنی‌های معلم
 - روز هفتم: تمرین تشدید (۱) و دانستنی‌های معلم
 - روز هشتم: تمرین تشدید (۲) و دانستنی‌های معلم
 - روز نهم: یادآوری خواندن «هـ» و «هـی» و دانستنی‌های معلم
 - روز دهم: تمرین خواندن «هـ» و «هـی» و دانستنی‌های معلم
 - روز یازدهم: پایه‌ی همزه و دانستنی‌های معلم
 - روز دوازدهم: تمرین پایه‌ی همزه (۱) و دانستنی‌های معلم
 - روز سیزدهم: تمرین پایه‌ی همزه (۲) و دانستنی‌های معلم
 - روز چهاردهم: حروف ناخوانا (۱) و دانستنی‌های معلم
 - روز پانزدهم: تمرین حروف ناخوانا (۱) و دانستنی‌های معلم
 - روز شانزدهم: حروف ناخوانا (۲) و دانستنی‌های معلم
 - روز هفدهم: تمرین حروف ناخوانا (۲) و دانستنی‌های معلم
 - روز هجدهم: حروف ناخوانا (۳) و دانستنی‌های معلم
 - روز نوزدهم: تمرین حروف ناخوانا (۳) و دانستنی‌های معلم
- روش کلی تدریس روز بیستم تا سی و سوم

همان‌طور که در بخش اول کتاب در قسمت «محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی» به اختصار بیان شد، فصل دوم کتاب دانش‌آموزان به آموزش روخوانی قرآن کریم اختصاص دارد. این فصل در آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی از اهمیت و جایگاه خاصی برخوردار است؛ زیرا پس از اهداف کلی آموزش قرآن مانند انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن، مهم‌ترین هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی دست‌یابی به توانایی خواندن قرآن است. از این‌رو، این فصل باید با دقت لازم و به روشی که در بخش کلیات بیان شده است و در صفحات آینده نیز با تفصیل بیش‌تری توضیح داده خواهد شد، تدریس شود. در آموزش این فصل توجه به نکات زیر ضروری است:

- ۱- فصل دوم کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی از اول آبان ماه تا اوایل آذرماه هر سال تحصیلی طی ۳۳ روز متوالی تدریس می‌شود. از آن‌جا که توانایی خواندن قرآن کریم، عمدتاً ماهیت مهارتی و روانی – حرکتی دارد، آموزش مستمر و روزانه‌ی آن تا کسب مهارت لازم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.
- ۲- در این مدت، درس قرآن در زنگ اول یا دوم هرروز آموزش داده می‌شود.
- ۳- اهمیت یادگیری مطالب این فصل مانند اهمیت یادگیری چهار عمل اصلی در ریاضیات است. حتی یک دانش‌آموز نباید وجود داشته باشد که در پایان این فصل مهارت کافی در ترکیب حروف و حرکات، خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن یا مشدّد، خواندن صحیح تنوین و همزه و نیز انجام صحیح اتصالات در ترکیب‌های دارای اتصال و کاربرد سایر قواعد مهم، روخوانی را به‌دست نیاورده باشد.
- ۴- هنگام خواندن کلمات و عبارات قرآنی توسط دانش‌آموزان، معلم باید با دقت کافی اشکالات فرد فرد دانش‌آموزان را شناسایی کند و با توجه به نوع اشکال و میزان تکرار آن توسط سایر دانش‌آموزان، به صورت انفرادی یا عمومی درصدد رفع اشکال و بیان توضیحات لازم برآید.
- ۵- این فصل، نوار آموزشی ندارد، زیرا کسب مهارت روخوانی قرآن به‌نحوی که محصول آن توانایی خواندن آرام و شمرده‌ی کل قرآن کریم باشد، عمدتاً متکی بر کاریست عملی قواعد روخوانی در خواندن عبارات و آیات جدید است. در کسب این مهارت نیز غیر از مسائل ذهنی و روانی، «چشم» بیش از گوش ایفای نقش می‌کند.
- ۶- روش رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان و مهم‌ترین علل بروز این اشکالات در بخش کلیات همین کتاب به تفصیل آمده است. یک بار دیگر آن را مطالعه کنید. برخی نکات ضروری دیگر در روش تدریس روز به روز همین فصل از کتاب بیان خواهد شد.

دو تذکر مهم:

- ۱- مناسب‌ترین شیوه برای خواندن کلمات آن است که دانش‌آموز با دیدن هر بخش از کلمه، همان بخش را با صدای بلند بخواند، یعنی لازم نیست که دانش‌آموز ابتدا در ذهن خود، همه‌ی بخش‌های کلمه را مرور کند و سپس تمام آن را یک‌جا بخواند. شما با تأکید بر نحوه‌ی مناسب خواندن، دانش‌آموزان را کمک کنید تا بدون اضطراب، کلمات را به روش صحیح، شمرده و آرام بخوانند. سرعت خواندن بخش‌ها با توجه به توانایی فردی دانش‌آموزان و با تمرین، به تدریج افزایش می‌یابد و خواندن به صورت شمرده و آرام می‌رسد.
 - ۲- در این مرحله انتظار می‌رود که همه‌ی دانش‌آموزان مهارت ترکیب حروف و حرکات را کسب کنند و بتوانند کلمات و عبارات قرآنی درس را حداقل به صورت بخش‌بخش بخوانند.
- هرچند عموم دانش‌آموزان می‌توانند کلمات را به صورت آرام و شمرده نیز بخوانند اما معلم نباید اصرار داشته باشد، دانش‌آموزی که کلمات را به صورت بخش‌بخش می‌خواند. این کلمات را به صورت آرام و شمرده بخواند. او نیز به تدریج در روزهای آینده با توجه به توانایی‌های فردی خود به این مهارت دست خواهد یافت.

یادآوری ترکیب حروف و حرکات

تمرین اول - در جملهای گنجه با ترکیب حروف و حرکات آشنا شوید. همایون بصورت دسته‌بندی ترکیب‌های زیر را از روی لوحه یادآوری آموزش کند. بخوانید.

حرکت	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
رو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح
نو	ه	و	ی	ا	ب	پ	ت <td>ث</td> <td>ج</td> <td>ح</td>	ث	ج	ح

تمرین دوم - کلمات و حرکات قرآنی را از روی لوحه یادآوری آموزش کند. بخوانید.

کِنَانِنَا	اِیْمَانِنَا	حُدُودُ
مُتَقَابِلِینَ	فَعَقَّرُوہَا	وَأَرْبَابِنَا مُتَنَابِغِنَا
لِیْمَ تَقُولُونَ	یَہْرَسَالَانِی	فَمُتَلَابِہِ
قَالَ یَابِیہِ	عَا	قَالَ هِیَ عَصَابِی

روز اول

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن ترکیب حروف و حرکات
- ۲- توانایی خواندن کلمات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

- ۱- کتاب درسی
- ۲- لوحه‌ی آموزش جدول ترکیب حروف و حرکات
- ۳- لوحه‌ی آموزش کلمات قرآنی

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش لوحه‌ی تمرین اول

- ۱- نصب لوحه
 - ۲- اشاره به حروف و حرکات جدول با روش صحیح اشاره کردن^۱
- دو نکته:

اول- ممکن است دانش‌آموزان برای صحیح خواندن حرف همزه (ء) به یادآوری بیش‌تری نیاز داشته باشند. برای آن‌ها توضیح دهید که صدای این حرف تقریباً شبیه صدای حرف عین (ع) است. برای اطلاع بیش‌تر از روش تدریس همزه به کتاب راهنمای معلم آموزش قرآن پایه‌ی دوم ابتدایی کد ۵۷/۱ مراجعه کنید.

دوم- شیوه‌ی خواندن الف کوچک (ا) نیز به توجه بیش‌تری نیازمند است. برای دانش‌آموزان توضیح می‌دهیم که اندازه‌ی شکل «ا» کوچک می‌شود اما صدای آن تغییر نمی‌کند.

- ۳- خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان همراه با اشاره‌ی معلم به بخش‌های کلمات
- ۴- خواندن ترکیب‌های لوحه توسط دانش‌آموزان به‌صورت انفرادی

ب) آموزش لوحه‌ی تمرین دوم

- ۱- انجام مراحل چهارگانه‌ی قسمت الف

- ۲- خواندن کلمات قرآنی تمرین دوم از روی کتاب توسط دانش‌آموزان به‌صورت انفرادی

نکته: دانش‌آموزان هنگام بخش‌خوانی، صدای «ب» قبل از «ی» را در کلماتی مانند «هی» و «رواسی» مثل سایر کسره‌ها می‌خوانند. این شیوه‌ی خواندن و هرچند غیرمعمول است ولی غلط نیست. دانش‌آموزان به تدریج در خواندن شمرده و آرام کلمات، می‌آموزند که این صدا را به صورت «ای» بخوانند؛ کلمه‌های خیابان و بیابان نیز در فارسی به همین‌گونه تلفظ می‌شوند.

انس با قرآن در خانه

در پایان درس به دانش‌آموزان تذکر دهید که همین امروز در خانه، جدول ترکیب حروف و حرکات و نیز کلمات قرآنی تمرین دوم را حداقل یک بار برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

۱- یک بار دیگر به قسمت «نحوه‌ی اشاره‌ی صحیح به بخش‌های کلمات» در بخش کلیات همین کتاب مراجعه کنید.

آن چه در این بخش ارائه می‌شود، به منظور افزایش دانایی و توانایی معلم محترم در آموزش قرآن است و بیان آن‌ها برای دانش‌آموزان ضرورت ندارد. بدیهی است آشنایی با این مطالب، بر توفیقات معلم در آموزش قرآن می‌افزاید و می‌تواند در پاسخ دادن به برخی از پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان مفید باشد. سعی کنید این بخش را به خوبی مطالعه کنید و تمرین‌های آن را نیز انجام دهید. اینک برخی نکات مفید، ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی «روز اول» و دو تمرین ارائه می‌شود.

الف) شیوه‌ی تلفظ کسره‌ی قبل از «یاء»

به دنبال توضیح شیوه‌ی تلفظ کلماتی مانند «هِی» که در درس بیان شد، خوب است بدانید کسره در زبان عربی مانند صدای «ای» است، ولی کوتاه تلفظ می‌شود؛ در حالی که در فارسی همان صدای «ا» را دارد. البته در فارسی نیز وقتی کسره قبل از «یاء» قرار گیرد، شبیه لهجه‌ی عربی تلفظ می‌شود؛ مانند، مانند، خیابان، سیاست، زیارت.

در روخوانی قرآن معمولاً کسره به حالت فارسی تلفظ می‌شود ولی وقتی کسره قبل از «یاء» می‌آید، غالباً مانند لهجه‌ی عربی تلفظ می‌شود؛ مانند: هِی، اِیَاكَ، قِیَامَةً، لَیْ.

خوب است هنگام تدریس و تمرین در زمان‌های مناسب، با مقایسه‌ی این دو حالت، توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب کنید. مثلاً از آن‌ها سؤال کنید که در فارسی می‌گوییم خیابان یا خیابان؟ نسبت به این امر حساسیت زیاد نشان ندهید؛ زیرا با چند بار تذکر، دانش‌آموزان به تدریج آن را می‌آموزند.

ب) ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی تمرین دوم (به ترتیب)

بگیرید او (با آن) را	ایمان او، ایمانش	کتاب ما
مناسک (اعمال عبادی) ما	پس کشتند آن را (شتر صالح را)	روبه‌روی هم
پس ملاقات‌کننده‌ی او	با رسالت‌های من	چرا می‌گویید
	۲- گفت: این عصای من است.	۱- گفت به پدرش.

ج) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات زیر و کلمات آموخته شده، کامل کنید.^۱

واحد: یک، یکتا، بگانه هَوَى: هوا و هوس یا، یا اَيْهَا: ای

۱- وَاللُّهُنَا وَاللَّهُكُمْ وَاحِدٌ عنکبوت، ۴۶

کهو و شما یکی است.

۲- أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ^۲ فرقان، ۴۳

که آیا دیدی کسی را که گرفت را

۳- قَالَ أَلْقَهَا يَا مُوسَى طه، ۱۹

که بینداز را (عصا را)

۴- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ صف، ۲

که کسانی که ایمان آوردید چرا آن چه را که عمل نمی‌کنید!؟

۱- در صورتی که معنای کلمه‌ای را فراموش کرده‌اید، می‌توانید به فهرست کلمات آخر همین کتاب مراجعه کنید.

۲- هر دو ضمیر «هو» و «ه» در این عبارت به صورت «شس» معنا می‌شود.

یادآوری حرف ساکن

تمرین اول - این گفتار را با کلماتی که دارای حرف ساکن هستند، با صدای بلند و آهسته بخوانید.

بَلْ إِنْ قُم

بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ
بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ	بَلْ

این تمرین را با صدای بلند و آهسته بخوانید.

روز دوم

اهداف:

۱- توانایی خواندن جدول ترکیب‌های دارای حرف ساکن

۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف ساکن

۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

۱- لوحه‌ی آموزش جدول ترکیب‌ها

۳- لوحه‌ی آموزش کلمات و عبارات قرآنی

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش لوحه‌ی تمرین اول

۱- نصب لوحه

۲- اشاره به ترکیب‌های جدول به روش صحیح

سه کلمه‌ی «بَلْ، إِنْ و قُم» را روی تخته بنویسید، آن‌گاه با اشاره از حرکت به علامت سکون، از دانش‌آموزان بخواهید این سه کلمه را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. خوب است برای دانش‌آموزان توضیح دهید که حرف ساکن را با حرکت قبل از آن در یک بخش می‌خوانیم.

۳- خواندن ترکیب‌های لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشاره‌ی معلم

۴- خواندن ترکیب‌های لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت انفرادی

ب) آموزش لوحه‌ی تمرین دوم

۱- نصب لوحه‌ی تمرین دوم در جای مناسب

۲- خواندن کلمات و عبارات قرآنی توسط دانش‌آموزان با اشاره‌ی معلم به صورت بخش‌بخش و دسته‌جمعی

ج) تمرین سوم: از تک‌تک دانش‌آموزان بخواهید، حتی‌الامکان چند کلمه یا یک سطر از عبارات تمرین دوم را به صورت آرام و شمرده از روی کتاب بخوانند.

در کسب مهارت روخوانی قرآن، صحیح خواندن کلمات و عبارات در اولویت است هر دانش‌آموز با توجه به استعداد و توانایی فردی خود به تدریج مراحل بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی، و روان‌خوانی را طی می‌کند. از این‌رو، نباید در کسب مهارت روان‌خوانی عبارات قرآنی عجله کرد.

تذکر: آنچه در این درس اهمیت دارد، این است که دانش‌آموزان به خوبی بیاموزند همیشه باید حرف ساکن را با حرکت قبل از خودش در یک بخش بخوانند. از این‌رو، در آموزش ترکیب‌های حروف و حرکات تمرین دوم، دقت کافی به عمل آورید تا مطمئن شوید که یکایک دانش‌آموزان در خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن مهارت لازم را کسب کرده‌اند.

انس با قرآن در خانه

در پایان درس به دانش‌آموزان تذکر دهید که همین امروز در منزل، جدول دارای حرف ساکن و نیز کلمات قرآنی تمرین دوم را حداقل یک بار برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

دانشتنی های معلم

الف) تفاوت سکون و ساکن

به علامت «ة» سکون گفته می‌شود و به حرفی که این علامت را دارد، حرف ساکن یا ساکن می‌گویند.

ب) ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی (به ترتیب)

سپاس و ستایش حاضر کرد حاضر شد
غذا داد و سیر کرد آن‌ها را هشدار دادیم شما را
نعمت دادی به ایشان

- ۱- از آن آفریدیم شما را
- ۲- پس او انفاق می‌کند از آن
- ۳- و ببیند از آن‌چه در دست توست
- ۴- این‌گونه چاره‌جویی کردیم برای یوسف
- ۵- و هدایت می‌کند (خدا) کسی را که به سوی او باز می‌گردد.

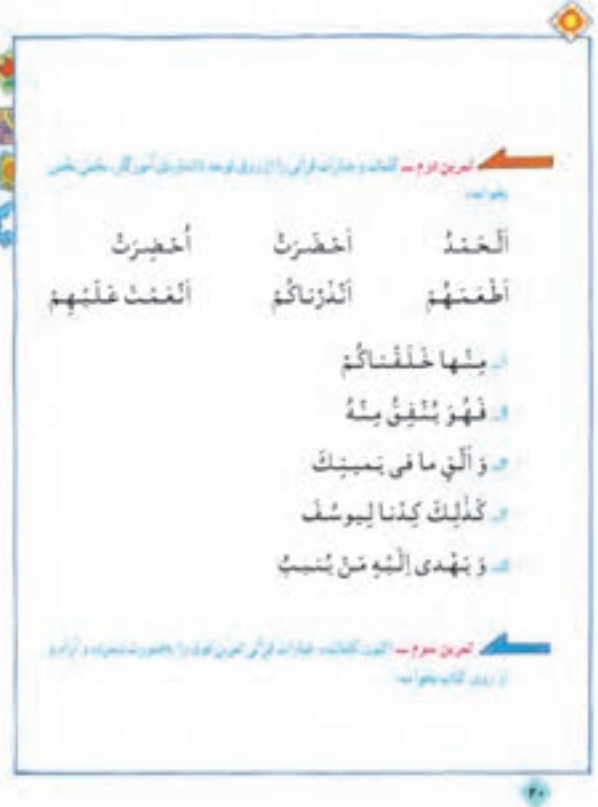
ج) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را به کمک معنای کلمات آموخته شده و کلمات زیر را کامل کنید.

فَ: پس تُرَابٌ: خاک الَّذِينَ: کسانی که
ءَامَنُوا: ایمان آوردند عَمِلُوا: انجام دادند صَالِحَات: کارهای خوب
۱- فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ

حج، ۵

۲- إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ
..... را شان به شان.

۱- اِنَّ + نا = اِنَّا، اَنَا: قطعاً ما

۲- ضمير «هم» گاهی به علت حرکت حرف قبل از خودش به صورت «هم» به کار می‌رود، اما در معنای آن تغییری ایجاد نمی‌شود.

تمرین حرف ساکن

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی لوحه‌ی خطه‌ی قرآنی را با انگشتان خود بخوانید.

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را به صورت تکرار بخوانید.

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ

فَإِن كَانُوا يَكْسِبُونَ

وَ يُنْهَدَى إِلَيْهِ مِنَ آتَابِ

فَقَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَشْحَتُونَ

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

أَفَتَتَّبِعُوا مَا يَخْلُقُ كَمَا لَا يَخْلُقُ

وَ تَرَكْنَا يَوْسُفَ عِنْدَ مُتَاعِنَا

روز سوم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای حرف ساکن
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

- ۱- لوحه‌ی آموزشی کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف ساکن

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش تمرین اول

- ۱- نصب لوحه
- ۲- اشاره به بخش‌های کلمات و عبارت لوحه به روش

صحیح

- ۳- خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی همراه با اشاره‌ی معلم
- ۴- خواندن کلمات و عبارات لوحه توسط چند دانش‌آموز به صورت انفرادی

ب) آموزش تمرین دوم

هر دانش‌آموز از روی کتاب خود، یک عبارت را می‌خواند و بقیه‌ی دانش‌آموزان گوش می‌کنند و خط می‌برند و معلم، گوش دادن و خط بردن آن‌ها را کنترل می‌کند.

تذکر: به دو نکته‌ای که در درس روز اول درباره‌ی روخوانی دانش‌آموزان تذکر داده شده است، توجه جدی

داشته باشید.

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- بگو بیاورید برهانتان را (برهان خود را).
- ۲- به خاطر آنچه کسب می‌کردند (انجام می‌دادند).
- ۳- و هدایت می‌کند کسی را که بازگشت به سوی او.
- ۴- گفت آیا عبادت می‌کنید آنچه را که (با دست‌های خود) می‌تراشید؟!
- ۵- شما را چه می‌شود؛ چگونه قضاوت می‌کنید؟!
- ۶- پس آیا کسی که خلق می‌کند، مانند کسی است که خلق نمی‌کند؟!
- ۷- و ترک کردیم (قرار دادیم) یوسف را نزد (پیش) اثاث و کالایمان

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را به کمک کلمات آموخته شده، کامل کنید.

أَعْبُدُ : عبادت می‌کنم ما : آنچه مُلْكُ : فرمانروایی سَمَاوَاتِ : آسمان‌ها
 أَرْضِ : زمین يَشَاءُ : می‌خواهد ذَالِكِ : این، آن حَيَاةِ : زندگی
 ۱- لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ

۲- لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ

..... است و، را که

۳- ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَبِئِ

..... است است و بازگشت نیکو است.

یادآوری تنوین

در محل گفته یا نوشته‌های تنوین آنها صدای:

شَا - شَ - شِ سَا - سَ - سِ تَا - تَ - تِ

تمرین اول - کتاب را با صداهای شَا - شَ - شِ از روی لوحه یا تابلو تکرار کنید.

حرف اول

تَا	تَ	تِ	سَا	سَ	سِ	بَا	بَ	بِ	عَا	عَ	عِ
تَا	تَ	تِ	سَا	سَ	سِ	بَا	بَ	بِ	عَا	عَ	عِ
خَا	خَ	خِ	دَا	دَ	دِ	رَا	رَ	رِ	ظَا	ظَ	ظِ
خَا	خَ	خِ	دَا	دَ	دِ	رَا	رَ	رِ	ظَا	ظَ	ظِ
غَا	غَ	غِ	فَا	فَ	فِ	لَا	لَ	لِ	مَا	مَ	مِ
غَا	غَ	غِ	فَا	فَ	فِ	لَا	لَ	لِ	مَا	مَ	مِ
نَا	نَ	نِ	وَا	وَ	وِ	هَا	هَ	هِ	یَا	یَ	یِ
نَا	نَ	نِ	وَا	وَ	وِ	هَا	هَ	هِ	یَا	یَ	یِ

روز چهارم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن ترکیب حروف و تنوین
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

- ۱- لوحه‌ی آموزشی جدول ترکیب حروف و تنوین
- ۲- لوحه‌ی آموزشی کلمات و عبارات قرآنی

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش علامت تنوین ؓ : روی تخته (س) را بنویسید، سپس نون ساکن را جلوی آن بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید که آن دو را باهم بخوانند. آن‌گاه روبه روی آن شکل عربی آن را بنویسید و بگویید در قرآن به این شکل نوشته می‌شود:

نَ ← ؓ

نِ ← ؓ

نُ ← ؓ

در تنوین نصب ؓ متذکر شوید که «الف» آن ناخواناست.

ب) آموزش تمرین اول

- ۱- نصب لوحه‌ی جدول ترکیب حروف با تنوین
- ۲- اشاره به ترکیبات حروف و تنوین به روش صحیح اشاره

تذکر: حتماً هنگام اشاره به حروف و تنوین نصب «س» به دانش‌آموزان بگویید که «الف» ناخواناست تا با دقت

و تکرار، در ذهن دانش‌آموز تثبیت شود.

ج) آموزش تمرین دوم

- ۱- نصب لوحه‌ی تمرین دوم در جای مناسب
- ۲- اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات قرآنی توسط معلم و خواندن آن‌ها توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی و انفرادی

د) آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام، چند کلمه یا یک سطر از عبارات تمرین دوم را به صورت شمرده و آرام از روی کتاب خود بخوانند.

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس تذکر دهد که همین امروز در منزل، تمرین اول، دوم و سوم این درس را حداقل یک بار برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

دانشتهای معلم

تمرین دوم - کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه یا فلش کارت بخوان و بگو.

نفسی بشر زحمت حکیم
 بغضی زرع خسته شبها
 غفور رحیم زقیب غنبد لیل و نهار
 و مغیظاً و رزق کریم
 و هذا صراط مستقیم
 و جعل فیها سراجاً و قمرًا منیراً

تمرین سوم - کلمات و عبارات قرآنی را در جملها درج کرده و از روی کتاب بخوان.

الف) ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی تمرین دوم

شخص، نفس، خود	بشر، انسان	رحمت، مهربانی	حکیم، دانا
بعضی، برخی	زرع، کشت	نیک، کار یا چیز خوب	چیز، چیزی
آمرزنده‌ی مهربان	مراقبی حاضر و آماده شب و روز		
- ۱- و آمرزشی و روزی ارزشمندی.
 - ۲- این راه راست است.
 - ۳- و قرار داد در آن چراغی (خورشید) و ماه روشن را.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

هُوَ : او	الَّذِي : کسی که	خَلَقَ : آفرید، خلق کرد	شَمْسٌ : خورشید
كُلُوا : بخورید	طَيِّبٌ، طَيِّبَةٌ : پاک	نَوْمٌ : خواب	
- ۱- وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
 که است که و و و را.
 - ۲- كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلَدَةً طَيِّبَةً وَرَبُّ غَفُورٌ
 که تان و او را شکر کنید؛ سرزمین و
 - ۳- هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا
 که است که برای شما را پوشش و را آرامش و را تلاش و جنبش.

تمرین تنوین

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی را در جدول مشخصه‌ی فلز را با علامت تنوین مشخص کرده‌اند.

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را با صورت تنوین مشخص کرده‌اند.

وَأَبَوْنَا سَخَّجُ كَجِبِرٌ
 وَ جَاهُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَنْشُكُونَ
 أَلَيْسَ بِشَكُمْ زَيْلٌ زَنْبِئِدٌ
 وَ يُشَدِّدُكُمْ بِأَسْوَالٍ وَ يَنْسِينِ
 فَفَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا
 وَ زُرُوعٍ وَ تُحْلِي طَلْعُهَا قَضِيمِ
 مِنْ بَيْنِ قَرَبٍ وَ ذِمٍّ لَيْسًا خَالِصًا سَائِغًا

روز پنجم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای علامت تنوین
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزشی کلمات و عبارات قرآنی دارای علامت تنوین

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- و پدر ما پیرمردی کهن سال است.
- ۲- و آمدند نزد پدرشان شب هنگام، در حالی که گریه می کردند.
- ۳- آیا نیست از (در میان) شما مردی عاقل و رشد یافته؟
- ۴- و کمک کند شما را با اموال و فرزندان.
- ۵- پس قطعاً زیان کرد زبانی آشکار.
- ۶- و کشتزارها و درختان خرما که میوه‌یشان نرم و رسیده است.
- ۷- از میان غذاهای هضم شده (در شکم) و خون، شیر خالص و گوارا (برای نوشیدن قرارداد).

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

عَبْدٌ : بنده	عَدُوٌّ : دشمن	يَقُولُ : می گوید	مِلَّةٌ : دین، آیین
۱- أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ	کافی برای	۳۶، زمر	
۲- إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ	است	۵، یوسف	
۳- أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ	می کشید	۲۸، غافر	
۴- مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ	ی را که	۷۸، حج	
- ؛ ... نامید ... را مسلمان ... قبل.

۱- گاهی بهتر است در ترجمه «الله» به همان صورت «الله» بیاید، مانند همین عبارت قرآنی.

أَبٌ	رَبٌّ	بَيْتٌ	فَرْجٌ	ذُرٌّ	جَبٌّ
أَمٌّ	لَجْدٌ	غَيْثٌ	بَيْدٌ	إِنَّا	خَشَوُا
إِنَّ	رَبِّ	كُنَّا	فُلٌ	طَبٌّ	مَبٌّ
إِنِّي	وَلَمْ	هَلْ	ذُرٌّ	سَبٌّ	مَكَّبٌ
حَتَّى	سَبُّو	أَلَا	حُرٌّ	صَفٌّ	إِلَّا
سُفٌّ	هَلَّي	بِزْرٍ	صَارِ	ضَمُّو	فَرِي
أَبِي	فَرِي	قَضَوُ	أَمٌّ	عَنَا	وَدُو
حَدٌّ	مَنْ	طَرٌّ	بِئَا	هَرِي	جَبٌّ
سَنَا	فَطٌّ	عَنْ	مَسَّ	أَنَا	دَمٌّ
دَنَا	جَنَا	غَلُّو	صَلُّو	جَانٌّ	حَاجٌّ

روز ششم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن بخش‌های دارای حرف مشدّد
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف مشدّد
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزشی روز ششم

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) روش تدریس تمرین اول

۱- یادآوری خواندن حرف مشدّد

برای یادآوری مهارت خواندن حرف مشدّد فعالیت زیر را انجام دهید:
کلمه‌ی آن را روی تخته بنویسید و آن‌گاه با اشاره‌ی صحیح از دانش‌آموزان بخواهید آن را بخش بخش بخوانند.

توجه: مکث بین دو بخش را حتماً رعایت کنید.

آن

سپس با پرسش زیر، توجه دانش‌آموزان به این که حرف مشدّد دوبار خوانده می‌شود، جلب کنید.

معلم: حرف «ن» (با اشاره به آن) را چند بار خواندیم؟
دانش‌آموزان: دوبار.

معلم: بنابراین هر وقت علامت تشدید (۳) روی حرفی باشد، آن را چند بار می‌خوانیم؟
دانش‌آموزان: دو بار.

۲- نصب لوحه‌ی جدول ترکیب‌های دارای تشدید در جای مناسب

۳- اشاره به ترکیب‌های دارای تشدید توسط معلم و خواندن آن‌ها توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی

ب) آموزش تمرین دوم

۱- نصب لوحه‌ی تمرین دوم در جای مناسب

۲- اشاره به بخش‌های کلمات و عبارات قرآنی توسط معلم و خواندن آن‌ها توسط دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی و انفرادی

تذکر: معلم هنگام اشاره به لوحه، به دانش‌آموزان تذکر دهد که بین بخش‌هایی که دارای علامت تشدیدند، مقداری مکث کنند تا معلوم شود که حرف مشدّد دوباره خوانده می‌شود.

ج) آموزش تمرین سوم

از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام، چند کلمه یا یک سطر از عبارات تمرین دوم را به صورت شمرده و آرام از روی کتاب خود بخوانند.

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس تذکر دهد که همین امروز در منزل، تمرین اول، دوم و سوم این درس را حداقل یک بار برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

دانشنی های معلم

تمرین دوم - این کلمات معادل لغوی را از روی لوحه یا جدولی بنویس.

زَبَّ	مَنَّ	جَنَّبَ	مَثَّرَ
مَرَّةً	يُضَبُّ	رُذْرُهَآ	أَنْسَقُ
فَطَهَّرَ	بَشِيئًا	بَيْئَةً	
نُضَلْنَا	فَنَنَّا	بِقِيَّةِ اللَّهِ	

«رَزَقْنَا نَقَبَلْ يَنَا»
 «اللَّهُ رَزَقْنَا وَرَزَقْنَاكُمْ»
 «وَمَنْ ضَلَّ فَمَا نَجْعَلْ عَنِّيهَا»

تمرین سوم - کلمات معادل لغوی را از روی لوحه یا جدولی بنویس.

الف) ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی تمرین دوم

پروردگار	مَنْت گذاشت	بهشت	کشیده شد
بار (مَرَّةً أُخْرَى : بار دیگر)	ریخته می‌شود	برگردانید آن را	سخت بگیرم
پس پاک کن	محکم و استوار می‌کند	شش	برتری دادیم آن‌ها را
آزمودیم تو را	باقی گذاشته‌ی خدا		

۱- ای پروردگار ما (پروردگارا) قبول کن از ما.
 ۲- الله پروردگار ما و پروردگار شماست.
 ۳- و هرکس گمراه شد، پس فقط به زیان خود گمراه می‌شود.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه این عبارات قرآنی را کامل کنید.

رَزَقْنَا : روزی دادیم به	طَيِّبَات : غذاهای پاک	عَلَى : بر
يَعْمَل : عمل می‌کند، انجام می‌دهد	أُولَئِكَ : ایشان	
۱- وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ		جائیه، ۱۶
کهو..... و..... را.....		
۲- وَمَنْ يَعْمَل مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ		نساء، ۱۲۴
کهو..... مرد یا زن در حالی که..... است.		
۳- فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ		نساء، ۱۲۴
کهو..... داخل می‌شوند به.....		

- ۱- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای علامت تشدید
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزش قرآن

روش تدریس و ارزش‌یابی

- الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل
ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

دانشتهای معلم

تمرین تشدید (۱)

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی لوحه‌ی حسی را با صدای بلند بخوانید.

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را بصورت تشدید بخوانید.

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي مَادٍ
بِنَلْدَةٍ طَيِّبَةٍ وَزَبٍّ غَفُورٍ
قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلِيُّ هَبِيبٍ
رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَتْنَا
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا
رَبَّنَا افْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّنَا مُتَلَبِّينَ

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- قطعاً بزرگ و گرامی داشتیم فرزندان آدم را.
- ۲- سرزمینی پاک و پروردگاری آمرزنده.
- ۳- گفت پروردگارت: آن بر من آسان است.
- ۴- پروردگارا، بر تو توکل کردیم و به سوی تو بازگشتیم.
- ۵- پاک و منزهی تو، نیست هیچ علمی برای ما مگر آن چه آموختی به ما.
- ۶- پروردگارا، فروبار بر ما صبر و پایداری را و بمیران ما را در حالی که مسلمانیم.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

ما: نه، نیست انا: من اَمَّنَا: ایمان آوردیم انت: تو

۱- وَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

یوسف، ۱۰۸

و و

۲- قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنًا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا

ملک، ۲۹

و است؛ و

۳- فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

انبیاء، ۸۷

کهپس ندا داد که بودم

۱- این «ما» که نافیّه و به معنای «نه» یا «نیست» است، با توجه به سایر اجزای جمله معنا می‌شود؛ مثلاً در این عبارت با توجه به «أنا» به صورت «نیستیم» معنا می‌شود.

روز هشتم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای علامت تشدید
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزشی

روش تدریس و ارزش‌یابی

- (الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل
- (ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

تذکر: به دو نکته‌ای که در درس روز اول درباره‌ی روخوانی دانش‌آموزان تذکر داده شده است، توجه جدی داشته باشید.

تمرین تشدید (۲)

تمرین اول - این عبارات قرآنی را به صورت تشدید بخوانید.

الْوَاجِدُ الْقَهَّارُ	يَكْفِي أَمْرِي
الْحُجْمُ الثَّابِتُ	الْحُرُّ بِالْحُرِّ
جِنَاةُ الْمُتَكَبِّرِ	وَالْمَصَادِقِينَ وَالْمَصَادِقَاتِ

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را به صورت تشدید بخوانید.

وَالسَّابِقِينَ	وَالرَّسُولِينَ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ	
وَمَا تَنْصُرُوا إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ	
وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ	
لَقَدْ رِئِئِئِ مَا أَنْزَلْتُ إِلَيْكَ مِنَ خَيْرِ قَسِيرٍ	

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

الف) ترجمه‌ی ترکیب‌های قرآنی تمرین اوّل

(خدای) یکتای چیره، برای هر گروهی (یا امتی)، ستاره‌ی درخشنده، آزاد در برابر آزاد، قدرتمند با عظمت، و مردان و زنان راست کردار (و مردان راست کردار و زنان راست کردار)

ب) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- سوگند به انجیر و زیتون.
- ۲- قطعاً خدا دوست دارد، توکل کنندگان را.
- ۳- و نیست یاری و پیروزی جز از نزد خدا.
- ۴- و هرکس توکل کند بر خدا، پس او برایش کافی است.
- ۵- پروردگارا (زَبِّ = زَبِّ = یا زَبِّ : ای پروردگار من) قطعاً من به آنچه نازل کردی به سوی من از خوبی، نیازمندم.

ج) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

ل: برای	ناس: مردم	أَلَا: آگاه باشید، آگاه باش
مَعَ: با، همراه	إِنْ: اگر	مُحْسِنٍ: نیکوکار
كُنْتُمْ: هستید، بودید		۱- أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ
بقره، ۲۱۴		نزدیک است.
		۲- وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُحْسِنِينَ
بقره، ۱۹۵		و نیکی کنید
		۳- أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ قُلُوبُ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
نمل، ۶۴		است؟! بیاورید را،
		۴- كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ آل عمران، ۱۱۰
		که پدیدار شد! امر می‌کنید به و نهی می‌کنید از

روز نهم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات دارای علامت «هـ» و «هـی»
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحة‌ی آموزشی روز نهم

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش تمرین اول: مراحل آموزش «هـ» و «هـی»

به‌صورت زیر است:

ابتدا معلم مصوت «آ» را روی تخته سیاه می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد که آن را بخوانند. سپس الف کوچک (ا) را مقابل آن می‌نویسد تا آن را نیز بخوانند. آن‌گاه از دانش‌آموزان سؤال می‌کند که وقتی «ا» را کوچک می‌نویسیم، آیا صدایش تغییر می‌کند؟ دانش‌آموزان می‌گویند: نه. معلم «او» را روی تخته می‌نویسد تا دانش‌آموزان آن را بخوانند، سپس مقابل آن «او» دوم را می‌نویسد تا آن را نیز بخوانند.

او ← و

سپس می‌گوید: شکل «و» مانند «ا» کوچک می‌شود، ولی صدایش تغییر نمی‌کند.

و ← و

آن‌گاه شکل‌های زیر را می‌نویسد تا دانش‌آموزان آن‌ها را بخوانند.

هـ و ← هو

هـ و ← هو

ب) آموزش تمرین دوم: به روش دروس قبل

ج) آموزش تمرین سوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام، چند کلمه یا یک سطر از عبارات تمرین دوم را به‌صورت شمرده

و آرام از روی کتاب خود بخوانند.

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس تذکر دهد که همین امروز در خانه تمرین اول تا سوم این درس را حداقل یک‌بار برای اعضای خانواده‌ی

خود با صدای بلند بخوانند.

یادآوری خواندن «هـ» و «هـی»

تمرین اول: به‌صورت شمرده عبارات زیر را بخوانید و آن‌ها را بنویسید.

هـ و ← هو
هـ و ← هو

تمرین دوم: این کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه یا کتاب خود بخوانید.

أَجْرُهُمْ بَيِّنَاتُهُ أَهْلُهُ إِسْرَائِيلُ
جِهَادُهُمْ بَدَارُهُ دُونِهِ مُلْكُهُ

أَنْتُمْ أَنْتُمْ
إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ
فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةَ مُوسَى
يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ

تمرین سوم: این کلمات و عبارات قرآنی را به‌صورت شمرده و آرام از روی کتاب بخوانید.

الف) ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی تمرین دوم

پاداش او (یا پاداشش)، بیان و روشن شدن آن، اهل و خانواده‌ی او، زن او. تلاشش، به خانه‌اش، غیر او (به جای او)، فرمانروایی او.

- ۱- پس برای او تسلیم شوید (تسلیم او باشید).
 ۲- هنگامی که گفت به او پروردگارش تسلیم باش.
 ۳- پس احساس ترس (خیفه) کرد، در خودش موسی. ۴- هر کس هدایت شد، پس فقط به نفع خودش هدایت می‌شود.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

ل: قطعاً یَتَّقُونَ: تقوا دارند، تقوا پیشه می‌کنند مَغْفِرَةً: آمرزش عَظِيمٌ: بزرگ

أَنْزَلْنَا: نازل کردیم، فرو فرستادیم

۱- وَلِلذَّارِ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ

کهو است

انعام، ۳۲

۲- الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

کهو و و

مائده، ۹

۳- إنا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ لِنَفْسِهِ

کهو را است.

زمر، ۴۱

۱- همان‌طور که آموخته‌اید، «لِ» یعنی «برای» و «لِ» یعنی «قطعاً». خوب است بدانید «لِ» به معنای «برای» قبل از ضمائر به صورت «لِ» به کار می‌رود اما معنای آن تغییری نمی‌کند،

مانند: لَهُ (برای او)، لَهُمْ (برای آن‌ها)، لَهَا (برای آن)، لَكَ (برای تو)، لَكُمْ (برای شما)، لَنَا (برای ما).

وَمَنْ يَخْلَمْ كَانَ مَائِنًا

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ

إِنَّ قَوْمَهُ كَانَتْ عَلَيْكَ كَبِيرًا

فَنَمَّ مِفْطَحُ زَيْتٍ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً

فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ

رُبَّمَا نَزَّلَ اللَّهُ سَكِينَةً عَلَى رَسُولِهِ

لِيُظَاهِرَهُ، عَلَى الَّذِينَ كُفُّوا لَهُمْ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

روز دهم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات دارای «ه» و «هـ»
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه ی آموزش قرآن

روش تدریس و ارزشیابی

الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

تذکر: به دو نکته ای که در درس روز اول درباره ی روخوانی دانش آموزان تذکر داده شده است، توجه جدی داشته باشید.

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده ی خود

با صدای بلند بخوانند.

دانشنی های معلم

الف) ترجمه ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- و کسی که وارد آن (سرزمین مکه) شود، ایمن است.
- ۲- پس خارج شد (قارون) بر قومش با تمام زینت خود.
- ۳- قطعاً لطف و رحمت او بر تو بزرگ (زیاد) است.
- ۴- پس تمام و کامل شد وعده ی با پروردگارش در چهل شب.
- ۵- دوستش به او گفت در حالی که با او گفت وگو می کرد.
- ۶- سپس نازل کرد خدا آرامش خود را بر پیامبرش.
- ۷- تا چیره کند او را بر همه ی دین ها، هر چند مشرکان را ناخوش آید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

سَمَاءٌ : آسمان ماء : آب إِذ : هنگامی که خَاسِرِينَ : زیان کاران غَيْبٌ : غیب، نهران

۱- وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً

که را.

۲- وَإِذْ وَاَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً

که وعده گذاشتیم با

۳- فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ، لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

که پس اگر نبود و

۴- إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

که می ترسند از در نهران و است.

- ۱- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۲- توانایی خواندن کلماتی که دارای همزه با پایه‌های «ئ» و «ؤ» هستند.

۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزشی روز یازدهم

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) روش تدریس همزه و پایه‌های آن

مراحل آموزش

- ۱- معلم ترکیب حرف «ع» را با حرکت‌های مختلف روی تخته می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد که آن‌ها را بخوانند.

عَ عِ عُ عَا عِي عُو

آن‌گاه می‌گوید: حرف دیگری از حروف الفبا نیز شکل و صدای آن شبیه «ع» است که نام آن همزه است. شما نیز در کلماتی مانند «سؤال، قائم، رأی» با آن آشنا شده‌اید.

سپس حرف همزه را با حرکت‌های مختلف ترکیب کند و از دانش‌آموزان بخواهد که آن‌ها را بخوانند:

ءَ ءِ ءُ ءَا ءِ ءِ ءِ ءِ

۲- همزه گاهی روی پایه می‌آید. این پایه‌ها عبارت‌اند از: «ئ، ا، و، ئ».

- ۳- معلم همزه‌ی روی دندان (ث) را روی تخته بنویسد و جلوی آن نیز همزه‌ی بدون پایه را بنویسد و بگوید: این دو شکل را بخوانید.

ث ← ء

آن‌گاه معلم این شکل از همزه را با صداها‌ی مختلف ترکیب کند و از دانش‌آموزان بخواهد که آن‌ها را بخوانند.

ثُ ثِ ثِ ثَا ثِ ثِ ثِ ثِ

- ۴- معلم کلماتی مانند «تألیف» و «مأمور» را روی تخته بنویسد و از دانش‌آموزان بخواهد که آن‌ها را بخوانند؛ آن‌گاه همزه‌ی روی الف «أ» را روی تخته بنویسد و جلوی آن نیز همزه‌ی بدون پایه را بنویسد و بگوید این دو مانند یکدیگر خوانده می‌شوند:

أ ← ء

تذکر: گاهی دانش‌آموزان این شکل را در وسط کلمه به صورت «ا» می‌خوانند؛ مانند «مأکول» که به اشتباه «ماکول» خوانده می‌شود یا «أقرأ» که خوانده می‌شود «أقر». با توجه به این که شکل همزه «أ» ساکن است، معلم با حرکت دست از فتحه به سمت علامت سکون، توجه دانش‌آموزان را به تلفظ همزه‌ی ساکن جلب کند. ← أ

- ۵- معلم همزه‌ی روی واو (ؤ) را روی تخته بنویسد و بگوید صدای این شکل همان صدای «ء» است.

ؤ ← ء

سپس ترکیبات آن را با حرکات کوتاه بنویسد تا با اشاره‌ی او دانش‌آموزان بخوانند.

وُ وِ وُ

(ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

(ج) آموزش تمرین سوم: معلم از دانش‌آموزان بخواهد که هر کدام، چند کلمه یا یک سطر از عبارات تمرین دوم را به صورت

شمرده و آرام از روی کتاب خود بخوانند.

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس، تذکر دهد که همین امروز در خانه، تمرین‌های اول تا سوم این درس را حداقل یک بار برای اعضای

خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

الف) ترجمه‌ی کلمات و عبارات تمرین اول

ایمان می‌آورد، آفریننده، خواستید، نأتِ ب: می‌آوریم

می‌دهد، می‌بخشد، خوانده شد، چیز چیزی، آب آن (ماء: آب، ها: آن)

۱- این بخشش ماست. ۲- و تبرئه نمی‌کنم خودم را.

۳- پس بیاورید برای ما دلیل روشنی. ۴- و آوردیم کالایی اندک.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

جَزَاءٌ : پاداش لَقَدْ : قطعاً أَرْسَلْنَا : فرستادیم آیات : آیات، نشانه‌ها، معجزه‌ها

۱- وَ مَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ. تَغَايُن، ۱۱

که را.

۲- ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِي مَنْ يَشَاءُ حدید، ۲۱

که است به

۳- جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابًا نَبَأ، ۳۶

که کافی و از روی حساب.

۴- لَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَ سُلْطَانٍ مُّبِينٍ هود، ۹۶

که را با و

۱- يَهْدِي = بهدی

- ۱- توانایی خواندن کلمات دارای همزه با پایه‌ی «وا»
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزشی روز دوازدهم

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) روش تدریس «وا»

مراحل آموزش

- ۱- معلم همزه‌ی روی او «و» را روی تخته بنویسد و بگوید: همان‌طور که دیروز گفتیم این شکل چه حرفی است؟ دانش‌آموزان می‌گویند: همزه. معلم ضمن تأیید روی تخته بنویسد:

و ← ء

- ۲- سپس معلم ترکیب‌های «وا» را با حرکات کوتاه بنویسد و از دانش‌آموزان بخواهد که آن‌ها را بخوانند:

وُ وِ وِ

آن‌گاه ترکیب «وا» را با صدای «آ» به صورت «وا» روی تخته بنویسد و با اشاره‌ی صحیح از دانش‌آموزان بخواهد که آن را بخوانند.

وا ← آ ← آ

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

ج) آموزش تمرین سوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس تذکر دهد که همین امروز در خانه، تمرین‌های اول تا سوم را برای اعضای خانواده‌ی خود حداقل یک بار

بخوانند.

تمرین پایه همزه (۲)

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی لوحه‌ی پیشه‌ی قبل را با الگوی آموزش داده تمرین کنید.

تمرین دوم - این کلمات و عبارات قرآنی را بصورت سرود بخوانید.

و هَيْتُ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا زَنْدًا
 إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرٍ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ
 وَ جِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلِيمًا هَؤُلَاءِ
 فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مُؤَفُورًا
 فَمَنْ نَسَاءَ فَلَئِمٌ مِّنْ وَمَنْ نَسَاءَ فَلَئِمٌ كَفُورٌ
 لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
 قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَ مَا يُبَدِّلُ الْبَاطِلُ وَ مَا يُعِيدُ

روز سیزدهم

اهداف:

۱- توانایی خواندن کلمات دارای همزه با پایه‌ی «و» و «ئ»

۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزش قرآن

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

تذکر: به دو نکته‌ای که در درس روز اول درباره‌ی

روخوانی دانش‌آموزان تذکر داده شده است، توجه جدی داشته باشید.

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود

با صدای بلند بخوانند.

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- و آماده ساز برای ما در کارمان هدایتی.
- ۲- قطعاً خدا امر می کند به عدل و نیکی کردن.
- ۳- و آوردیم (قرار دادیم) تو را گواه و ناظر بر ایشان.
- ۴- پس قطعاً جهنم جزا (کیفر) شماسست، کیفری کامل.
- ۵- پس هر کس خواست (بخواهد) باید ایمان بیاورد و هر کس خواست باید کفر ورزد.
- ۶- قطعاً آمده‌اید نزد ما، همان طور که خلق کردیم شما را اول بار.
- ۷- بگو: حق آمد و باطل نه شروع و ایجاد می کند و نه باز می گرداند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

شئی: چیز	لَمَّا: وقتی که	أَنْ: که، این که	أهل: اهل، خانواده
۱- وَ لَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ			بقره، ۲۵۵
که و احاطه ندارند به ی او (خدا) (بخواهد).			
۲- فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ			هود، ۵۸
که پس نجات دادیم را و			
۳- إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا			نساء، ۵۸
که ادا کنید (بپردازید) را			

حروف ناخوانای (ی)

روز چهاردهم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات دارای حرف ناخوانای (ی) زیر الف کوچک (ی)
- ۲- توانایی خواندن کلماتی که دارای حرف ناخوانای «الف» بعد از «واو» آخر کلمه اند.

۳- علاقه به خواندن روزانه ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه ی آموزشی روز چهاردهم

روش تدریس و ارزش یابی

الف) تدریس حرف ناخوانای «ی» زیر الف کوچک (ی)

۱- نصب لوحه ی روز چهاردهم در جای مناسب

کلمات موسی، مرتضی، مصطفی و عیسی را از روی لوحه نشان دهید و از دانش آموزان بخواهید که آن ها را بخوانند. پس از خواندن آن ها از دانش آموزان بپرسید که «ی» زیر الف کوچک را خوانند؟ پس از پاسخ آن ها کلمات زیر را بنویسید.

۲- کلمات زیر را از روی لوحه نشان دهید تا دانش آموزان آن ها را بخوانند:

إِلَى فَهْدَى تَزَكَّى أَنَّى يَرَى

۳- پس از خواندن دانش آموزان، کلمات مشابه را که به صورت توپر (سیاه) نوشته شده، نشان دهید و از آن ها بخواهید که آن را بخوانند.

إِلَى فَهْدَى تَزَكَّى يَرَى

۴- پس از خواندن آن ها توجه دانش آموزان را به این نکته جلب کنید که «ی» زیر الف کوچک (ی) از این پس همیشه توپر (مشکی) نوشته می شود، ولی خوانده نمی شود.

ب) تدریس حرف ناخوانای «الف» بعد از «واو» آخر کلمه

۱- کلمات زیر را روی لوحه نشان دهید و از دانش آموزان بخواهید که آن ها را بخوانند:

قَالُوا كَانُوا كَفَرُوا ءَامَنُوا تَوَّابُونَ

۲- همین کلمات را که به صورت توپر (سیاه) نوشته شده، از روی لوحه نشان دهید و از دانش آموزان بخواهید که آن ها را نیز بخوانند.

قَالُوا كَانُوا كَفَرُوا ءَامَنُوا تَوَّابُونَ

۳- توجه دانش آموزان را به این نکته جلب کنید که «الف» بعد از واو آخر کلمه از این پس همیشه توپر (مشکی) نوشته می شود، ولی خوانده نمی شود.

ج) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

د) آموزش تمرین سوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس تذکر دهد که همین امروز در منزل تمرین های اول و دوم این درس را حداقل یک بار برای اعضای خانواده ی خود با صدای بلند بخوانند.

دانشتهای معلم

الف) معنای کلمات و عبارات تمرین اول

ماندگارتتر، پس درست کرد، پس بخشید، درنگ می کنند، یکدیگر را سفارش کردند، روی گرداند، پس اصلاح و درست کنید، مخفی است.

- ۱- گفتند: آری! سوگند به پروردگارمان.
- ۲- و بگویند سخن راست و درست.
- ۳- آبیاری شود (شوند) به وسیله ی یک نوع آب.
- ۴- و کسی که اندازه گیری کرد، پس آن گاه هدایت کرد.
- ۵- ای کسانی که ایمان آوردید، ایمان بیاورید به خدا و پیامبرش.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

ثُمَّ : سپس	خَلَقَ : خلقت، آفرینش	إِخْوَةٌ : برادران	أَقِيمُوا : بپردازید
	بقره، ۸۳		
	حُجْرَات، ۱۰		
	تغابن، ۸		
	طه، ۵۰		
- ۱- وَقَوْلُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ
 که (و) سخن)..... با به نیکویی و
- ۲- إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَابِكُمْ
 که قطعاً هستند پس میان برادرانتان را.
- ۳- فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ التَّوْرِ الَّذِي أَنْزَلْنَا
 که و و ی که
- ۴- قَالَ رَبَّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى
 که کسی است که بخشید به را..... (آن را).

- ۱- توانایی خواندن کلمات دارای حرف ناخوانای (ی) زیر الف کوچک (ـِ)
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزش قرآن

روش تدریس و ارزش‌یابی

- الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل
ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

تمرین حروف ناخوانا (۱)

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی لوحه‌ی حسی‌ی قبل را با انگشتی آموزش‌کار، بخش بخش بخوانید.

تمرین دوم - این عبارات و آیات قرآنی را تکرار و بخوانید.

۱- وَ مَا يَنْطَلِقُ عَنِ الْهَوَىٰ

۲- وَإِنَّهُ هُوَ آغْنَىٰ وَ آغْنَىٰ

۳- وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقِي عَظِيمٍ

۴- إَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ

۵- وَ لَوْ تَرَىٰ إِذْ يُؤْفَكُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ

۶- وَ مَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَ الْبَصِيرُ

۷- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَ اسْجُدُوا وَ اعْبُدُوا رَبَّكُمْ

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- و سخن نمی‌گوید از روی هوا و هوس.
- ۲- و اوست که بی‌نیاز کرد و مال بخشید.
- ۳- و قطعاً تو (ای پیامبر) بر خلق و خوی بسیار بزرگ و پسندیده‌ای.
- ۴- عدالت بورزید که آن نزدیک به تقواست.
- ۵- و اگر ببینی هنگامی که آن‌ها را متوقف می‌کنند نزد پروردگارشان.
- ۶- و مساوی نیستند نابینا و بینا!
- ۷- ای کسانی که ایمان آوردید، رکوع کنید و سجده کنید و عبادت کنید پروردگارتان را.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

قُلْ : بگو	هَلْ : آیا	تَتَفَكَّرُونَ : تفکر می‌کنند	نَحْنُ : ما
۱- مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَاوُتٍ	کھ	نقص و کاستی.	۳، ملک
۲- وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِن حَبْلِ الْوَرِيدِ	کھ	هستیم	ق، ۱۶
۳- قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ	کھ	و	انعام، ۵۰
۴- يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ	کھ	پس آیا	بقره، ۲۱
	کھ	را که	بودند.

۱- در جمله‌های منفی کلمه‌ی «من» به صورت «هیچ» معنا می‌شود.

حروف ناخوانا (۲)

این کلمات را بخوانید:

أَبُو الْقَاسِمِ بَيْتُ الْمُقَدَّسِ نَهْجُ الْبَلَاغَةِ

حداً بوده گرداید که در این کلمات حروف «و» و «ا» که قبل از ساکن آمده‌اند، ناخوانا هستند.
در کلمات قرآنی نیز حروف «و» و «ا» بدون حرکت قبل از ساکن ناخوانا هستند. تاکنون در عبارات قرآنی، این حروف به شکل «و» و «ا» نوشته شده و خوانده نمی‌شوند.

أَهْلُ الْبَيْتِ عَلِيُّ الْغَيْبِ ذِي الْعَرْشِ

از این «ه» بعد از حروف در صورتی که نور نوشته شده باشند، با «و» خوانده نمی‌شوند.

أَهْلُ الْبَيْتِ عَلِيُّ الْغَيْبِ ذِي الْعَرْشِ

روز شانزدهم

اهداف:

۱- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «و ا ی»

قبل از ساکن

۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزشی روز شانزدهم

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) روش تدریس کلمات دارای حروف ناخوانای «و ا ی»

قبل از ساکن

۱- نصب لوحه‌ی روز شانزدهم

کلمات ابوالقاسم، بیت المقدس و نهج البلاغه را از روی لوحه

نشان دهید و از دانش‌آموزان بخواهید که آن‌ها را بخوانند.

۲- از دانش‌آموزان سؤال کنید: در این سه کلمه، کدام حروف خوانده نمی‌شوند؟ دانش‌آموزان پس از دقت، پاسخ می‌دهند

«و»، «ا»، «ی».

۳- سپس معلم بگوید: همان‌طور که گفتید، در این کلمات حروف «و»، «ا» و «ی» که قبل از حرف ساکن آمده‌اند، ناخوانا

هستند؛ در کلمات قرآنی نیز حروف «و ا ی» بدون حرکت قبل از ساکن ناخوانا هستند.

۴- آن‌گاه از دانش‌آموزان بخواهد که این ترکیب‌ها را بخوانند:

أَهْلُ الْبَيْتِ عَلِيُّ الْغَيْبِ ذِي الْعَرْشِ

۵- معلم ادامه دهد: تاکنون در این نوع ترکیب‌های قرآنی، این حروف به شکل توخالی (یا آبی) نوشته می‌شد، ولی خوانده

نمی‌شد. از این به بعد این حروف، در صورتی توپر (سیاه) نوشته شده باشند، با هم خوانده نمی‌شوند؛ مانند:

أَهْلُ الْبَيْتِ عَلِيُّ الْغَيْبِ ذِي الْعَرْشِ

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

ج) آموزش تمرین سوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس، تذکر دهد که همین امروز در منزل تمرین‌های اول و دوم را حداقل یک بار برای اعضای خانواده‌ی خود

با صدای بلند بخوانند.

دانشتهای معلم

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی لوحه‌ی پیشانی فعل را با شماره‌ی آیه‌ها

چهار بخش جدا کنید.

- ۱- وَ الْعَاقِبَةُ لِاتِّقَوِي
- ۲- وَ هُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ
- ۳- إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
- ۴- يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ
- ۵- رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ
- ۶- وَأَنْتَ خَبِيرُ الْغَافِقِينَ
- ۷- وَلَا تَلَيْسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَ تَكْفُرُوا الْحَقَّ
- ۸- وَ مَالِي الْمَالِ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَ الْيَتَامَىٰ وَ الْمَسَاكِينِ

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین اول

- ۱- و عاقبت (خیر) برای (اهل) تقواست.
- ۲- و او (خدا) برتر و بزرگ است.
- ۳- قطعاً مؤمنان برادران یکدیگرند.
- ۴- خارج می‌کند (بیرون می‌آورد) زنده را از مرده.
- ۵- پروردگارا، داوری کن میان ما و میان قوم ما به حق که تو بهترین داوری.
- ۶- حق را با باطل نیامیزد و حق را نپوشانید.
- ۷- و بخشید مال را با علاقه‌ای که به آن داشت، به خویشاوندان و یتیمان و نیازمندان.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

نَبِيٍّ : پیامبر	مَوْتٍ : مرگ	يُحْيِي : زنده می‌کند
نساء، ۳۴		۱- إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا
		کھ و
روم، ۱۹		۲- وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
		کھو را و را
مریم، ۳۰		۳- قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَانِي الْكِتَابَ وَ جَعَلَنِي نَبِيًّا
		کھ هستم و

۱- ءاتانی = ءات + ن + ی؛ هرگاه ضمیر «ی» بعد از فعل بیاید حرف «ن» بین فعل و این ضمیر قرار می‌گیرد اما در معنا تأثیر ندارد؛ مانند همین فعل و نیز فعل «جَعَلَنِي» که

عبارت است از جَعَلَ + ن + ی.

تمرین حروف ناخوانا (۲)

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی نوعی جنبه‌ی عقل را با تکرار آموزش کرد.

بخش سخن بخواند

تمرین دوم - این عبارات و آیات قرآنی را تکرار بخواند.

- ۱- وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ
- ۲- فَانظُرُوا إِنِّي مُتَعَكِّمٌ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ
- ۳- فَقَدْ اسْتَنْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى
- ۴- إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَنْطَعْتُ
- ۵- لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ
- ۶- وَاعْتَفَ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا
- ۷- أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

روز هفدهم

اهداف:

- ۱- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «و ای» قبل از ساکن
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس
- ۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزش قرآن

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز

در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با صدای بلند بخوانند.

دانش‌آموزان خود را به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم تشویق کنیم.

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- و قطعاً لشکر ما پیروز و چیره‌اند.
- ۲- پس منتظر باشید، قطعاً من همراه شما از منتظرانم.
- ۳- پس قطعاً تمسک جست به دستگیره‌ی محکم.
- ۴- نمی‌خواهم (طلب نمی‌کنم) خیر اصلاح (امور) تا آن‌چه می‌توانم.
- ۵- برای چه کسی است فرمانروایی، امروز؟ برای خدای واحد قدرتمند.
- ۶- و بگذر (عفو کن) از ما و پیامر ما را و رحم کن بر ما.
- ۷- تو مولا و سرپرست ما هستی پس یاری و پیروی کن ما را بر گروه کافران.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

عَنْ : از اسْتَغْفِرُ : آمرزش بخواه مُفْسِدٌ : فسادکار، تبه‌کار وَلِيٌّ : سرپرست، دوست غَافِرٌ : آمرزنده

آل عمران، ۱۵۹

۱- فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ

و

عنکبوت، ۳۰

۲- قَالَ رَبِّ انصُرْنِي^۱ عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ^۲

و

آعراف، ۱۵۵

۳- أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ

هستی را و بر هستی.

۲- انصُرْنِي = أنصُر + ن + ي : یاری کن مرا

۱- رَبِّ = رَبِّي : ای پروردگار من، پروردگارا

حروف ناخوانا (۳)

این عبارات را بخوانید

فَاطِمَةُ الرَّهْرَاءِ سَيِّدَةُ الشَّهَدَاءِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا
صَاحِبِ الزَّمَانِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

حتماً توجه کنید که در این کلمات، حروف بی حرکت قبل از سینه خوانده می شود و حرکت قبل از این حروف به سینه وصل می شود.
در کلمات قرآنی نیز حروف «واو» و «الی» بی حرکت قبل از سینه ناخوانا هستند. تاکنون در عبارات قرآنی، این حروف به شکل حروفی با این گونه نوشته شده اند: حروف بی حرکت ناخوانا

لِلنَّاسِ وَالطَّارِقِ إِلَى السَّمَاءِ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَتَّقُوا اللَّهَ

از این به بعد اگر این حروف بی حرکت و بی حرکت ناخوانا را در عبارات قرآنی ببینید

لِلنَّاسِ وَالطَّارِقِ إِلَى السَّمَاءِ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَتَّقُوا اللَّهَ

روز هجدهم

اهداف :

۱- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «واو الی» قبل

از تشدید

۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

۳- علاقه به خواندن روزانه ی قرآن کریم

وسایل آموزشی :

لوحه ی آموزشی درس

روش تدریس و ارزش یابی

الف) روش تدریس کلمات دارای حروف ناخوانای «واو الی»

قبل از تشدید

۱- نصب لوحه ی روز هجدهم

کلماتی مانند : فَاطِمَةُ الرَّهْرَاءِ، سَيِّدَةُ الشَّهَدَاءِ، عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا را

از روی لوحه نشان دهید و از دانش آموزان بخواهید که آن ها را بخوانند.

۲- از دانش آموزان سؤال کنید که در این کلمات، کدام حروف ناخوانا هستند؟ دانش آموزان پس از دقت و جست و جو، پاسخ

می دهند : «واو الی»

۳- سپس معلم ادامه دهد : همان طور که گفتید در این کلمات، حروف «واو»، «الی»، «ال» و «ی» که قبل از تشدید آمده اند، ناخوانا

هستند. در کلمات قرآنی نیز حروف «واو الی» بدون حرکت قبل از تشدید خوانده نمی شوند.

۴- آن گاه از دانش آموزان بخواهد که این ترکیب ها را بخوانند :

لِلنَّاسِ وَالطَّارِقِ إِلَى السَّمَاءِ وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ

۵- معلم ادامه دهد : تاکنون در این نوع ترکیب های قرآنی، این حروف به شکل توخالی (یا آبی) نوشته می شد، ولی خوانده

نمی شد. از این به بعد این حروف در صورتی که توپر (سیاه) نوشته شود، باز هم خوانده نمی شود؛ مانند :

لِلنَّاسِ وَالطَّارِقِ إِلَى السَّمَاءِ وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

ج) آموزش تمرین سوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

معلم در پایان درس تذکر دهد که همین امروز در منزل تمرین های اول و دوم را حداقل یک بار برای اعضای خانواده ی خود

با صدای بلند بخوانند.

دانشتهای معلم

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی معنی پیدا کنید و با معنی آن را در جملات بنویسید.

وَذَا النُّونِ وَأَتَّبِعُونَ أَزْحَمَ المَّرَاجِمِ

ذُو الرِّحْتَنِ لَهُ الدِّبْنُ وَالْمُقْبِسِ الصَّلَاةِ

أَلَيْسَ الضُّعُفُ بِقَرِيبٍ

أَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

وَاللّٰهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ

مُبْهِرًا

الف) ترجمه‌ی کلمات و عبارات قرآنی تمرین اول

نام حضرت یونس، و تبعیت کنید مرا، مهربان‌ترین مهربانان صاحب رحمت، برای او دین است، و بر پاکندگان نماز
۱- آیا نیست صبح نزدیک؟

۲- آگاه باشید لعنت و نفرین خدا بر ستمگران.

۳- و خدا می‌خواند به سوی خانه‌ی سلامت و امنیت (بهشت).

۴- او کسی است که قرار داد برای شما شب را تا آرامش یابید در آن و روز را روشن.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

مُرْسَلِينَ : پیامبران إِذَا : وقتی که عِبَاد : بندگان، جمع عبد تُوْمِنُونَ، تُوْمِنُوا : ایمان می‌آورید، ایمان بیاورید

یس، ۲۰

۱- قَالَ يَا قَوْمِ اٰتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

..... را.

بقره، ۱۸۶

۲- وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ

..... برسیدند از تو هستم.

حدید، ۸

۳- وَمَالِكُمْ لَا تُوْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَ الرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُوْمِنُوا بِرَبِّكُمْ

..... چرا شما در حالی که را تا

۱- قوم = قومی

تمرین حروف ناخوانا (۳)

تمرین اول - کلمات و عبارات قرآنی لوحه‌ی چشمی قبل را با صدای بلند بخوانید.
بصیرت بخوانید.

تمرین دوم - این عبارات و آیه‌های قرآن را با صدای بلند بخوانید.

۱- وَ اتَّقُوا وَاقِمُوا الصَّلَاةَ

۲- ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا

۳- إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا

۴- وَ صَاحِبَهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا

۵- أَنْ يَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

۶- وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ

۷- وَ لَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ

روز نوزدهم

اهداف:

۱- توانایی خواندن کلمات دارای حروف ناخوانای «والی»

قبل از تشدید

۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی درس

۳- علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

وسایل آموزشی:

لوحه‌ی آموزش قرآن

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) آموزش تمرین اول به روش دروس قبل

ب) آموزش تمرین دوم به روش دروس قبل

انس با قرآن در خانه

در پایان درس، دانش‌آموزان را تشویق کنید که همین امروز

در خانه، کلمات و عبارات درس را برای اعضای خانواده‌ی خود با

صدای بلند بخوانند.

الف) ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم

- ۱- و تقوای او را پیشه کنید و به پا دارید نماز را.
- ۲- سپس نجات می‌دهیم کسانی را که تقوا داشتند.
- ۳- قطعاً خدا می‌آمزد همه‌ی گناهان را.
- ۴- و هم‌نشینی کن با آن دو (پدر و مادر) در (امور) دنیا به خوبی.
- ۵- که عبادت کنید خدا را و دوری کنید از طاغوت.
- ۶- و زنان پاک برای مردان پاک و مردان پاک برای زنان پاک‌اند.
- ۷- و قطعاً زدییم (آوردیم) برای مردم در این قرآن از هر مثلی.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

ترجمه‌ی این عبارات قرآنی را کامل کنید.

اعلموا : بدانید آن : که، این که، قطعاً

نحل، ۱۲۸

۱- اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَالَّذِيْنَ هُمْ مُحْسِنُوْنَ

..... است که و هستند.

بقره، ۲۳۳

۲- وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ

..... ی خدا را و

آل عمران، ۳۱

۳- فَاتَّبِعُونِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ

..... تا دوست دارد و را.

روش کلی تدریس روز بیستم تا سی و سوم

اهداف :

- ۱- توانایی خواندن آیات درس به صورت شمرده و آرام
- ۲- تقویت علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

روش تدریس و ارزش‌یابی

یادآوری و تدریس مهم‌ترین قواعد روخوانی در قالب خواندن کلمات و عبارات قرآنی پس از نوزده روز پیاپی به پایان رسیده است. از روز بیستم تا روز سی و سوم دانش‌آموزان خواندن فرازهایی از سوره‌های قرآن کریم را تمرین می‌کنند. در این چهارده روز باید سعی کنید تا ضمن تثبیت مهارت روخوانی قرآن، ضعف فرد دانش‌آموزان شناسایی و برطرف شود.

دو نکته‌ی مهم :

۱- هنگام خواندن عبارات قرآنی توسط هریک از دانش‌آموزان، با دقت گوش کنید تا اشکالات دانش‌آموز به خوبی شناسایی شود. آن‌گاه با توجه به شیوه‌ی رفع اشکالات فردی یا عمومی دانش‌آموزان که در فصل اول این کتاب به تفصیل بیان شده است، آن اشکالات را برطرف سازید. در این چهارده روز، پی‌گیری رفع اشکالات دانش‌آموزان اهمیت بسزایی دارد. به عبارت دیگر تمرین خواندن آیات در این مدت به همین منظور است.

۲- دو تذکر مهمی را که در پایان روش تدریس روز اول همین کتاب آمده، مجدداً مطالعه کنید و در ارزش‌یابی از خواندن دانش‌آموزان، مدنظر قرار دهید.

روش انجام تمرین اول

- ۱- تشکیل گروه‌های دو یا حداکثر سه نفره (دانش‌آموزانی که در یک میز کنار یکدیگرند)
- ۲- هر عضو گروه یک یا دو سطر از آیات درس را به آرامی برای هم‌گروه خود می‌خواند.
- ۳- هم‌گروه در صورت وجود اشکال در خواندن دوست خود با تذکر «ببین و بخوان» از او می‌خواهد با دقت بیشتر، اشکال را برطرف کند.

۴- خواندن آیات توسط نفر دوم و سپس نفر سوم گروه، ادامه می‌یابد.

۵- معلم در کلاس قدم می‌زند و به اشکالات و سؤالات احتمالی دانش‌آموزان پاسخ می‌دهد.

۶- اشکالات رایج و نسبتاً پرتکرار دانش‌آموزان شناسایی شود.

۷- اشکال خواندن کلمات و ترکیبات مشکل‌تر به‌طور عمومی برای همه‌ی دانش‌آموزان به شیوه‌ای که به تفصیل در بخش کلیات همین کتاب آمده است، رفع شود. با تشخیص معلم، پس از شناسایی مشکلات عمومی و مهم، می‌توان قبل از انجام تمرین دوم با استفاده از تخته، توضیحات لازم را برای همه‌ی دانش‌آموزان ارائه کرد.

برای انجام تمرین اول می‌توانید ۱۰ تا ۱۵ دقیقه وقت اختصاص دهید.

روش انجام تمرین دوم

۱- خواندن آیات درس به صورت انفرادی: این فعالیت بهتر است از دانش‌آموزان داوطلب آغاز شود. در این هنگام کلاس کاملاً ساکت است و هریک با دو سطر از آیات درس، با انتخاب معلم توسط یکی از دانش‌آموزان با صدای بلند خوانده می‌شود و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند.

۲- تصحیح توسط دانش‌آموزان: از دانش‌آموزان می‌خواهیم هنگام خواندن قرآن توسط یکی از دانش‌آموزان، کاملاً سکوت را رعایت کنند و با دقت به خواندن آیات گوش دهند. پس از پایان خواندن دانش‌آموز، در صورتی که کلمه‌ای غلط خوانده شده است، دانش‌آموز دیگر با بیان عبارت «بین و بخوان» و در صورت نیاز با راهنمایی معلم، از او می‌خواهند تا اشکال خود را پیدا و برطرف کند.

همان‌طور که قبلاً گفته شد، خواندن دانش‌آموزان به صورت بخش‌بخش یا شمرده یا روان مورد قبول است.

۳- خواندن ادا می آیات: با انتخاب معلم تعدادی از دانش‌آموزان دیگر، هرکدام یک‌سطر از آیات درس را مانند قبل می‌خوانند، تا خواندن آیات درس به پایان برسد.

چند تذکر مهم:

۱- انجام فعالیت فوق، هم تدریس و تمرین و هم ارزیابی توانایی دانش‌آموزان در روخوانی قرآن است. سعی کنید طی این چهارده روز (روز بیستم تا روز سی و سوم) عموم دانش‌آموزان مهارت‌های اصلی روخوانی قرآن کریم را به دست آورند.

۲- شیوه‌ی نگارش آیات این بخش از فصل دوم کتاب مانند آیات روزهای اول تا نوزدهم است، با این تفاوت که کلمات کمی فشرده‌تر نوشته شده و نیز آیات بدون تقطیع، شبیه قرآن کامل نوشته شده است. هم‌چنین همه‌ی حروف ناخوانا، متمایز و به رنگ آبی است.

۳- برای آسان‌تر خواندن این بخش از آیات فصل دوم، از فلش اتصال استفاده شده است. این فلش‌ها از روز بیستم تا روز سی و سوم به تدریج کم و در نهایت حذف شده است.

۴- هرچند تعدادی از دانش‌آموزان به توانایی روان‌خوانی این بخش از آیات دست می‌یابند؛ ولی هر دانش‌آموزی که می‌تواند آیات را به صورت شمرده و آرام روخوانی کند، به انتظار مطلوب دست می‌یابد و حداکثر نمره و امتیاز مربوط را کسب می‌کند. از این‌رو، ضمن جدیت در شناسایی و رفع مشکلات روخوانی هریک از دانش‌آموزان، از سخت‌گیری‌های بی‌جا پرهیز کنید و انتظار نداشته باشید که همه‌ی دانش‌آموزان در پایان فصل دوم کتاب به یک میزان به مهارت‌های لازم در روخوانی و روان‌خوانی قرآن دست یابند.

از آن‌جا که شیوه‌ی تدریس، تمرین و ارزش‌یابی آیات روزهای بیستم تا سی و سوم شبیه یکدیگر است، بیان مجدد مطالب فوق در درس‌های آینده ضرورت ندارد و فقط مطالبی به عنوان نکات خاص مربوط به هر روز به تفکیک ارائه می‌شود.

دانستنی‌های معلم

نکات روز بیستم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- تَأَخَّرَ: بعضی دانش‌آموزان «تأ» را «تا» می‌خوانند. تذکر دهید که الف (همزه) با فتحه خوانده شود.
- ۲- يَهْدِيكَ: در روخوانی قرآن معمولاً کسره به حالت فارسی تلفظ می‌شود، ولی وقتی کسره قبل از «یا» می‌آید، معمولاً مانند لهجه‌ی عربی تلفظ می‌شود؛ هرچند تلفظ حرف دال به صورت «د» و حرف یا به صورت «یا» درست است.
- ۳- کلمات مؤنن مؤنات: بعضی از دانش‌آموزان به همزه روی «واو» توجه ندارند و آن بخش را «مو» می‌خوانند.
- ۴- فَوْزًا: برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «واو» توجه نمی‌کنند و اشتباه می‌خوانند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک معنای کلمات آموخته و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارات‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۴ و ۵ درس را ترجمه کنید^۱.

۱- معنای کلمات جدید

سَكِينَةً: آرامش	لِيَزِدَادُوا: تا بیفزایند
جُنُودًا: جمع جُند، لشکریان	حَكِيمًا: یا حکمت، دانا، کسی که کارهایش با درستی و عاقبت‌اندیشی همراه است
لِيُدْخِلَ: تا داخل و وارد کند	تَجْرِي: جاری و روان است
تَحْتِ: زیر	أَنْهَارًا: رودها
خَالِدِينَ، خَالِدُونَ: جاودان	يُكْفِّرُ: می‌پوشاند
سَيِّئَاتٍ: جمع سَيِّئَةٍ، بدی‌ها، زشتی‌ها	فَوْزًا: رستگاری

۲- جَنَّاتٍ تَجْرِي: بهشت‌هایی که روان است...؛ اسم‌هایی که تنوین دارند، معمولاً به صورت نکره معنا می‌شوند؛ مانند: جَنَّاتٍ: بهشت‌هایی.

۳- «لِ» قبل از فعل مضارع به صورت «تا» معنا می‌شود؛ مانند: لِيُدْخِلَ: تا داخل و وارد کند.

۱- در صورتی که معنای یکی از کلمات آموخته شده‌ی قبلی را فراموش کرده‌اید، به فهرست معنای کلمات در آخر همین کتاب مراجعه کنید.

نکات روز بیست و یکم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- کَاسٍ (صدای همزه به طور کامل ادا شود)، مُسْتَطِيرًا (دو حرف ت، ط به طور کامل تلفظ شود)
- ۲- يَوْمًا (فتحه‌ی یاء تلفظ شود و «و») غلیظ تلفظ نشود)

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک معنای کلمات آموخته شده و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارتهای آشنا و نیز آیه‌ی ۳ و ۸ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

هَدَيْنَا : هدایت کردیم، نشان دادیم	سَبِيلٍ : راه
إِمَّا : یا	شَاكِرٍ : شکرگزار
كَفُورٍ : ناسپاس	يُطْعَمُونَ الطَّعَامَ : غذا می‌دهند
حُبٍ : دوستی، علاقه	مَسْكِينٍ : نیازمند

۲- هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ : نشان دادیم به او (به انسان) راه را؛ عَلِيَّ حُبَّيْ : با میل و علاقه‌اش به آن (به غذا).

۳- عَلِيَّ حُبَّيْ : با میل و علاقه‌اش به آن (به غذا).

نکات روز بیست و سوم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- تَأْتِنَا السَّاعَةَ؛ به همزه‌ی ساکن، اتصال و تشدید توجه شود.
- ۲- لَتَأْتِيَنَّكُمْ؛ به همزه‌ی ساکن، کسره‌ی قبل از یاء و تشدید دقت شود. و همچنین تلفظ همزه‌ی ساکن «أ» برای برخی مشکل است. با توجه به تدریس همزه در کتاب راهنمای معلم این حرف را درست تلفظ کنید تا دانش‌آموزان تکرار کنند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارتهای آشنا و نیز آیه‌ی ۱ و ۲ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

خَبِيرٌ : آگاه	يَعْلَمُ : می‌داند	يَلِجُ : فرو می‌رود
يَخْرُجُ : خارج می‌شود، بیرون می‌آید	يَنْزِلُ : نازل می‌شود، پایین می‌آید	يَعْرُجُ : بالا می‌رود

۲- همه‌ی کلمات «ما» که در دو آیه‌ی اول درس به کار رفته، به معنای «آنچه» است.

- ۳- لِلَّهِ = لِ + اللَّهُ : برای خدا؛ هرگاه لِ به کلمه‌ای که دارای «ال» است، اضافه شود «ال» آن کلمه حذف می‌شود مانند : لِ + الَّذِي ← لِلَّذِي؛ لِ + الرَّسُول ← لِلرَّسُول.

نکات روز بیست و پنجم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- ذُرِّيَّتَهُمَا؛ چنان‌چه در خواندن این کلمه مشکلی بود به صورت بخش‌بخش خوانده شود.
- ۲- مَنَّآ؛ تشدید در حرف نون دوم رعایت شود.
- ۳- نَجَّيْنَاهُمَا؛ برخی از دانش‌آموزان آن را «نَجَبِ» می‌خوانند. توجه آن‌ها را به علامت سکون «یا» جلب کنید.
- ۴- عبارت هَدَيْنَا هُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ؛ برخی از دانش‌آموزان این عبارت را به دلیل دو اتصال پشت سرهم و طولانی شدن بخش‌ها، اشتباه می‌خوانند؛ از آن‌ها بخواهید این عبارت را به آرامی و بخش‌بخش بخوانند تا دچار خطا نشوند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۱۰۹ تا ۱۱۲ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

كَذَلِكَ : این چنین

نَجْزِي : جزا و پاداش می‌دهیم

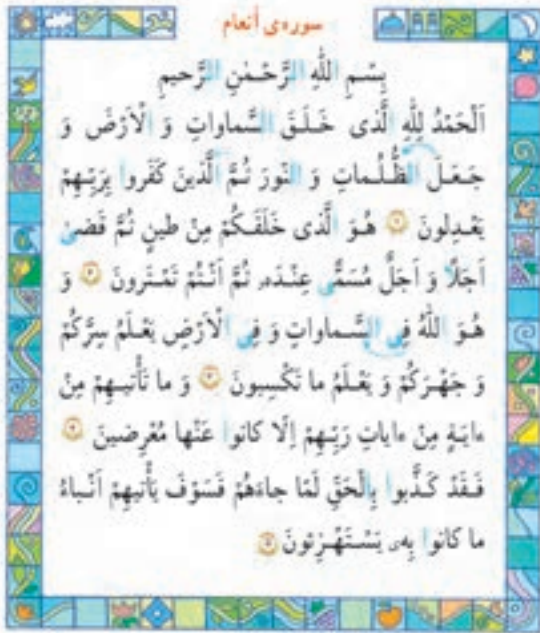
صَالِح : نیکوکار، شایسته

بَشَّرْنَا : بشارت دادیم

- ۲- عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ : بندگان مؤمن ما؛ در این ترکیب دو نکته گفتنی است. اول آن که «مؤمنین» صفت عباد و جمع است؛ یعنی «بندگان مؤمنان»؛ اما در فارسی صفت را همیشه مفرد معنا می‌کنیم، پس معنای آن می‌شود «بندگان مؤمن». دیگر آن که ترجمه‌ی کلمه به کلمه‌ی ترکیب مذکور می‌شود «بندگان ما مؤمن» اما در فارسی می‌گوییم «بندگان مؤمن ما».

۳- بَشَّرْنَا هُ : بشارت دادیم او را؛ یعنی حضرت ابراهیم را (به تولد اسحاق).

تمرین اول - ابتدا ۱۰ آیه سوره انعام را در گروه های دو یا سه نفره برای یکدیگر از یاد ببرید.

تمرین دوم - هر یک از شما با انتخاب یکی از آیات در این بخش را با صدای بلند بخوانید و سایر دانش آموزان از روی کتاب خود خط ببرند.

دانشتنی های معلم

نکات روز بیست و ششم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

برخی از دانش‌آموزان کلمات تَأْتِيهِمْ و يَأْتِيهِمْ را به دلیل وجود همزه‌ی ساکن «أ» اشتباه می‌خوانند، توجه آن‌ها را به علامت سکون همزه جلب کنید.

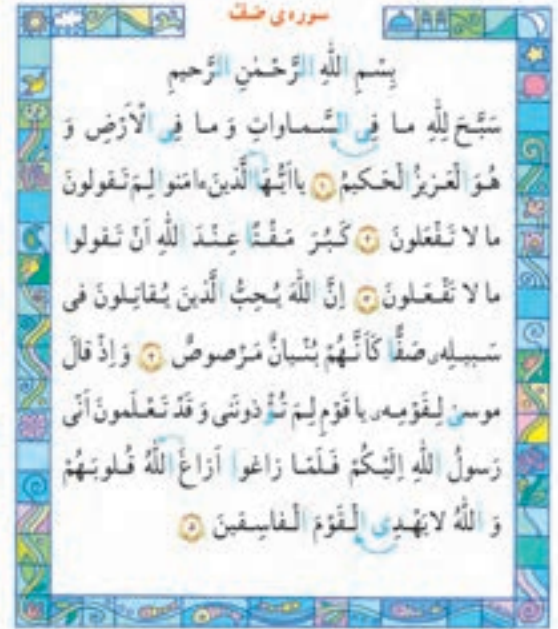
ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۱ و ۳ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

كَفَرُوا: کافر شدند، کفرورزیدند
 يَعْدِلُونَ: شبیه و شریک قرار می‌دهند
 جَهْر: آشکار
 تَكْسِبُونَ: کسب می‌کنید، انجام می‌دهید

۲- الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ: کسانی که کافر شدند (کافران) برای پروردگارشان شبیه و شریک قرار می‌دهند.

نکات روز بیست و هفتم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

تُوذُونَنِي؛ برخی دانش‌آموزان این کلمه را به دلیل همزه‌ی ساکن «وُ» و دو حرف نون پیوسته اشتباه می‌خوانند، ضمن توجه دادن به همزه‌ی ساکن، با بخش‌بخش خواندن آن دانش‌آموزان را به صحیح خواندن آن راهنمایی کنید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

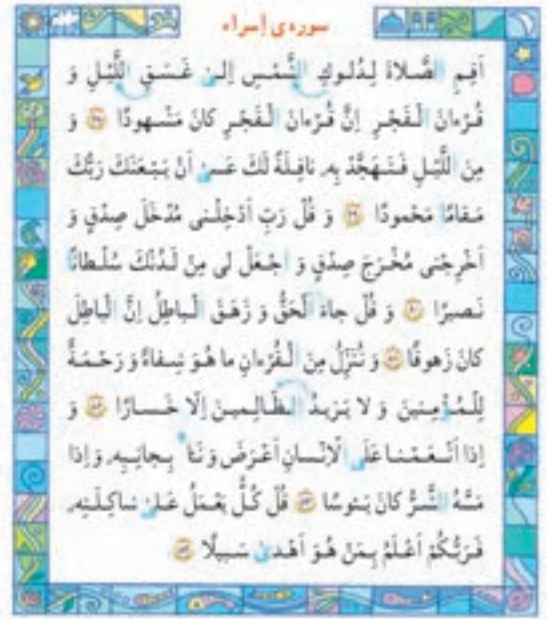
به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۱ تا ۳ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

- سَبَّحَ: تسبیح کرد، تسبیح می‌کند
- تَفْعَلُونَ: انجام می‌دهید
- مَقْتًا: خشم، غضب
- لِمَ (لِما): برای چه، چرا
- كَبُرَ: سخت و سنگین است

۲- همه‌ی کلمات «ما» در این آیات «آن‌چه» معنا می‌شود.

۳- كَبُرَ مَقْتًا: خشم و غضب سختی است.

دانشتهای معلم

نکات روز بیست و نهم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- تَأْتَا؛ به توضیحات زیر صفحه دقت شود.
- ۲- فَتَهَجَّدْ؛ در خواندن تشدید دقت شود.
- ۳- ترکیب عبارت «مَسَّهُ الشَّرُّ» را به علت نداشتن مصوت بلند (ا و ی) برخی از دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند که با بخش‌بخش خواندن آن را به‌صورت صحیح خواهند خواند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

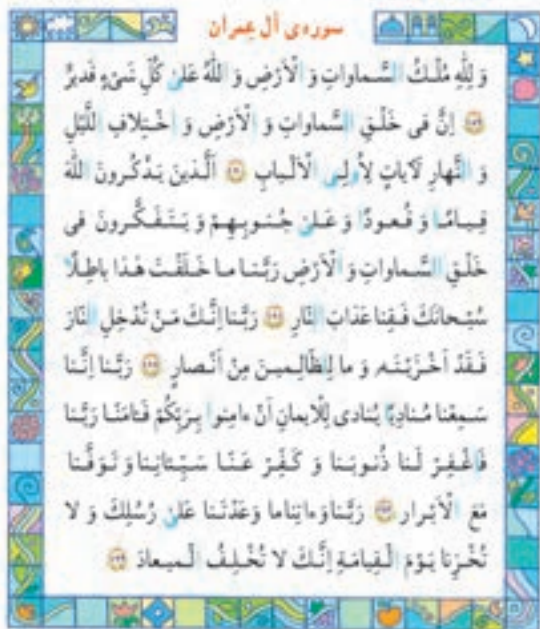
به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز دو آیه ۸۱ و ۸۲ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

زَهَقَ : نابود شد	زَهَقَ : نابود شدنی
نُزِّلُ : نازل می‌کنیم، فرومی‌فرستیم	شِفَاءُ : شفا، درمان
يَزِيدُ : می‌افزاید	ظَالِمٌ : ستمگر، ظالم
خَسَارٌ : زیان	

۲- لا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ... : نمی‌افزاید (قرآن) ظالمان را ...

دانستنی‌های معلم

نکات روز سی‌ام

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- لآیات؛ در خواندن همزه دقت شود.
- ۲- سَيِّئَاتِنَا؛ برخی از دانش‌آموزان این عبارت را به دلیل تشدید «یا» و هم‌چنین همزه‌ی «ثا» بعد از «یای» مشدد اشتباه می‌خوانند. با بخش‌بخش خواندن این عبارت آن را صحیح خواهند خواند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۱۸۹ تا ۱۹۱ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

قَدِيْرٌ : توانا	اِخْتِلَافٍ : آمد و شد، اختلاف	اُولٰٓئِى الْاَلْبَابِ ، اُولُو الْاَلْبَابِ : خردمندان
يَتَذَكَّرُوْنَ : یاد می‌کنند	قِيَامًا : ایستاده	جُنُوْبٍ : پهلوها
يَتَذَكَّرُوْنَ : فکر و اندیشه می‌کنند	خَلَقْتَ : خلق کردی	نَارٍ : آتش

۲- مَا خَلَقْتَ : خلق نکردی.

۳- فَقِنَا = ف + ق + نا : پس نگاهدار ما را از.

۴- اِنَّ فِىْ خَلْقِ ... لآيٰتٍ : معمولاً در جملاتی که با «اِنَّ» شروع می‌شود، بعد از چند کلمه حرف تأکید «لَ» نیز به کار می‌رود؛

در ترجمه می‌توان «لَ» را معنا نکرد.

سوره ی مائده

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ زَيِّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً
 مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَمَائِدَةً مِنَ
 السَّمَاءِ وَارزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿۱۱۴﴾ قَالَ اللَّهُ إِنِّي مَرْسَلُهَا
 عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا
 أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۱۱۵﴾ وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ
 مَرْيَمَ آ أَنْتَ قُلْتَ إِنِّي أَخَذْتُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِلَهَيْنِ مِن
 دُونِ اللَّهِ قُلْ شَيْحَانِكُ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي
 بِحَقٍّ إِن كُنْتُ فَلَسْتُ فَكُنْتُ عَلَيْهِمْ تَعَلَّمُ مَا فِي نَفْسِي
 وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿۱۱۶﴾ مَا
 قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَ
 كُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مِمَّا دُونِيَ فَكُنَّا نَتَوَقَّعُ مِنْكَ
 أَنْتَ الرَّقِيبُ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَزِيزٌ كُلُّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿۱۱۷﴾

تقریب دوم - هر یک از اشعار انتخاب شده با چند خط از این آیه را
 صدای بلند بخوانید و بخواند این آیه را روی کتاب خود خط بورد.

دانشتهای معلم

نکات روز سی و یکم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آنها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- أُعَذِّبُهُ؛ برای تلفظ درست آرام و شمرده بخوانند.
- ۲- أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ؛ در خواندن متصل شود و با آرام و شمرده خواندن، اشکال دانش‌آموزان رفع خواهد شد.
- ۳- تَوَقَّعْتَنِي؛ در خواندن این کلمه به دلیل نزدیک مخرج بودن حرف «واو» و «ف» و مشدّد بودن حرف «ف» و هم‌چنین «بای» ساکن بعد از حرف مشدّد، برخی به اضطراب خواهند افتاد؛ با بخش بخش خواندن این کلمه این اشکال را رفع کنید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۱۱۴ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

اللَّهُمَّ : خدایا
 مَائِدَةٌ : سفره، غذا
 عِید : عید، روز خوش و شادی
 رازِقِینَ : روزی‌دهندگان
 أَنْزَلَ : نازل کن، فروفرست
 تَكُونُ : باشد، می‌باشد
 أَرْزُقُ : روزی بده به

۲- عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا : عیدی برای اولین و آخرین ما.

دانستنی های معلم

نکات روز سی و دوم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- الْأَمِينِ؛ با شمرده‌خوانی در تلفظ کامل هر دو تشدید دقت شود؛ هم‌چنین کسره‌ی میم (مِ) چون قبل از «ب» است به صورت «ای» تلفظ می‌شود.
- ۲- يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ؛ شمرده‌خوانی کنند.
- ۳- حُمِّلُوا التَّوْرَةَ؛ به تشدید و اتصال دقت شود و نیز به فتح‌ی حرف «ت»؛ یعنی تَوْرَاة گفته شود، نه «تَوْرَاة». هم‌چنین توجه شود که اگر روی این کلمه وقف شود مانند قاعده‌ی کلی وقف هرگونه «ة» به صورت «ه» است یعنی می‌شود «التَّوْرَاه»
- ۴- فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ؛ شمرده‌خوانی کنند و به اتصال دقت شود.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۱ و ۲ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

مَلِكٌ : فرمانروا، پادشاه	يُسَبِّحُ : تسبیح می‌کند
بَعَثَ : برانگیخت، مبعوث کرد	قُدُّوسٌ : بسیار پاک و مقدس
يَتْلُوا : تلاوت می‌کند، می‌خواند	أَمِينٌ : افراد درس ناخوانده
يُعَلِّمُ : می‌آموزد به	بِرَّكِي : تزکیه و پاک می‌کند
ضَلالٌ : گمراهی	كانوا : بودند، هستند

۲- يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ : می‌خواند برایشان آیات او را. همان‌طور که می‌دانید ضمیر «ه» به صورت «او» و «ش» معنا می‌شود. گاهی به هر دو و گاهی به یکی از این دو شکل صحیح است. مثلاً در همین عبارت که فاعل «یتلوا» پیامبر است، اگر به صورت «آیات او» معنا کنیم؛ یعنی پیامبر آیات خدا را بر مردم می‌خواند، که صحیح است؛ و اگر به صورت «آیاتش» معنا کنیم؛ یعنی پیامبر آیات خودش را می‌خواند که چنین چیزی منظور آیه نیست.

۳- وَ إِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ ... : و هرچند بودند از قبل

دانشتنی های معلم

نکات روز سی و سوم

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

۱- لَنَحْنُ الصَّافُونَ؛ به اتصال و تلفظ تشدید در صاد و فاء دقت شود.

۲- أَفَعِدَايُنَا؛ شمرده‌خوانی شود.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۱۸۰ تا آخر درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

عِزَّةٌ : عزت، سربلندی، شکست‌ناپذیری

يَصِفُونَ : وصف می‌کنند، توصیف می‌کنند

عَمَّا = عن + ما : از آن‌چه

۲- سنت است که در پایان هر جلسه، کلاس درس و یا یک فعالیت جمعی سه‌آیه‌ی آخر سوره‌ی صافات (آیات همین درس)

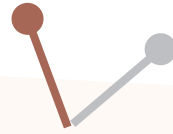
خوانده شود. در پایان هر نشست و گفت‌وگویی، پروردگار عزتمند را از هر عیب و نقصی به دور می‌دانیم؛ بر پیامبران او درود می‌فرستیم و سپاس و ستایش خداوند یکتا، پروردگار جهانیان را به‌جا می‌آوریم.

روش کلی تدریس «انس با قرآن» ۱ تا ۱۶

روش تدریس

- نکات انس با قرآن کریم (۱): سوره‌ی حمد و سوره‌ی بقره آیات ۱ تا ۵ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۲): آیه‌ی الکرسی و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۳): سوره‌ی ابراهیم آیات ۳۵ تا ۴۱، داستان چشمه‌ی زمزم و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۴): سوره‌ی اسراء آیات ۲۱ تا ۲۷ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۵): سوره‌ی آل عمران آیات ۵۵ تا ۶۰ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۶): سوره‌ی طه آیات ۱۳ تا ۴۸، داستان پیامبری حضرت موسی علیه‌السلام و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۷): سوره‌ی مائده آیات ۴۸ تا ۵۰ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۸): سوره‌ی طه آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۹): سوره‌ی طه آیات ۴۰ تا ۵۰، داستان به سوی مبارزه‌ی بزرگ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۰): سوره‌ی حج آیات ۷۴ تا ۷۸ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۱): سوره‌های قدر و زلزله و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۲): سوره‌ی شعراء آیات ۴۰ تا ۵۱، داستان پیروزی حضرت موسی علیه‌السلام و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۳): سوره‌ی شوری آیات ۳۶ تا ۴۴ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۴): سوره‌ی قصص آیات ۷۴ تا ۷۷ و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۵): سوره‌های عادیات و قارعه، داستان صبح پیروزی و دانستنی‌های معلم
- نکات انس با قرآن کریم (۱۶): سوره‌ی بقره آیات ۷۹ تا ۸۳ و دانستنی‌های معلم

اهداف آموزش قرآن در فصل سوم

- ۱- توانایی خواندن آیات درس به صورت شمرده و آرام
- ۲- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن کریم
- ۳- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم
- ۴- آشنایی با احادیث و روایات ائمه‌ی اطهار علیهم‌السلام درباره‌ی انس با قرآن کریم
- ۵- تقویت علاقه و مهارت خواندن نماز
- ۶- تقویت علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

محتوای کتاب آموزش قرآن در فصل سوم

محتوای این فصل دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی سوم، یاری می‌کند. این محتوا در هریک از دروس این فصل که برای یک هفته در نظر گرفته شده، «انس با قرآن کریم» نام‌گذاری شده و از قسمت‌های زیر تشکیل شده است.

الف) فرازی از قرآن کریم: آیات درس بخش اصلی محتوای هر درس (انس با قرآن کریم) را تشکیل می‌دهد. این آیات برای تقویت مهارت دانش‌آموزان در خواندن قرآن کریم آمده است.

ب) پیام قرآنی: پیام قرآنی، آیه یا عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن است که دارای پیامی والا و ارزشمند متناسب با کودکان دربارهی موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است؛ مانند:

و بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
بقره، ۸۳

پیام قرآنی استفاده شده در کتاب درسی معمولاً دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- موضوع آن برای دانش‌آموزان قابل درک است.

۲- کوتاه و پرمعناست.

۳- دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمره‌ی خود برای پیام‌ها بیان کنند.

یکی از اهداف مهم دوره‌ی ابتدایی، تقویت زمینه‌های تربیتی و پرورشی کودکان است؛ از این رو آموزش پیام‌های قرآنی یکی از مناسب‌ترین راه‌های انس دانش‌آموزان با مفاهیم ارزشمندی تربیتی و اخلاقی قرآن کریم می‌باشد. پیام قرآنی درس، یادگیری قرآن را معنادار می‌کند و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات قرآن علاقه‌مند می‌سازد.

ضمناً پیام‌های قرآنی بهترین فرصت را برای مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی-یادگیری فراهم می‌کند؛ زیرا دانش‌آموزان با بحث‌های گروهی، برای این پیام‌ها مصادیق جدیدی می‌یابند و بیان می‌کنند و آموزگار نیز یافته‌های آن‌ها را تصحیح و تکمیل می‌نماید. به این ترتیب دانش‌آموزان، یادگیری خود را توسعه می‌دهند و به اعتقاد و باورهایشان عمق می‌بخشند. پیام‌های قرآنی به شیوه‌ای ساده و مؤثر، دانش‌آموزان را با خطوط اصلی قرآن کریم برای یک زندگی سعادت‌مند آشنا می‌سازد.

آموزگاران محترم می‌توانند برای تدریس پیام قرآنی هر درس، شیوه‌ی جدیدی را به کار گیرند و بدون این که وقت چندان زیادی در کلاس صرف شود، با مشارکت دانش‌آموزان، آن‌ها را با مفهوم پیام آشنا سازند. علاوه بر این، ساعت‌های کلاس قرآن را با شادایی و نشاط برگزار کنند. همچنین انگیزه‌ی یادگیری و حتی حفظ اختیاری پیام‌ها را در دانش‌آموزان تقویت کنند. به همین منظور در بخش روش تدریس هر پیام، به شیوه‌های پیشنهادی گوناگونی اشاره شده است. بدیهی است آموزگار کلاس می‌تواند شیوه‌ها را گسترش دهد و به دلخواه خود در هر درسی به کار گیرد.

ج) داستان‌های قرآنی: یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مطالب، بیان آن‌ها به شیوه‌ی داستان است. داستان‌های قرآنی می‌توانند

به طور غیر مستقیم، زمینه‌ی مناسبی را برای تقویت ایمان کودکان به خدا، عالم غیب و آشنایی با پیامبران و اولیای الهی، جبهه‌ی حق و باطل و ... فراهم آورد.

وجود داستان در یک آموزش قرآن، آموزش را جذاب و متنوع می‌کند و موجب افزایش علاقه و انگیزه‌ی کودکان به این درس می‌شود. داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانه‌ی اعتقادی، اخلاقی و ... است و استفاده از آن‌ها از بهترین راه‌هایی است که ریشه‌ی شجره‌ی طیبه‌ی ایمان را در جان کودکان می‌دواند و برای همیشه آن‌ها را از ثمره‌ی آن بهره‌مند می‌سازد.

بیان داستان‌های قرآنی در درس قرآن، راه تولیدات متنوع و جذاب کتاب‌های کمک‌آموزشی، نوارهای صوتی و تصویری و ... را نیز باز می‌کند. در ضمن والدین دانش‌آموزان، معمولاً با این داستان‌ها آشنا هستند. این آشنایی زمینه‌ی ارتباط آن‌ها را با

درس قرآن و گفت‌وگو با کودکان خود درباره‌ی این درس فراهم می‌سازد.

د) انس با قرآن در خانه : پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) در طول زندگی پربار خود همواره با قرآن کریم انس داشته و مسلمانان را نیز بر این امر سفارش کرده‌اند نقش الگویی ایشان از یک سو و احادیث و روایات فراوان درباره‌ی انس با قرآن کریم از سوی دیگر، می‌تواند به عنوان یک روش تأثیرگذار در زمینه‌ی آموزش قرآن، بستر مناسبی را برای تحقق اهداف مورد نظر فراهم آورد. به همین منظور بخشی را تحت عنوان **قطره اما دریا** در نظر گرفته‌ایم.

تمرین اول برای کسب مهارت کافی در خواندن اذکار نماز است. انتظار می‌رود تا پایان سال تحصیلی، همه‌ی دانش‌آموزان در خواندن نماز، توانایی کافی پیدا کنند.

تمرین دوم برای تقویت مهارت خواندن قرآن کریم است.

برای بهره‌گیری بیش‌تر از بخش انس با قرآن در خانه لازم است به نکات زیر توجه شود :

۱- این صفحه از کتاب، برای تقویت مهارت خواندن و انس با قرآن در خانه است از این رو نباید از این صفحه در امتحانات پایانی سؤال طرح شود.

۲- دانش‌آموزان را به انجام تمرین‌های این صفحه تشویق کنید.

۳- پرسش از تمرین‌ها را به عنوان بخشی از ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور کنید.

۴- دانش‌آموزان را به حفظ اجباری روایات ذکر شده در بخش «قطره اما دریا» وادار نکنید؛ بلکه حفظ این روایات اختیاری است و می‌توان در ارزش‌یابی مستمر حفظ کردن هر یک از آن‌ها را به عنوان امتیاز تشویقی در نظر گرفت.

روش تدریس درس «انس با قرآن ۱ تا ۱۶»

خواندن آیات قرآن کریم: ابتدا دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره در مدت حداکثر ۵ دقیقه به میزانی که می‌توانند آیات این صفحه را پیش خوانی کنند و سپس با انتخاب معلم تعدادی از دانش‌آموزان، هر کدام یک یا دو سطر از این آیات را با صدای بلند می‌خوانند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خود، یا قرآن کریم خط می‌برند. علاوه بر نکاتی که در فصل دوم - در بخش روش تدریس روخوانی قرآن کریم - بیان شد، توجه به نکات زیر ضروری است.

۱- در مراحل اولیه، اگر اشتباهات برخی از دانش‌آموزان نسبتاً زیاد است، نیازی نیست همه‌ی این اشتباهات را گوشزد کنید. بیش‌تر بر توانایی‌های آن‌ها تأکید کنید تا با احساس موفقیت به تدریج ضعف خود را جبران کنند.

۲- ممکن است برخی از عبارات قرآنی برای تعدادی از دانش‌آموزان نسبتاً مشکل باشد. اولاً به منظور کسب مهارت روخوانی

قرآن کریم، خواندن این‌گونه عبارات نیز لازم است؛ ثانیاً به دانش‌آموزان بیاموزید که این‌گونه عبارات را آرام‌تر و در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند. برای تدریس و تمرین آیات قرآن کریم در هر درس می‌توان بین بیست تا بیست و پنج دقیقه وقت اختصاص داد.

پیام قرآنی: از دانش‌آموزان بخواهید که پس از خواندن عبارت قرآنی پیام و ترجمه‌ی آن از روی کتاب، درباره‌ی مفهوم آن به کمک تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده است، به صورت گروه‌های دو یا سه نفره با یکدیگر گفت‌وگو و مشورت کنند؛ سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

داستان: داستان را به شیوه‌ی قصه‌گویی و با زبان ساده به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید. از بیان مطالب زاید و غیرمستند بپرهیزید. در صورت وجود وقت می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید تا هر یک، چند سطر از داستان را، یک بار در کلاس از روی کتاب بخوانند.

انس با قرآن در خانه

دانش‌آموزان را به تمرین آیات درس از روی کتاب درسی یا قرآن کامل که در خانه دارند، تشویق کنید. مؤثرترین روش در انس با قرآن کریم، خواندن مقداری از قرآن در هر روز است. چه خوب است شما در ایجاد این سنت نیکو در دانش‌آموزان و نیز در پاداش یک عمر قرآن خواندن آن‌ها سهیم شوید.

انس با قرآن در خانه

همان‌طور که گفته شد، این قسمت که به عنوان تکلیف دانش‌آموزان در خانه است، از سه قسمت تشکیل شده است. در پایان هر جلسه انجام بخش‌های مختلف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان تذکر دهید و در ابتدا یا انتهای جلسه‌ی بعد انجام این تکلیف توسط آن‌ها را به شیوه‌ی زیر بررسی کنید. این بررسی با توجه به نظر معلم و شرایط کلاس می‌تواند در ابتدای زنگ و قبل از درس جدید یا در انتهای زنگ صورت پذیرد.

۱- **قطره اما دریا:** می‌توان از دانش‌آموزان سؤال کرد که چه کسی می‌داند حدیث این درس از کدام یک از معصومان است و در آن حدیث چه بیان شده است. بعد از توضیح احتمالی برخی از دانش‌آموزان، یک بار حدیث از روی کتاب توسط یکی از آن‌ها خوانده می‌شود. حفظ احادیث جزء برنامه‌ی آموزشی نیست و نباید دانش‌آموزان را مکلف به این کار کرد؛ البته به خاطر سپاری احادیث مفید است، به شرط آن که این کار بدون فشارهای پنهان یا آشکار انجام شود. برای دانش‌آموزان علاقه‌مندی که این کار را می‌کنند، می‌توان در ارزش‌یابی مستمر نمره تشویقی در نظر گرفت. هنگام بررسی تکلیف «انس با قرآن در خانه» با گفت‌وگوی کوتاهی

درباره‌ی حدیث شریف، مضمون آن را یادآوری کنید.

۲- **تمرین دوم (تمرین نماز):** با توجه به ضرورت یادگیری اذکار و عبارات نماز در طول سال تحصیلی، در هر زنگ به مدت چند دقیقه تمرین دوم این بخش توسط یکی از دانش‌آموزان در کلاس انجام شود و در صورت نیاز تذکرات لازم از سوی معلم ارائه شود.

۳- **تمرین سوم (خواندن آیات درس در خانه):** در مورد انجام این کار از دانش‌آموزان سؤال کنید و افرادی را که این کار را انجام داده‌اند تشویق کنید و از سایر دانش‌آموزان نیز بخواهید که آیات درس را در طول یک هفته به تدریج در خانه بخوانند. بسیار مناسب و مفید است - در صورت وجود وقت - در هر جلسه درباره‌ی آیات جلسه‌ی قبل حداقل از دو یا سه نفر از دانش‌آموزان پرسش شود و توانایی آن‌ها در خواندن قرآن در قالب ارزش‌یابی مستمر ارزیابی شود.

در درس «انس با قرآن ۱ تا ۱۶» به روشی که توضیح داده شد، تدریس، تمرین و پرسش می‌شود. در ادامه برخی نکات خاص و نیز دانستنی‌های معلم مربوط به هریک از دروس ۱ تا ۱۶ به ترتیب خواهد آمد.

نکات انس با قرآن کریم (۱)

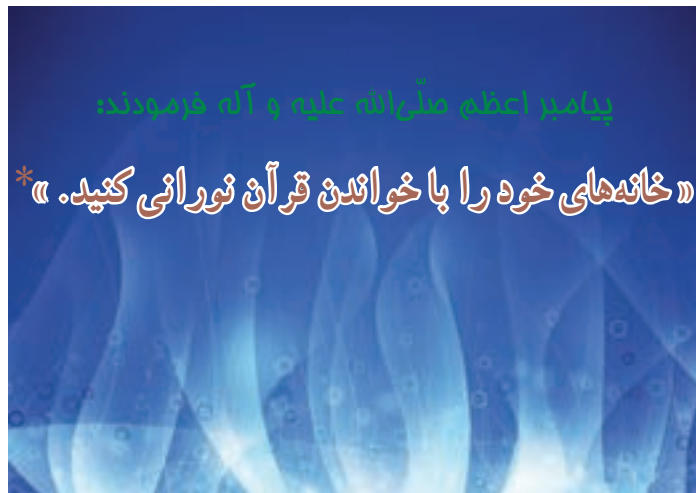
سوره‌ی حمد و سوره‌ی بقره آیات ۱ تا ۵ و دانستنی‌های معلّم

روش آموزش پیام قرآنی

«رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ»؛

پروردگارا، مرا از نمازگزاران قرارده.

- ۱- ابتدا از یک یا چند دانش‌آموز بخواهید که پیام و ترجمه‌ی آن را بخواند.
 - ۲- سپس توجه دانش‌آموزان را به پیام و تصویر و پرسش زیر تصویر در کتاب جلب کنند و فرصت کوتاهی در اختیار آن‌ها بگذارید که درباره‌ی آن‌ها با هم گفت‌وگو کنند (ترجیحاً در گروه‌های سه تا چهارنفره).
 - ۳- آن‌گاه نظرات خود را برای دوستانشان در کلاس بیان کنند.
- انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :
- برای انجام هر کاری از خداوند کمک می‌خواهیم (حتی برای توفیق در نماز خواندن).
 - برای سپاس‌گزاری از خداوند باید نماز بخوانیم و ...

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

۱- یَوْمِنُونَ : بعضی از دانش‌آموزان به همزه‌ی بخش «یُو» دقت نمی‌کنند آن را «یو» می‌خوانند، توجه آن‌ها را نسبت به خواندن همزه «ه» روی «واو» جلب کنید.

۲- بِالْآخِرَةِ : بعضی از دانش‌آموزان بخش «کَا» را «لا» می‌خوانند. توجه آن‌ها را نسبت به ترکیب «ءا» در بخش «کَا» جلب کنید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، سوره‌ی حمد و پنج آیه‌ی اوّل سوره‌ی بقره را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

مَالِكٌ : صاحب	يَوْمِ الدِّينِ : روز قیامت
تَعْبُدُ : عبادت می‌کنیم	نَسْتَعِينُ : کمک می‌خواهیم
اِهْدِ : هدایت کن	اَنْعَمْتَ : نعمت دادی
غَيْرِ : غیر، جز	مَغْضُوبٍ : غضب شده
ضَالِّينَ : گمراهان	رَيْبٍ : شک و تردید
هُدًى : هدایت	يُؤْمِنُونَ : ایمان دادند
يُقِيمُونَ : برپا می‌دارند	مِمَّا = مِنْ + ما : از آنچه
يُنْفِقُونَ : انفاق می‌کند	اُنزِلَ : نازل شد
يُوقِنُونَ : یقین دادند	مُفْلِحُونَ : رستگاران

۲- اَيَّاكَ نَعْبُدُ : فقط تو را عبادت می‌کنیم؛ «اَيَّاكَ» ضمیر و مفعول فعل نَعْبُدُ است و چون مقدم بر آن آمده است، انحصار را می‌رساند. از این‌رو معنا می‌کنیم «فقط تو را ...»؛ و چون «اَيَّاكَ» نمی‌تواند بدون اتصال به چیزی بیاید، حرف «اَيَّا» قبل از آن آمده است.

۳- اَلْم (از حروف مقطعه‌ی قرآن) : که رمزی است میان خدا و پیامبر او و معنای آن به‌طور حتمی و دقیق برای ما مجهول است.

آجر: نامی

زینب و سحر و آرزو و سارا

نکات انس با قرآن کریم (۲)

آیه الکرسی و دانستنی‌های معلّم

روش آموزش پیام قرآنی
«فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ، فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ»؛

هرکس دوستش را ببخشد و با او آشتی کند، خدا به او پاداش می‌دهد.

روش پیشنهادی

- ۱- پیام قرآنی درس را کلمه به کلمه تفکیک کنید و هر کلمه را جداگانه روی یک برگ کاغذ به اندازه‌ی دلخواه بنویسید.
 - ۲- سپس برگه‌ها را به تعداد گروه‌های کلاس تکثیر کنید و به هر گروه یک دسته از آن‌ها را بدهید (در هر دسته تمام کلمات مربوط به پیام قرآنی وجود داشته باشد).
 - ۳- آن‌گاه یکی از دانش‌آموزان پیام قرآنی را به صورت شمرده بخواند و گروه‌ها همزمان با هر کلمه‌ای که خوانده می‌شود، برگ مربوط به آن کلمه را روی میز بگذارند تا پیام موردنظر کامل شود.
 - ۴- سپس از هر گروه بخواهید یک بار با صدای بلند پیام قرآنی را بخوانند.
 - ۵- آن‌گاه توجه دانش‌آموزان را به تصاویر کتاب جلب کنید و از هر گروه بخواهید درباره‌ی تصاویر فکر کنند و پس از گفت‌وگوی گروهی نظر خود را برای کلاس بیان کنند.
- انتظار می‌رود دانش‌آموزان در پایان این گفت‌وگو به نتایج زیر برسند:
- با یکدیگر دوست باشیم و قدر این دوستی‌ها را بدانیم.
 - دوستان خوب را از خود نرنجانیم و آن‌ها را به راحتی از دست ندهیم.
 - گذشت و چشم‌پوشی از خطاها و اشتباهات دیگران، پاداش خداوند را به دنبال دارد.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- تَأْخُذُهُ: توجه دانش‌آموزان را نسبت به خواندن همزه‌ی ساکن بخش «تَأْ» جلب کنید.
- ۲- كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ: اگر دانش‌آموزی در خواندن این عبارت مشکل داشت، از او بخواهید آن را به صورت آرام و حتی بخش بخش بخواند.
- ۳- لَا يَتَّوَدُّهُ: دانش‌آموزان را به خواندن صحیح ترکیب «تَو» توجه دهید.
- ۴- يُؤْمِنُ: توجه دانش‌آموزان را به خواندن همزه در بخش «يُؤْ» جلب کنید.
- ۵- أَوْلِيَائُهُمُ الطَّاغُوتُ: اگر دانش‌آموزی در خواندن این عبارت مشکل داشت، از او بخواهید که آن را آرام و به صورت بخش بخش بخواند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۲۵۷ درس را ترجمه کنید.

معنای کلمات جدید

يُخْرِجُونَ: خارج می‌کنند

أَوْلِيَاء: جمع وَلِيٍّ، سرپرستان، دوستان

طَّاغُوت: انسان‌های طغیان‌گر

مضرت علی علیه‌السلام فرمودند:

«اگر بدانید آیه‌الکرسی تا چه اندازه اهمیت دارد،

هیچ‌گاه خواندن آن را ترک نمی‌کنید.»*

چه خوب است آیه‌الکرسی را حفظ کنیم و هر روز در پایان نمازهای

خود یا هر وقت مناسب دیگری آن را بخوانیم.

چشمه‌ی زمزم

حضرت ابراهیم - علیه السلام - و همسرش هاجر در سرزمین شام زندگی می‌کردند. خدا به او و همسرش هاجر در سن پیری، فرزندی بخشید. نام او را اسماعیل گذاشتند. هنوز مدت زیادی از تولد اسماعیل نگذشته بود که خداوند به حضرت ابراهیم فرمان داد که همسر و فرزانش را به سرزمین سنگه ببرد و آن‌ها را در همان‌جا بگذارد و بازگردد.

حضرت ابراهیم فرمان خدا را پذیرفت و هاجر و اسماعیل را با شتری سوار کرد و به سوی مکه رفتند. وقتی به آن‌جا رسیدند، پاهای خشک و بی‌آب و علف دیدند. در آن بیابان هیچ کس زندگی نمی‌کرد.

هاجر نگران شد. حضرت ابراهیم به او گفت: «خدا فرمان داده است که من شما را این‌جا بگذارم، ولی نگران نباش. آن‌گاه حضرت ابراهیم دست‌های خود را به دعا بلند کرد و گفت: «**إِنَّا لَنَنصِلُكَ مِنْ رَبِّي**». هر روز گارا! من به فرمان تو خانواده‌ی خود را به این سرزمین آوردم، تو نیز نگاهبان آنان باش!

نکات انس با قرآن کریم (۳)

سوره‌ی ابراهیم آیات ۳۵ تا ۴۱ و دانستنی‌های معلم

روش آموزش داستان «چشمه‌ی زمزم»

روش تدریس و ارزش‌یابی

الف) قبل از تدریس

- ۱- خوب است آموزگار محترم قبلاً حداقل یک‌بار متن داستان را با دقت بخواند و صحنه‌ها و نکات مهم را در ذهن خود مشخص کند تا هنگام بیان داستان به آن موارد تأکید نماید.
- ۲- در صورت دسترسی معلم به وسایل آموزشی مانند کارت‌های قصه‌گویی^۱ یا نوارهای تلاوت آیات منتخب درس و یا فیلم‌ها و سی‌دی‌های آموزشی، آماده‌سازی و استفاده از آن‌ها در کلاس درس توصیه می‌شود.

ب) حین تدریس

- ۱- آموزگار ضمن گفت‌وگوی کوتاه با دانش‌آموزان درباره‌ی آیات درس و حضرت موسی علیه‌السلام آنان را به شنیدن داستان تشویق کند.
- ۲- معلم با اشاره به آیات درس، داستان را به زبان ساده و کودکانه برای دانش‌آموزان بیان کند. بهتر است در حین بیان داستان توسط معلم کتاب‌های دانش‌آموزان بسته باشد تا توجه آنان به داستان بیش‌تر جلب شود.
- ۳- معلم از چند دانش‌آموز بخواهد که هر یک چند خط از داستان را از روی کتاب خود بخوانند.
- ۴- معلم از برخی از دانش‌آموزان درباره‌ی سیر و نتایج داستان سؤال‌هایی را مطرح می‌کند. دقت شود از سخت‌گیری در این مورد پرهیز شود. ملاک مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت قصه‌گویی است.

۱- به فهرست معرفی کتب مفید در انتهای همین کتاب مراجعه کنید.

دانشتهای معلم

حضرت ابراهیم، هاجر و فرزانش را به خدا سرود و به سرزمین شام برگشت. آفتاب گرم بر همه جا می‌تابید. اسماعیل از خواب بیدار شد و چون نشسته بود تیروخ کرد به گریه کردن. هاجر به سراغ ظرف آب رفت. ولی یک قطره آب هم در آن نبود. به اطراف نگاه کرد. از دور آبی دید و به سوی آن دوید. اما وقتی جلوتر رفت متوجه شد که

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- دُرِّيَّتِي؛ خواندن این کلمه به دلیل داشتن دو حرف مشدّد پشت سر هم، نیازمند دقت بیش‌تری است. از دانش‌آموزان بخواهید اگر لازم بود این کلمه را آرام‌تر و حتی بخش‌بخش بخوانند.
- ۲- لِئُقِيمُوا الصَّلَاةَ؛ اگر دانش‌آموزان این ترکیب را اشتباه خواندند، از آن‌ها بخواهید که آن را شمرده شمرده یا بخش‌بخش بخوانند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۳۹ تا ۴۱ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

وَهَبَ : بخشید	كِبَرٌ : کهن‌سالی، پیری
سَمِيعٌ : شنوا، پذیرنده	دُعَاءٌ : دعا، درخواست
اجْعَلْ : قرار ده	مُقِيمٌ : اقامه‌کننده، برپادارنده
دُرِّيَّةٌ : فرزندان، نسل	تَقَبَّلَ : قبول کن، بپذیر
والِدَيَّ : پدر و مادرم	يَقُومُ : برپا می‌شود

۲- رَبِّ اجْعَلْنِي = رَبِّي + اجْعَلْ + ن + ی : ای پروردگارا من (پروردگارا) قرار بده مرا.

۳- مِنْ دُرِّيَّتِي : از فرزندان من (نیز برپا دارنده‌ی نماز قرار بده).

۴- دُعَاءٍ = دُعَائِي : دعا و درخواست مرا.

۵- يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ : روزی که برپا می‌شود حساب (روز قیامت).

تعالیه پدرو مادر خود را با محبت و احترام یاد کنید.
 این کار برای شما بسیار سودمند است و خداوند آن را پاداش بزرگی خواهد داد.

نکات انس با قرآن کریم (۴)

سوره‌ی اسراء آیات ۲۱ تا ۲۷ و دانستنی‌های معلم

روش آموزش پیام قرآنی
 «وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا»؛

به پدر و مادر خود نیکی کنید.

- ۱- ابتدا از یک یا چند دانش‌آموز بخواهید که پیام و ترجمه‌ی آن را بخواند.
- ۲- سپس توجه دانش‌آموزان را به تصاویر کتاب جلب کنید به آن‌ها فرصت کوتاهی دهید که درباره‌ی تصاویر داستانی بگویند یا درباره‌ی آن‌ها با هم گفت‌وگو کنند و نظر خود را برای دوستانشان در کلاس بیان کنند.
- ۳- در پایان می‌توان از آن‌ها خواست فهرستی از کارهای خوبی را که شایسته است برای پدر و مادر انجام دهند، بنویسند. اگر فرصت کافی دارید، از چند نفر بخواهید که نوشته‌های خود را بخوانند. انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند:
 - خداوند به خوبی کردن و کمک کردن به پدر و مادر دستور داده است.
 - باید به پدر و مادر خود احترام بگذاریم.
 - خداوند کسانی را که به حرف پدر و مادر خود گوش می‌کنند، دوست دارد و به آنان پاداش می‌دهد.

روش پیشنهادی

آموزگار از قبل پیام قرآنی درس را روی یک برگه‌ی A_۴ درشت بنویسد و به تعداد دانش‌آموزان تکثیر کند و در جامیزی آن‌ها بگذارد، وقتی دانش‌آموزان در جای خود مستقر شدند از آن‌ها بخواهد پیام مورد نظر را روی میز گذاشته و بخوانند و پس از طی مراحل فوق‌الذکر برگه را به دلخواه تزیین کرده و به والدین خود هدیه بدهند.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- لَلْآخِرَةُ؛ اگر دانش‌آموزان این کلمه را اشتباه خواندند، آن را روی تخته بنویسید. آن‌گاه با اشاره‌ی درست توجه دانش‌آموزان را به بخش‌های این کلمه جلب کنید.
- ۲- لِلْأَوَّيْنِ؛ اگر دانش‌آموزان این کلمه را اشتباه خواندند، برای صحیح‌خوانی آن، مانند کلمه‌ی «لَلْآخِرَةَ» عمل کنید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارات‌های آشنا و نیز دو آیه‌ی ۲۶ و ۲۷ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

ذَالْقُرْبَىٰ : خویشان	ءَاتٍ : بپرداز، ببخش
لَا تُبَدِّرْ : ولخرجی و اسراف نکن	إِبْنِ السَّبِيلِ : در راه مانده
مُبَدِّرِينَ : افراد ولخرج و اسراف کار	تَبَذِرَ : ولخرجی و اسراف کردن
	إِخْوَانَ : برادران

- ۲- وَلَا تُبَدِّرْ تَبَذِّرًا : و ولخرجی و اسراف نکن؛ تَبَذِّرًا مصدر است و برای تأکید معنای فعل قبل از خودش آمده است.
- ۳- کَانُوا : هستند؛ «کَانَ» و «کَانُوا» در بسیاری از عبارات به صورت «است» و «هستند» معنا می‌شوند.

نکات انس با قرآن کریم (۵)

سوره‌ی آل عمران آیات ۵۵ تا ۶۰ و دانستنی‌های معلّم

روش آموزش پیام قرآنی

«وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ»؛

خدا ستمگران را دوست ندارد.

روش پیشنهادی

۱- از دانش‌آموزان بخواهید در گروه‌های خود فهرستی از کسانی را که

خدا آن‌ها را دوست ندارد، تهیه کنند (دو دقیقه).

۲- بعد نظرات گروه‌ها را جویا شوید و روی تابلوی کلاس بنویسید. (یک دقیقه)

۳- سپس از آن‌ها بخواهید کتاب درسی خود را باز کنند و پیام و معنی آن را با صدای بلند بخوانند.

۴- آن‌گاه بار دیگر گروه‌ها درباره‌ی تصویر کتاب گفت‌وگو کنند و نظرات خود را برای دوستانشان بیان کنند.

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند :

– مصادیقی از ستمگری را بیان کنند.

– خداوند ستمگران را دوست ندارد.

– مردم به افراد ستمگر اعتماد ندارند و با آن‌ها دوستی نمی‌کنند.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

کلمات مُتَوَفِّيكَ و فَيُوفِّيهِمْ؛ به علت نزدیکی بودن مخرج «و» و «ف» بعضی از دانش‌آموزان در تلفظ این دو کلمه مشکل خواهند داشت. با بخش‌بخش خواندن آن‌ها؛ این مشکل را رفع کنید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۵۷ تا ۶۰ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

أَجُورُ : جمع أجر، پاداش‌ها	يُوفِّي : به‌طور کامل می‌پردازد
ذَكَرَ : یادآوری، پند، قرآن	تَتْلُوا : می‌خوانیم، تلاوت می‌کنیم
كَ : مانند	مَثَل : مثل، داستان
يَكُونُ : می‌باشد	كُن : باش
مُتَمَرِّينَ : شک‌کنندگان	لَا تَكُن : نباش

۲- ذَلِكْ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ : این‌ها که بر تو می‌خوانیم.

پیامبری حضرت موسی علیه السلام

زندگی حضرت موسی علیه السلام بسیار زماجرآ بود. او پس از رهایی از دست فرعون، به نهر مدین هجرت کرد. در آن جا با یکی از پیامبران خدا پیام حضرت شعیب آشنا شد و با یکی از دختران او ازدواج کرد. حضرت موسی، گوسفندان حضرت شعیب را به چرا می برد و از آن ها مراقبت می کرد.

زندگی حضرت موسی در کنار خانواده ی حضرت شعیب چند سالی، این گونه سری اندا ولی سرانجام زمان جدایی فرا رسید. حضرت شعیب تعدادی از گوسفندان خود را به حضرت موسی داد و برای او و خانواده اش دعا کرد.

حضرت موسی علیه السلام و خانواده اش، از مدین بیرون رفته و راه سفری طولانی به مصر را در پیش گرفتند. یک شب، آن ها در بیابان رادرا گم کردند. هوا سرد بود. در این هنگام حضرت موسی از دور آتشی دید. به همسرش گفت: من به سوی آتش می روم. شاید بتوانم نفعی از آن را برای شما بیابم تا گرم شود. شاید هوای آتش رادرا به ما نشان دهد. وقتی حضرت موسی به آتش نزدیک شد، درختی توراتی دید. تاگهان نمانی نشد که می گفت: ای موسی! من پروردگار جهانیان هستم. این صحرا که تو قدم در آن گذاشته ای مکان مقدسی است! کفش پایت را بیرون بیاور!

حضرت موسی چنین کرد. دو روز نشد که ای موسی! من تو را به پیامبری برگزیدم. پس به آن چه بر تو دهم می گم. گوش کن! بدان که هیچ خلایق جز من نیست. مرا عبادت کن و به یاد من بخوان...

نکات انس با قرآن کریم (۶)

سوره ی طه آیات ۱۳ تا ۴۸ و دانستنی های معلّم

روش آموزش داستان «پیامبری حضرت موسی علیه السلام»

روش تدریس و ارزش یابی

به روش آموزش داستان چشمه ی زمزم مراجعه شود.

الف) برخی از کلمات و ترکیب هایی که خواندن آن ها به دقت بیش تری نیازمند است

- ۱- یَصُدَّنَكَ؛ در این کلمه دو حرف مشدد پشت سر هم آمده است از این رو برخی از دانش آموزان امکان دارد در خواندن آن دچار اشتباه شوند. از ایشان بخواهید با بخش بخش خواندن آن این مشکل را رفع کنند.
- ۲- لِنُرِيكَ؛ گاهی کلماتی که فاقد صداهای کشیده هستند به علت تعدد و تنوع حرکات کوتاه، مشکل تر خوانده می شوند. از دانش آموزان بخواهید با دقت بیش تر در حرکات کوتاه، کلمه را آرام و حتی بخش بخش و به شکل صحیح بخوانند.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

«خانه ای که در آن قرآن خوانده می شود،

برکاتش زیاد می گردد.»*

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۱۴ و ۲۴ تا ۲۸ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

أَعْبُدُ : عبادت کن	أَقِمَّ : به پادار	أَحْلُلُ : بگشای
إِذْهَبْ : برو	طَفَى : طغیان و سرکشی کرد	إِشْرَاحَ : فراخ کن، وسعت ببخش
صَدْرَ : سینه	يَبْسُرُ : آسان ساز	عُقْدَةَ : گره، لکنت زبان
لِسَانَ : زبان	يَفْقَهُوا : (تا) بفهمند	

۲- اِنْنِي = اِنَّ + ن + ي : قطعاً من.

۳- فَاعْبُدْنِي = فَ + اَعْبُد + ن + ي : پس عبادت کن مرا.

۴- لِذِكْرِي = لِ + ذِكْر + ي : برای یاد من.

این کار را برای هر فصلی که می‌خواهید انجام دهید و از آن برای یادگیری بیشتر استفاده کنید.

نکات انس با قرآن کریم (۷)

سوره‌ی مائده آیات ۴۸ تا ۵۰ و دانستنی‌های معلم

روش آموزش پیام قرآنی

«فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ»؛

سعی کنید کارهای خوب را زودتر از دیگران انجام دهید.

- ۱- از دو یا سه دانش‌آموز بخوانید که پیام را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانند.
- ۲- دانش‌آموزان به صورت گروهی (مثلاً دانش‌آموزان یک میز، یا یک گروه) درباره‌ی پیام قرآنی فکر و گفت‌وگو کنند.
- ۳- با توجه به وقت، از چند گروه بخوانید که نظرات گروه خود را برای کلاس بیان کنند.

تذکر: در تدریس پیام قرآنی توجه به دو نکته‌ی زیر ضروری است:

اولاً به دانش‌آموزان فرصت دهید که پس از تفکر و گفت‌وگو درباره‌ی پیام قرآنی، نظر خود را برای دیگران بیان کنند. هرچه دانش‌آموزان بیش‌تر سخن بگویند و معلم در نقش هدایت‌گر ظاهر شود، بهتر از آن است که وی مطالب زیادی را برای دانش‌آموزان بیان کند.

ثانیاً در زنگ انشا، نقاشی و خوش‌نویسی زمینه‌ی نوشتن و نقاشی کردن و قصه‌نویسی را فراهم کنید. در تدریس پیام قرآنی این درس یا درس‌های دیگر می‌توانید از روش‌های ابتکاری و جذاب دیگری استفاده کنید.

روش پیشنهادی

انتظار می‌رود پس از گفت‌وگو نتایج زیر حاصل شود:

- کارهای خوب را زودتر از دیگران انجام دهیم.
- انجام کارهای خوب، دیگران را به این کارها تشویق می‌کند و عمل نیک جنبه‌ی عمومی پیدا می‌کند.
- چون همه دوست دارند هرچه زودتر کارهای خوب را انجام دهند، این کارها به سرعت انجام می‌شود.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- لَيْبُلُوكُمْ؛ فَيَنْبِتُكُمْ، خواندن این دو کلمه به علت نداشتن حرکت بلند (ای و) برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است از آن‌ها بخواهید ضمن دقت به حرکات حروف این دو کلمه، آن را بخش بخش بخوانند.
- ۲- فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ؛ خواندن این ترکیب به علت تعداد زیاد بخش‌های آن برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. در صورت نیاز با ترغیب آن‌ها به بخش‌خوانی این مشکل رفع خواهد شد.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیه‌ی ۵۰ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

جاهلیَّة: جاهلیت، دوران جهل و نادانی

حُکم: حکم، قانون

أَحْسَن: بهتر، بهترین

يَبْغُونَ: طلب می‌کنند، می‌جویند

۲- أَفْحُكَمْ = أ + ف + حُكَمْ : پس آیا حکم ...؛ در عربی کلمات استفهام همیشه در اول جمله می‌آید، ولی در فارسی کلماتی

مانند «پس»، «و»، «سپس» و ... معمولاً قبل از کلمات استفهام می‌آیند.

۳- وَ مَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا : و چه کسی بهتر است از خدا در حکم کردن.

زَبَد : دریا قلایا عِلْم : دانستن

این تصویر را در کنار تصویر خداوند در کتاب خود نگاه کنید.
 برای هر تصویر ۱۰ امتیاز می‌دهیم که در نظر شما برای هر کتابی می‌تواند یک امتیاز

نکات انس با قرآن کریم (۸)

سوره ی طه آیات ۱۱۴ تا ۱۲۲ و دانستنی‌های معلم

روش آموزش پیام قرآنی
 «وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»؛

پروردگارا، علم و دانش مرا زیاد کن.

- ۱- ابتدا از یک یا چند دانش آموز بخواهید پیام قرآنی و معنی آن را با صدای بلند بخواند تا دیگران آن را تکرار کنند.
 - ۲- از گروه‌ها بخواهید درباره‌ی پیام با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نظر خود را برای دانش‌آموزان دیگر بیان کنند.
 - ۳- شما نیز درباره‌ی ارزش علم آموزی با آنان به گفت‌وگو بپردازید، توجه داشته باشید نقش شما بیش تر در جهت هدایت بحث است و نتیجه‌گیری برعهده‌ی دانش‌آموزان است.
- انتظار می‌رود پس از گفت‌وگو به موارد زیر اشاره کنند :
- از خداوند بخواهیم که توفیق علم‌آموزی را به ما عنایت کند.
 - از طریق دانش‌افزایی بیش تر و بهتر می‌توانیم به جامعه خدمت کنیم.
 - خوب است این دعا را در قنوت نماز بخوانیم.

روش پیشنهادی

تصاویری از چند دانشمند به کلاس ببرید (دکتر حسابدی، ابن سینا و ...) و درباره‌ی خدماتی که دانشمندان به بشریت کرده‌اند، گفت‌وگو کنید.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

۱- عَدُوٌّ؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «عدو» می‌خوانند و به علامت تشدید حرف «واو» دقت نمی‌کنند. توجه آن‌ها را به علامت تشدید جلب کنید.

۲- سَوَّاءُ تُهُمَا؛ در این کلمه برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «واو» و هم‌چنین همزه «ءا» توجه نمی‌کنند، با نوشتن این کلمه روی تخته و اشاره‌ی صحیح توجه آن‌ها را به علامت سکون «واو» و همزه «ءا» جلب کنید.

ب) گامی به سوی درک معنای قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۱۱۶، ۱۱۷ و ۱۲۰ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

قُلْنَا : گفتیم	مَلَائِكَةً : فرشتگان، جمع مَلَك
أَسْعُدُوا : سجده کنید	سَجَدُوا : سجده کردند
أَبَى : امتناع ورزید، سرپیچی کرد	لَا يُخْرِجَنَّ : خارج نکند
كَمَا : شما دونفر	تَشَقَّى : به مشقت و سختی می‌افتی
وَسَوَّسَ : وسوسه کرد	أَدُلُّ : راهنمایی کنم
شَجَرَةً : درخت	خُلْدٌ : جاودانگی
يَبْلَى : کهنه می‌شود، از بین می‌رود	

۲- قُلْنَا لَ: گفتیم به؛ حرف «لِ» به معنای «برای» است اما با افعال از خانواده‌ی «قَالَ» به صورت «به» معنا می‌شود؛ مانند: و قال موسى لِقَوْمِهِ: و گفت موسی به قومش.

۳- مَلِكٌ لَا يَبْلَى: فرمانروایی بی‌زوال (همیشگی و ماندگار).

رسول گرامی اسلام صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمودند:

«قرآن را بخوانید و از آن کمک بگیرید.»*

نکات انس با قرآن کریم (۹)

سوره‌ی طه آیات ۴۰ تا ۵۰ و دانستنی‌های معلّم

روش آموزش داستان «به سوی مبارزه‌ی بزرگ»

روش تدریس و ارزش‌یابی

به روش آموزش داستان چشمه‌ی زمزم مراجعه شود.

فرعون چه دانی را در هم کشید و گفت: این خدای جهانان کیست؟
حضرت موسی گفت: پروردگار آسمانها و زمین و هر چه در آن هست. او کسی است که
نماد و همدی براتنان را آفریده است.
فرعون وقتی این سخن موسی را شنید، نگاهی به دربارش کرد و با حالت مسخره
کردن گفت: این بیامری که برای شما آمده واقعاً دیوانه است!

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- فَجَّيْنَاكَ؛ برخی از دانش‌آموزان به علامت سکون «یا» دقت نمی‌کنند و آن بخش را «عجب» می‌خوانند. توجه آن‌ها را به علامت تشدید حرف «ج» و هم به علامت سکون «یا» جلب کنید.
- ۲- وَأَصْطَنَعْتُكَ؛ خواندن این کلمه به علت آن که حرکت بلند (ا و ی) ندارد. برای دانش‌آموزان متوسط مشکل است. از آن‌ها بخواهید این کلمه را به آرامی به صورت بخش بخش بخوانند.
- ۳- فَأْتِيَاهُ؛ برخی از دانش‌آموزان به همزه‌ی ساکن «أ» و کسره حرف «تا» دقت نمی‌کنند و این کلمه را اشتباه می‌خوانند. توجه آن‌ها را به این دو مطلب جلب کنید.
- ۴- جِئْنَاكَ؛ برخی از دانش‌آموزان در تلفظ همزه‌ی ساکن «ت» مشکل دارند. با مراجعه به درس همزه، تلفظ درست آن را آموزش دهید.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۴۳، ۴۶، ۴۹ و ۵۰ را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

لا تَخَافَا: ترسید (شما دو نفر)
أَرَى: می‌بینم

إِذْهَبَا: بروید (شما دو نفر)
أَسْمَعُ: می‌شنوم
أَعْطَى: بخشید به

۲- خَلَقَهُ: آفرینش آن را (آن چیز را).

خبر:

نکات انس با قرآن کریم (۱۰)

سوره‌ی حج آیات ۷۴ تا ۷۸ و دانستنی‌های معلم

روش آموزش پیام قرآنی
«وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»؛

کار خوب انجام دهید تا موفق و پیروز شوید.

روش پیشنهادی

۱- برای آموزش این پیام مناسب است ابتدا از تصاویر کتاب استفاده کنید. از دانش‌آموزان پرسید هر یک از تصاویر درباره‌ی

چیست؟

۲- وقتی دانش‌آموزان در این باره فکر کردند و با هم به گفت‌وگو پرداختند، از آنان بخواهید نظرات خود را بیان کنند.

۳- با توجه به گفته‌های آنان بیان کنید که خداوند درباره‌ی کارهای خوب در قرآن به ما سفارش کرده است. اکنون به پیام قرآنی

درس توجه کنید و برای خود زمزمه کنید.

۴- سپس از یک یا چند دانش‌آموز بخواهید پیام قرآنی را همراه با ترجمه‌ی آن با صدای بلند بخواند.

انتظار می‌رود که دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند:

- برای موفق شدن در زندگی باید کارهای خوب انجام دهیم.

- تلاش و کوشش در جهت انجام کارهای خوب پیروزی و موفقیت را به دنبال دارد.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

ترکیبات «ما قَدَرُوا وِ اللّٰهَ» و «فَأَقِمْوِ الصَّلَاةَ» و «ءَاتُوا الزَّكَاةَ» را برخی دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند. از آن‌ها بخواهید به حروف ناخوانا دقت کنند و در صورت نیاز آن‌ها را بخش‌بخش بخوانند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۷۵ تا ۷۷ را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

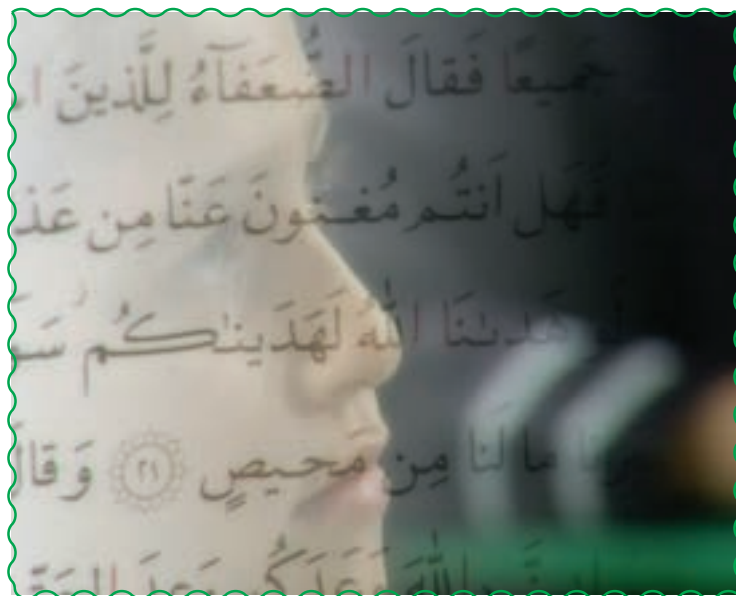
يَصْطَفِي : بر می‌گزیند، انتخاب می‌کند	أَيْدِي : دستان، جمع ید
خَلْف : پشت سر	تُرْجَعُ : باز گردانده می‌شود
أُمُور : کارها، جمع أمر	إِرْكَعُوا : رکوع کنید
إِفْعَلُوا : انجام دهید	لَعَلَّ : تا، شاید، امید است
تُفْلِحُونَ : رستگار می‌شوید	

۲- بَيْنَ أَيْدِيهِمْ : پیش رویشان.

۳- وَ افْعَلُوا الْخَيْرَ : و کار خوب انجام دهید.

۴- لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ : تا شما رستگار شوید؛ با توجه به سایر اجزای جمله گاهی فعل مضارع اخباری (مانند : رستگار می‌شوید)

به صورت التزامی (مانند رستگار شوید) معنا می‌شود.

نکات انس با قرآن کریم (۱۱)

سوره‌های قدر و زلزال و دانستنی‌های معلّم

روش آموزش پیام قرآنی

«فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ»؛

هر کس ذره‌ای خوبی کند، نتیجه‌ی کارش را می‌بیند.

«وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ»؛

و هر کس ذره‌ای بدی کند، نتیجه‌ی کارش را می‌بیند.

روش پیشنهادی

۱- دانش‌آموزان را گروه‌بندی کنید (هر گروه حداکثر ۳ نفر).

۲- از قبل پیام قرآنی را روی چند کاغذ (یا مقوا) بنویسید و به هر گروه یک

برگ از آن را تحویل دهید.

۳- هر یک از افراد گروه به آرامی پیام را برای خود زمزمه کند و معنای آن را

بخواند.

۴- سپس افراد هر گروه با توجه به تصاویر کتاب درباره‌ی پیام با یکدیگر به گفت‌وگو بپردازند (بین پنج الی هشت دقیقه).

۵- آن‌گاه از یک یا چند گروه درباره‌ی نتایج حاصل از گفت‌وگو نظرخواهی کنید.

۶- هر فردی که از گروه (با نظر سایر افراد) به عنوان سخنران گروه انتخاب شد، ابتدا پیام را همراه با ترجمه‌ی آن با صدای بلند

بخواند سپس نظر گروه را ارائه دهد.

انتظار می‌رود نتایج زیر پس از گفت‌وگو در کلاس به دست آید:

- اگر کسی بدی کند، اوّل به خودش بدی کرده است؛ زیرا دیگران با او دوستی نمی‌کنند.

- افرادی که خوبی می‌کنند، شادمان‌اند و دیگران دوستشان دارند.

- در کارهای کوچک خود نیز باید دقیق باشیم؛ زیرا کم‌ترین بدی هم در روز جزا مورد حساب قرار می‌گیرند.

- از انجام کوچک‌ترین کار خوب هم دریغ نکنیم؛ زیرا محاسبه می‌شود.

- کارهای خوب پاداش خوب دارد و خدا آن را دوست دارد و کارهای بد را خدا دوست ندارد و سرانجام باعث آبروریزی

می‌شود؛ «چرا عاقل کند کاری که باز آرد پشیمانی».

هر چه کنی به خود کنی گر همه نیک و بد کنی

شعر زیر را به دانش‌آموزان آموزش دهید تا دسته‌جمعی در کلاس بخوانند.

ای گل‌ناز و محبوب انجام‌بده کار خوب

هم‌ریز و هم‌درشتش همیشه‌داره ارزش

کم‌یا زیاد نداره خدا دوستش می‌داره

هرگز نبر تو از یاد هر کار خوب هست زیاد^۱

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- قَالَ الْإِنْسَانُ؛ برخی از دانش‌آموزان ترکیب «لَا» را به صورت «لا» می‌خوانند. توجه آن‌ها را به علامت ساکن «لام» و کسره‌ی «الف» در شکل «لَا» جلب کنید و از آن‌ها بخواهید لام ساکن (لْ) را با حرف «ل» قبل از آن بخوانند.
- ۲- لِيُرْوَا؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «لِيروا» می‌خوانند. توجه آن‌ها را به حرکات کوتاه هر یک از حروف جلب کنید. دقت کنید که واو ساکن (و) بعد از فتحه به صورت نرم ادا شود.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارات‌های آشنا، آیات درس و نیز سوره‌ی قدر را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

شهر: ماه	آلف: هزار	آدری: آگاه کرد
اذن: اجازه	روح: فرشته‌ی بزرگ و عالی مقام الهی	تنزل: نازل می‌شود
حتی: تا	هی: او، آن	سلام: درود و سلامتی
	فجر: سپیده دم، صبح	مطلع: طلوع

۲- إنا أنزلناه: قطعاً ما نازل کردیم آن را (قرآن را).

۳- ما أدراك: چه چیز آگاه کرد تو را، تو چه می‌دانی.

۴- ما ليلة القدر: چیست شب قدر.

۵- تنزل الملائكة: نازل می‌شود فرشتگان ← نازل می‌شوند فرشتگان؛ هرگاه پس از فعل مفرد فاعل آن جمع باشد، فعل

به صورت جمع معنا می‌شود.

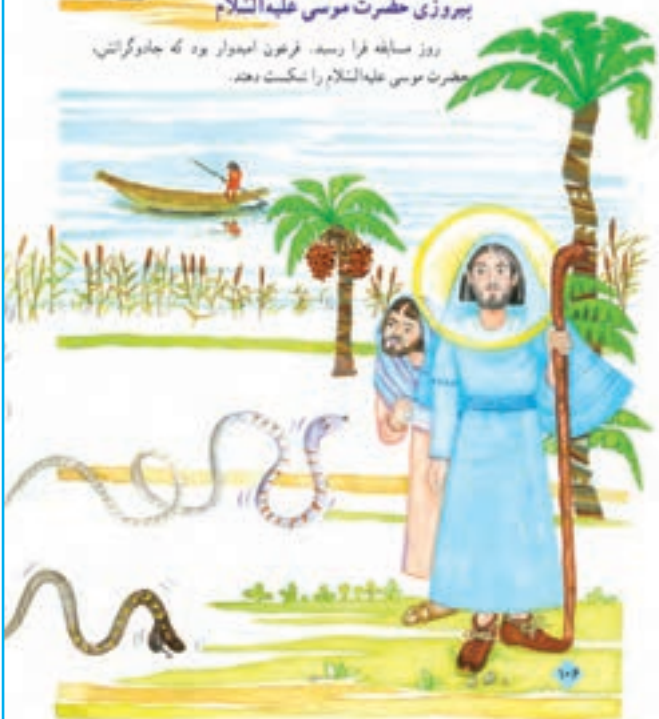
۶- سلام هی: سلامتی است آن (شب).

قصه‌ی آیه‌ها

پیروزی حضرت موسی علیه السلام

روز مسافه فرا رسید. فرعون امپوار بود که جانورگرائی.
حضرت موسی علیه السلام را شکست دهد.

نکات انس با قرآن کریم (۱۲)

سوره‌ی شعراء آیات ۴۰ تا ۵۱ و دانستنی‌های معلّم
روش آموزش داستان «پیروزی حضرت موسی علیه السلام»

روش تدریس و ارزش‌یابی

به روش آموزش داستان چشمه‌ی زمزم مراجعه شود.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«هرکسی در کودکی قرآن بخواند، به او

عقل و دانش داده می‌شود.»*

پیش از شروع مسابقه جادوگران به فرعون گفتند: اگر ما بر موسی پیروز شویم، آبا پاداشی خواهیم داشت!

فرعون گفت: آری! پاداش بزرگی می‌گیرد و مقام بالایی خواهد یافت. جادوگران چوب‌ها و ریسن‌های خود را بر زمین انداختند و آن‌ها را مانند مارهایی به حرکت درآوردند.

حضرت موسی علیه‌السلام نگران شد که مبادا مردم فریب جادوگران را بخورند. اما در همین وقت نمایی رسید که آی موسی اترس و نغمایت را پستاز.

حضرت موسی علیه‌السلام دانست که این فرمان خداوند است. فوراً نام خدا را به زبان

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- یَافِکُونَ؛ برخی دانش‌آموزان این کلمه را «یَافِکُونَ» می‌خوانند با اشاره‌ی درست به بخش «یَاءُ» اشتباه آن‌ها را رفع کنید.
- ۲- خواندن کلمات «الْأَقْطَعَنَّ» و «الْأَصْلَبَنَّاكُمْ» به علت نداشتن حرکات بلند برای برخی دانش‌آموزان مشکل است از آن‌ها بخواهید این کلمات را به آرامی و در صورت نیاز به صورت بخش‌بخش بخوانند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۴۱، ۴۷ و ۴۸ درس را ترجمه کنید.

۱- معنای کلمات جدید

سَحْرَة: جادوگران، جمع ساحر

كُنَّا: بودیم، هستیم

قالوا: گفتند

غالب: چیره، پیروز

۲- جاء السحرة: آمد جادوگران ← آمدند جادوگران.

۳- ان كنا نحن الغالبين؛ اگر بودیم ما پیروز؛ هر چند «غالبین» جمع و به معنای افراد پیروز است اما بهتر است از چنین

مواردی به صورت مفرد معنا شود.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

خواندن عبارات «أَقَامُوا الصَّلَاةَ» و «إِنَّمَا السَّبِيلَ» و «تَرَى الظَّالِمِينَ» برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. آن‌ها را راهنمایی کنید که این عبارات را در صورت نیاز به صورت بخش بخش بخوانند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز دو آیه ۳۸ و ۴۰ را ترجمه کنید.

معنای کلمات جدید

اسْتَجَابُوا: اجابت کردند، پاسخ دادند

أَقَامُوا: برپا داشتند

سَبَّيْتَهُ: کار بد، بدی

عَفَا: عفو کرد، بخشید

أَصْلَحَ: اصلاح کرد، آشتی کرد

يَا فاطمة

در مدیثی از حضرت فاطمه‌ی زهرا سلام‌الله علیها آمده است که ایشان فرمودند:

«من خواندن کتاب خدا را بسیار دوست دارم.»*

نکات انس با قرآن کریم (۱۴)

سوره‌ی قصص آیات ۷۴ تا ۷۷ و دانستنی‌های معلّم

روش آموزش پیام قرآنی

«وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ»؛

همان‌طور که خدا به تو خوبی کرده است، به دیگران خوبی کن.

روش پیشنهادی

- ۱- پیام قرآنی درس را روی یک نوار کاغذی با مازیک رنگی بنویسید (با چسباندن چند ورق کاغذ سفید در کنار هم این نوار کاغذی را فراهم کنید).
- ۲- نوار کاغذی را لوله کنید و از دانش‌آموزی بخواهید که روبه‌روی دیگران بایستد و آرام آرام لوله‌ی کاغذی را باز کند. همین‌طور که لوله‌ی کاغذی را باز می‌کند، کلمات پیام قرآنی یکی یکی دیده می‌شود و دانش‌آموزان با دیدن هر کلمه‌ی پیام، آن را با صدای بلند می‌خوانند.
- ۳- سپس پیام و ترجمه‌ی آن توسط یک یا چند دانش‌آموز دیگر خوانده شود.
- ۴- آن‌گاه توجه آنان را به تصاویر کتاب جلب کنید و فرصت دهید که دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره‌ی مفهوم پیام و تصاویر با یکدیگر گفت‌وگو کنند.
- ۵- سپس نتایج مذاکرات خود را برای کلاس بیان کنند و بحث را به گونه‌ای هدایت کنید تا آنان به موارد زیر اشاره کنند:
 - انجام کارهای خوب، موجب رضایت خداوند و خوشحالی خودمان می‌شود.
 - مردم افراد نیکوکار را دوست دارند.
 - انجام کارهای خوب، مثل کمک کردن به دیگران موجب خوشحالی آن‌ها می‌شود.
 - اگر زمانی هم ما به کمک نیاز داشته باشیم، دیگران به ما کمک می‌کنند.

روش دیگر

از دانش‌آموزان بخواهید فهرستی از نعمت‌های (خوبی‌های) خداوند را که به آنان داده شده، تهیه کنند و در فهرست دیگری کارهای خوبی را که خودشان می‌توانند در حق دیگران انجام دهند، بنویسند. و درباره‌ی مطالب فهرست‌ها به گفت‌وگو بپردازند و نتیجه‌گیری کنند.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- لَتْنُوْءٌ؛ برخی از دانش‌آموزان همزه‌ی «ه» را تلفظ نمی‌کنند. توجه آن‌ها را به آن جلب کنید.
- ۲- أُوْلَى الْقُوَّةِ: در کلمه‌ی اول این ترکیب «واو» ناخواناست در نتیجه این کلمه «ألی» خوانده می‌شود و نه «اولی». برخی از دانش‌آموزان به کسره‌ی حرف «لام» دقت نمی‌کنند و آن را «لی» می‌خوانند. توجه آن‌ها را به علامت کسره و اتصال آن به «لام» ساکن جلب کنید.
- ۳- ءَاتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ: خواندن این عبارت به دلیل سه اتصال پشت سرهم برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. با بخش‌بخش خوانی خواندن آن ساده خواهد شد.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز دو آیه‌ی ۷۳ و ۷۷ درس را ترجمه کنید.

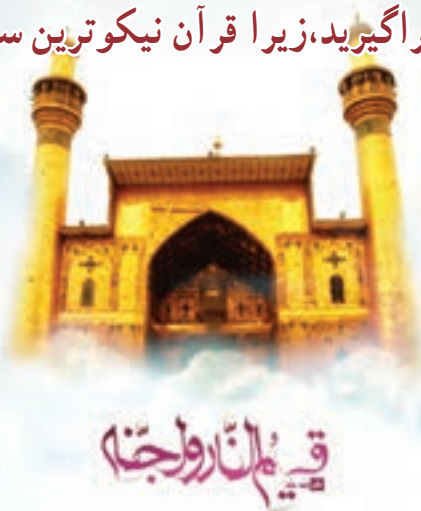
۱- معنای کلمات جدید

تَسْكُنُوا : (تا) آرامش یابید	تَبْتَغُوا : (تا) بجوید، طلب کنید
تَشْكُرُونَ : شکر و سپاس‌گزاری می‌کنید	إِبْتِغِ : بجوی، بخواه
لَاتَّبِعِ : مجوی، مخواه	لَاتَسَّسَ : فراموش نکن
نَصِيبَ : سهم	أَحْسِنَ : نیکی کن
كَمَا : همان‌طور که	أَحْسَنَ : نیکی کرد

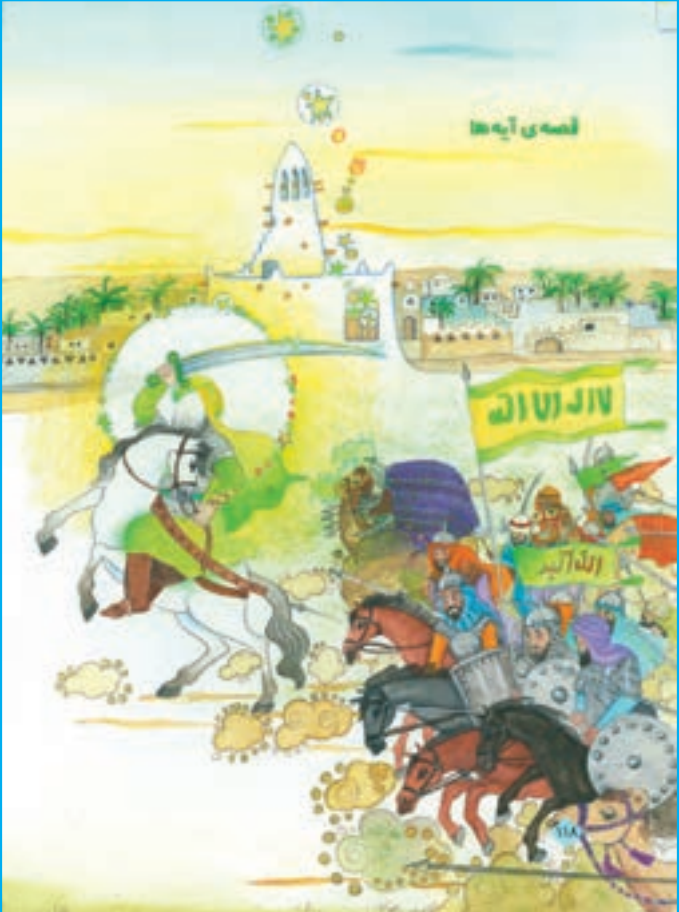
۲- مَا ءَاتَاكَ اللَّهُ = ما + ءاتى + كَ + اللَّهُ : آنچه داد (بخشید) به تو خدا.

حضرت علی علیه‌السلام فرمودند:

«قرآن را فراگیرید، زیرا قرآن نیکوترین سخن‌هاست.»*

قِيَمَانِ رَوْجِنَا

نکات انس با قرآن کریم (۱۵)

سوره‌های عادیات و قارعه و دانستنی‌های معلم

روش آموزش داستان «صبح پیروزی»

روش تدریس و ارزش‌یابی

به روش داستان چشمه‌ی زمزم مراجعه شود.

دانشتهای معلم

صبح بیروزی

یک روز مردی جوان دوان پیش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمد و با تراجعی گفت: هدای از دشمنان در جانهای اطراف مدینه جمع شدهاند و می خواهند به مدینه حمله کنند. پیامبر به مسجد رفتند و این موضوع را به مردم گفتند. هدای از مسلمانان برای دفاع آماده شدند و به سوی دشمن حرکت کردند، ولی نتوانستند آن‌ها را شکست دهند و پس از چند روز به مدینه بازگشتند.

مسلمانان چند بار دیگر هم به جنگ با دشمن رفتند، اما بیروز شدند تا این که پیامبر از حضرت علی خواستند که با سپاهی به جنگ دشمن برود.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

- ۱- فَوْسَطُنْ؛ به دلیل نزدیک بودن مخرج دو حرف «ف» و «و» برخی در خواندن این کلمه دچار اشتباه می‌شوند. با آرام و شمرده خواندن آن، اشتباه آن‌ها رفع خواهد شد.
- ۲- یَوْمَئِذٍ؛ برخی از دانش‌آموزان این کلمه را «یَوْمَئِذٍ» می‌خوانند. یعنی حرف «ئ» را نمی‌خوانند. توجه آن‌ها را به علامت سکون حرف «واو» و حرف همزه جلب کنید تا آن را درست و صحیح بخوانند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز آیات ۶ تا ۸ و ۱۱ سوره‌ی عادیات و آیات ۶ تا ۹ سوره‌ی قارعه را ترجمه کنید.

معنای کلمات جدید

شَهِید: شاهد و ناظر، گواه	کَنُود: بسیار ناسپاس
یَوْمَئِذٍ: (در) آن روز	خَیْر: در این جا به معنای مال و ثروت
مَوَازِین: (اعمال) وزن شده	تَقَلَّتْ: وزین و سنگین است
رَاضِیَّة: رضایت بخش	عِیْشَة: زندگی
أُم: مادر، در این جا یعنی پناه‌گاه و جای‌گاه	خَفَّتْ: سبک است
	هاوِیَة: یکی از نام‌های جهنم

نکات انس با قرآن کریم (۱۶)

سوره‌ی بقره آیات ۷۹ تا ۸۳ و دانستنی‌های معلم

روش آموزش پیام قرآنی

«وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا»؛

با مردم به زبان خوش سخن بگویید.

روش پیشنهادی

- ۱- از دانش‌آموزان بخواهید بهترین و زیباترین جمله‌ای را که در برخورد با دوستان و سایر افرادی که در زندگی روزمره با آن‌ها روبه‌رو می‌شوند، بنویسند.
- ۲- سپس چند مورد از جمله‌ها را در کلاس بخوانند.
- ۳- آن‌گاه توجه دانش‌آموزان را به پیام قرآنی درس جلب کنند و از چند دانش‌آموز بخواهید پیام را با معنای آن با صدای بلند بخوانند.
- ۴- با توجه به تصویر کتاب، داستانی درباره‌ی خوش صحبتی با مردم بسازند و برای دوستانشان تعریف کنند و در مورد پیام و تصویر کتاب گفت‌وگو کنند و نظرات خود را بیان کنند.
انتظار می‌رود دانش‌آموزان به موارد زیر اشاره کنند:
 - در زندگی باید دستورهای خداوند را اطاعت کنیم تا خوشبخت شویم.
 - با هم مهربان باشیم و زیباترین کلمات را در سخن گفتن با همدیگر به کار ببریم.
 - زبان خوش محبت بین افراد را زیاد می‌کند و ناراحتی‌ها را از بین می‌برد.
 ضمناً برای زیباتر کردن فضای کلاس از دانش‌آموزان بخواهید جمله‌های زیبایی را که برای دیگران نوشته‌اند، تزیین کنند و در کلاس نصب کنند.

الف) برخی از کلمات و ترکیب‌هایی که خواندن آن‌ها به دقت بیش‌تری نیازمند است

خواندن ترکیب «تَمَسَّنَا النَّارُ» و «ذِي الْقُرْبَىٰ» برای برخی از دانش‌آموزان مشکل است. دانش‌آموزان با بخش بخش خواندن آن می‌توانند این مشکل را رفع کنند.

ب) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن کریم

به کمک آموخته‌های قبلی و توضیحات زیر، ترکیب‌ها و عبارت‌های آشنا و نیز دو آیه‌ی ۸۲ و ۸۳ درس را ترجمه کنید.

معنای کلمات جدید

مِثَاقٌ : پیمان	أَخَذْنَا : گرفتیم
إِحْسَانٌ : نیکی، نیکی کردن	وَالِدَيْنِ : پدر و مادر
مَسَاكِينٌ : نیازمندان	يَتَامَىٰ : یتیمان
تَوَلَّيْتُمْ : روی برگردانید، اعراض کردید	حُسْنٌ : نیکی
أَنْتُمْ : شما	قَلِيلٌ : کم، اندک
	مُعْرِضُونَ : اعراض‌کنندگان

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«قرآن را بیاموزید و آن را بسیار بخوانید.»*

مُحَمَّدٌ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

درس آخر : قرآن در تابستان

یکی از لوازم مهم یادگیری قرآن، استمرار خواندن آن حتی در فصل تابستان است؛ از این رو در کتاب‌های آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی بخشی با عنوان «درس آخر» قرآن در تابستان آورده شده است.

اهداف :

- ۱- تشویق دانش‌آموزان به خواندن مستمر قرآن کریم
- ۲- تلاش برای ایجاد فرهنگ خواندن روزانه‌ی قرآن در جامعه

روش آموزش

- ۱- تعدادی از دانش‌آموزان متن درس آخر را بخوانند.
- ۲- دانش‌آموزان درباره‌ی مطالب ارائه شده گفت‌وگو کنند و نظرات خود را برای دانش‌آموزان دیگر بیان کنند.
- ۳- معلم ضمن ارائه‌ی توضیحات لازم، دانش‌آموزان را به خواندن آیات سوره‌ی بقره در فصل تابستان تشویق کند.
- ۴- دانش‌آموزان را به حفظ و نگهداری و احترام به کتاب درسی قرآن خود تشویق کنید و از آن‌ها بخواهید که این کتاب را در قفسه‌ی کتاب‌های خود به خوبی نگهداری کنند و یا آن را به مدرسه یا مسجد تحویل دهند.

آموزگار قرآن!

تقدیم به تمامی معلمان قرآن دوره‌ی ابتدایی سراسر کشور

آموزگار قرآن!

ای مهر جاودانی
آموختی، بخوانم
آیات آسمانی

در پای تخته گفتی
قرآن بهار دل هاست
سوغاتی از محمد (ص)
این یک کتاب زیباست

آهنگ درس قرآن

آوای مهربانی است
هر قصه‌ی قشنگش

سر مشق زندگانی است

بارنج خود رساندی

مارا به گنج ایمان

این گنج از تو دارم

این گنج هست قرآن

یادت چراغ راهم

ای شمع جاودان سوز!

تصمیم دارم آن را

خوانم به هر شب و روز

رای صادره در ششصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۶/۷
اصلاح جدول مواد درسی پایه اول و دوم ابتدایی و برنامه آموزش قرآن

شورای عالی آموزش و پرورش مقرر می‌دارد:

۱- از سال تحصیلی ۸۱-۸۲ درس قرآن در پایه‌های اول و دوم ابتدایی به صورت رسمی اجرا شود و جدول مواد درسی پایه‌های مذکور مصوب بانصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورا مورخ ۷۳/۵/۱۳ به شرح زیر اصلاح شود:

پایه تحصیلی	قرآن	تعلیمات دینی	انشاء فارسی	املا فارسی	مواد درسی				
					قرآنت فارسی مطالب اجتهادی	ریاضیات	علوم تجربی و بهداشت	هنر	ورزش
اول ابتدایی	۱	-	-	-	۱۱	-	۵	۳	۲
دوم ابتدایی	۲	۲	۲	۳	۳	-	۵	۳	۲

تبصره - سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی موظف است، حجم کتابهای درسی (فارسی و تعلیمات دینی) پایه‌های اول و دوم ابتدایی را با تعداد جلسات تدریس آنها متناسب کند.
۲- اصول حاکم، اهداف و سرفصل‌های آموزش قرآن، روش تدریس و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و همچنین ملاحظات اجرایی در برنامه‌ی جدید آموزش قرآن بشرح پیوست خواهد بود.
موضوع: اصلاح جدول مواد درسی پایه‌های اول و دوم ابتدایی و برنامه آموزش قرآن در پایه‌های مذکور در ششصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۶/۷ به تصویب رسید. صحیح است، به اجرا گذاشته شود.

مرتضی حاجی
رئیس شورای عالی و وزیر آموزش و پرورش

رونوشت جهت استحضار معاون محترم آموزش عمومی و امور تربیتی ارسال می‌شود. خواهشمند است دستور فرمایند به ادارات، دفاتر و مراجع ذیربط ابلاغ شود.

هادی عزیززاده
دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش

میرندگان رونوشت:

جهت اطلاع معاونت محترم: آموزش و پرورش نظری و مهارتی / سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی / برنامه ریزی و منابع انسانی / مشارکتهای مردمی / پشتیبانی / تربیت بدنی و تندرستی / حقوقی و امور مجلس / سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور / سازمان ملی پرورش استعدادها درخشان / دفتر وزارتی / دفتر بازرسی و پاسخگویی به شکایات / اداره کل روابط عمومی / کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی / نهضت سوادآموزی / سازمان بازرسی کل کشور / پژوهشکده تعلیم و تربیت / انجمن اولیاء و مربیان / روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران.

فهرست کلمات معنا شده

کلمه / درس / پایه	معنا	کلمه / درس / پایه	معنا
			الف
اکبَر ۱*	بزرگ‌تر	آن ۲/۱۳	این‌که، که
إِلَّا ۱	مگر، جز	أهل ۲/۱۳	اهل، خانواده
إِلَه ۱	خدا، معبود	ءاتوا ۲/۱۴	بپردازید، بخشید
إِنَّ ۱	قطعاً	ءامِنوا ۲/۱۴	ایمان بیاورید
آمِنوا ۲/۲	ایمان آوردند	إِخْوَة ۲/۱۴	برادران
أَلَّذِيْنَ ۲/۲	کسانی که	أَصْلِحوا ۲/۱۴	اصلاح کنید، درست کنید
أَرْض ۲/۳*	زمین	أَقِموا ۲/۱۴	به‌پا دارید
أَعْبُدُ ۲/۳	عبادت می‌کنم	أَقْرَب ۲/۱۵	نزدیک‌تر
أَلَّذِي ۲/۴	کسی که، که، چیزی که	أَعْبُدوا ۲/۱۵	عبادت کنید
أَب، أَبُو، آبا، آبی ۲/۵	پدر، سرپرست	أَعْمَى ۲/۱۵	نابینا
أَ ۲/۵	آیا	ءاتى ۲/۱۶	بخشید
أُولَئِكَ ۲/۶	ایشان، آن‌ها	إِرْحَم ۲/۱۷	رحم کن
ءَامَنَّا ۲/۷	ایمان آوردیم	إِسْتَفْغِر ۲/۱۷	آمرزش بخواه
أَنَا ۲/۷	من – م	أَعْفُ ۲/۱۷	عفو کن
أَنْتَ ۲/۷	تو – ت	إِغْفِر ۲/۱۷	بیامرزش
إِنْ ۲/۸	اگر	أُنْصِر ۲/۱۷	یاری و پیروز کن
أَلَا ۲/۸	آگاه باشید، بدانید	إِتَّبِعوا ۲/۱۸	تبعیت و پیروی کنید
أُمَّة ۲/۸	امت، گروه	إِذَا ۲/۱۸	وقتی که
أَجْر ۲/۹	پاداش	إِتَّقوا ۲/۱۹	تقوا داشتند، تقوا پیشه کردند
أَنْزَلْنَا ۲/۹	نازل کردیم، فرو فرستادیم	إِتَّقوا ۲/۱۹	تقوا داشته باشید، تقوا پیشه کنید
إِهْتَدَى ۲/۹	هدایت شد	إِعْلَموا ۲/۱۹	بدانید
إِذْ ۲/۱۰	هنگامی که	أَنَّ ۲/۱۹	که، این‌که، قطعاً
أَرْبَعِينَ ۲/۱۰	چهل	أَنهَار ۲/۲۰	رودها
أَنْزَلَ ۲/۱۰	نازل کرد، فرو فرستاد	إِمَّا ۲/۲۱	با
آیات ۲/۱۱	آیات، نشانه‌ها، معجزات	أَتَى ۲/۲۴	چگونه، کجا
أَرْسَلْنَا ۲/۱۱	فرستادیم	إِصْبَح ۲/۲۴	صبح
أَمْر ۲/۱۳	کار، فرمان	أَصْحَاب ۲/۲۸	یاران، اهل

* یعنی کلمه‌ی «اکبر» اولین بار در فصل اول کتاب (آموزش نماز) و کلمه‌ی «أرض» در فصل دوم – روز سوم معنا شده است.

تَكْسِبُونَ ۲/۲۶
تَفْعَلُونَ ۲/۲۷
تَعْمَلُونَ ۲/۲۸
تَكُونُ ۲/۳۱
تَقْبَلُ ۳/۳
تَبْذِيرُ ۳/۴
تَشْقَى ۳/۸
تُرْجَعُ ۳/۱۰
تُفْلِحُونَ ۳/۱۰
تَنْزَلُ ۳/۱۱
تَسْكُنُوا ۳/۱۴
تَبْتَغُوا ۳/۱۴
تَشْكُرُونَ ۳/۱۴
تَوَلَّيْتُمْ ۳/۱۶

کسب می کنید، انجام می دهید
انجام می دهید، عمل می کنید
عمل می کنید، انجام می دهید
می باشد
قبول کن، بپذیر
ولخرجی و اسراف کردن
به مشقت و سختی می افتی
بازگردانده می شود
رستگار می شوید
نازل می شود
(تا) آرامش یابید
(تا) بجوید، طلب کنید
شکر و سپاس گذاری می کنید
روی برگردانید، اعراض کردید

حَسَنَةً ۲/۴
حَىٰ ۲/۱۶
حَكِيم ۲/۲۰
حُبَّ ۲/۲۱
حَبَّ ۲/۲۴
حُسبان ۲/۲۴
حُكْم ۳/۷
حَتَّىٰ ۳/۱۱
حُسْن ۳/۱۶

نیکی، نیکو، کار خوب
زنده
باحکمت، دانا، کسی که کارهایش با درستی
و عاقبت اندیشی همراه است.
دوستی
دانه
حساب کردن
حکم، فرمان، قانون
تا
نیکی

ز

خوب، بهتر، بهترین
خلق کردیم، آفریدیم
خلق کرد، آفرید
زیان کاران
خلقت، آفرینش
جاودان
آگاه
زیان
خلق کردی، آفریدی
جاودانگی
پشت سر
خوب، خوبی، مال
سبک است

خَيْر ۱
خَلَقْنَا ۲/۲
خَلَقَ ۲/۴
خَاسِرِينَ ۲/۱۰
خَلَقَ ۲/۱۴
خَالِدِينَ ۲/۲۰
خَبِير ۲/۲۳
خَسَار ۲/۲۹
خَلَقَتْ ۲/۳۰
خُلْد ۳/۸
خَلْف ۳/۱۰
خَيْر ۳/۱۵
خَفَّتْ ۳/۱۵

شکر و سپاس گذاری می کنید
روی برگردانید، اعراض کردید
سپس
قرار داد
بهشت، باغ
پاداش
بهشت ها، باغ ها
آمد
لشکریان، جمع جُند
آشکار
پهلوها
جاهلیت، دوران جهل و نادانی

خَاسِرِينَ ۲/۱۰
خَلَقَ ۲/۱۴
خَالِدِينَ ۲/۲۰
خَبِير ۲/۲۳
خَسَار ۲/۲۹
خَلَقَتْ ۲/۳۰
خُلْد ۳/۸
خَلْف ۳/۱۰
خَيْر ۳/۱۵
خَفَّتْ ۳/۱۵
دار ۲/۹
دُعَاء ۳/۳
ذَلِكَ ۲/۳
ذُنُوب ۲/۱۹
ذَلِكُمْ ۲/۲۴

خانه
دعا، درخواست
این، آن
گناهان
این، آن

ذ - د

ث

ز

ز

ثُمَّ ۲/۱۴
جَعَلَ ۲/۴
جَنَّةَ ۲/۶
جِزَاء ۲/۱۱
جَنَات ۲/۱۲
جَاءَ ۲/۱۳
جَنُود ۲/۲۰
جَهْر ۲/۲۶
جُنُوب ۲/۳۰
جَاهِلِيَّةَ ۳/۷

سپاس و ستایش
زندگی

حمد ۱
حیاة ۲/۳

ذُرِّيَّة ۳/۳
ذَا الْقُرْبَى ۳/۴
ذِكْر ۳/۵

فرزندان
خویشان
یادآوری، بند، قرآن

سَجَدُوا ۳/۸
سَلَام ۳/۱۱
سَحْرَةَ ۳/۱۲
سَيِّئَةً ۳/۱۳

سجده کردند
درود و سلامتی
جادوگران، جمع ساجِر
زشتی، بدی

ر - ز

رَبِّ ۱
رَحْمَن ۱
رَحِيم ۱
رَسُول ۱
رِزْق ۲/۴
رَجُل ۲/۵
رَزَقْنَا ۲/۶
رُسُل ۲/۱۲
رَازِقِينَ ۲/۳۱
رَيْب ۳/۱
رُوح ۳/۱۱
رَاضِيَةً ۳/۱۵
زَهَقَ ۲/۲۹
زَهُوق ۲/۲۹

پروردگار
بخشنده، خدای بخشنده
مهربان
پیامبر، فرستاده
روزی
مرد
روزی دادیم به
پیامبران، جمع رَسول
روزی دهندگان
شک و تردید
فرشته‌ی بزرگ و عالی مقام الهی
رضایت بخش
نابود شد
نابود شدنی

شَمْس ۲/۴
شَاءَ ۲/۱۳
شَىْء ۲/۱۳
شَاكِر ۲/۲۱
شَهَادَةَ ۲/۲۸
شِفَاء ۲/۲۹
شَجَرَةَ ۳/۸
شَهْر ۳/۱۱
شَهِيد ۳/۱۵

خورشید
خواست
چیز
سپاس گزار
آشکار
شفاء، درمان
درخت
ماه
شاهد و ناظر، گواه

ص - ض

سَمَوات ۲/۳
سُبْحَانَ ۲/۷
سَمَاء ۲/۱۰
سُلْطَان ۲/۱۱
سَكِينَةَ ۲/۲۰
سَيِّئات ۲/۲۰
سَبِيل ۲/۲۱
سَكَن ۲/۲۴
سِرًّا ۲/۲۶
سَبَّحَ ۲/۲۷
سَمِيع ۳/۳

آسمان‌ها
پاک و بی عیب است
آسمان
دلیل
آرامش
زشتی‌ها، بدی‌ها
راه
آرامش
راز، سرّ
تسبیح کرد
شنوا

صِرَاط ۱
صَلَاة ۱
صَالِحَات ۲/۲
صَادِقِينَ ۲/۸
صَالِح ۲/۲۵
ضَدْر ۳/۶
ضَلال ۲/۳۲
ضَالِيْنَ ۳/۱

راه
نماز
کارهای خوب
راست گویان
نیکوکار، شایسته
سینه
گمراهی
گمراهان

س

ص - ض

طَيِّب، طَيِّبَةً ۲/۴
طَيِّبَات ۲/۶
طَغَى ۳/۶
ظَالِم ۲/۲۹

پاک
غذاهای پاک
طغیان و سرکشی کرد
ظالم، ستمگر

ع

عالمین ۱
 عَمِلُوا ۲/۲
 عِنْدَ ۲/۳
 عِبِدَ ۲/۵
 عَدُوٌّ ۲/۵
 عَلِيٌّ ۲/۶
 عَظِيمٌ ۲/۹
 عَطَاءٌ ۲/۱۱
 عَدَنٌ ۲/۱۲
 عَلِيٌّ ۲/۱۶
 عَن ۲/۱۷
 عِبَادَ ۲/۱۸
 عَزِيزٌ ۲/۲۴
 عَالِمٌ ۲/۲۸
 عِيدٌ ۲/۳۱
 عِرَّةٌ ۲/۳۳
 عَمَّا ۲/۳۳
 عُقْدَةٌ ۳/۶
 عَفَا ۳/۱۳
 عَيْشَةٌ ۳/۱۵
 عَفُورٌ ۲/۴
 عَيْبٌ ۲/۱۰
 غَافِرٌ ۲/۱۷
 عَدَ ۲/۲۸
 غَيْرٌ ۳/۱
 غَالِبٌ ۳/۱۲

جهانیان
 عمل کردند، انجام دادند
 نزد
 بنده
 دشمن
 بر
 بزرگ
 بخشش
 جاودان
 برتر
 از
 بندگان، جمع عبد
 عزتمند، شکست ناپذیر
 دانا
 عید، روز خوش و شادی
 عزت، سربلندی
 از آن چه
 گره
 عفو کرد، بخشید
 زندگی
 بسیار آمرزنده
 غیب، نهان
 آمرزنده
 فردا
 غیر، جز
 چیره، پیروز

فَدَّ ۲/۲
 فَضَّلْنَا ۲/۶
 فَضْلٌ ۲/۱۰
 فَوَادٌ ۲/۱۲
 فِي ۲/۱۲
 فَوْزٌ ۲/۲۰
 فَالِقٌ ۲/۲۴
 فائِزٌ ۲/۲۸
 فَجْرٌ ۳/۱۱
 قَالَ ۲/۱
 قَمَرٌ ۲/۴
 قَوْلُوا ۲/۱۴
 قُلٌ ۲/۱۵
 قَرِيبٌ ۲/۱۸
 قَدَمَتٌ ۲/۲۸
 قَدِيرٌ ۲/۳۰
 قِيَامًا ۲/۳۰
 قُعودًا ۲/۳۰
 قِي ۲/۳۰
 قُدُوسٌ ۲/۳۲
 قُلْنَا ۳/۸
 قالوا ۳/۱۲
 قَلِيلٌ ۳/۱۶
 كُمْ ۲/۲

ف

بس، و
 برتری داریم
 بخشش، لطف
 قلب، دل
 در
 رستگاری
 شکافته
 رستگار، موفق
 سپیده دم

قا

گفت
 ماه
 بگویند
 بگو
 نزدیک
 پیش فرستاد
 توانا
 ایستاده
 نشسته
 نگه دار از
 بسیار پاک و مقدس
 گفتیم
 گفتند
 کم، اندک
 شما، تان

ک

ع

خارج نکند
ترسید (شما دو نفر)
شاید، امید است، تا
فراموش نکن
مجوی، طلب نکن

راست
از
کالا
آن چه
فرمانروایی
آشکار
آیین، دین
کسی که، هر کس، چه کسی
نه، نیست
با، همراه
نیکوکار
آمزش
آب
خانه ها
مرده
مرگ
تباه کار
پیامبران
نیازمند
مريض و بیمار شدم
خارج کننده، بیرون آورنده
خشم، غضب
سفره، غذا
فرمانروا، پادشاه
صاحب

لايُخْرِجَنَّ ۳/۸ بخورید
لاِتَخَافَا ۳/۹ تو، بت
لَعَلَّ ۳/۱۰ بودید، هستید
لاِتَنْسَ ۳/۱۴ بزرگ
لاِتَبِعِ ۳/۱۴ کسب کرد، انجام داد
همه، هر
ناسپاس
این چنین
مُستَقِيم ۱ کافر شدند، کفر ورزیدند
مِن ۲/۲ سخن و سنگین است
مَتَاع ۲/۳ بودند، هستند
ما ۲/۳ کهن سالی، پیری
مُلْك ۲/۳ مانند
مُبين ۲/۵ باش
مِلَّة ۲/۵ شما دو نفر
مِن ۲/۶ بودیم، هستیم
ما ۲/۷ همان طور که
مَعَ ۲/۸ شما دو نفر
مُحْسِن ۲/۸ نه، نیست
مَغْفِرَة ۲/۹ شب
ماء ۲/۱۰ نیست
مَسَاكِن ۲/۱۲ برای
مَيِّت ۲/۱۶ قطعاً
مَوْت ۲/۱۶ قطعاً
مُفْسِد ۲/۱۷ وقتی که
مُرْسَلِينَ ۲/۱۸ برای چه، چرا
مَسْكِين ۲/۲۱ باید بنگرد، باید نگاه کند
مَرِضٌ ۲/۲۲ ولخرجی و اسراف نکن
مُخْرِج ۲/۲۴ نباش
مَقْت ۲/۲۷ زبان
مَائِدَة ۲/۳۱
مَلِك ۲/۳۲
مَالِك ۳/۱

كُلُوا ۲/۴
كُف ۲/۷
كُنْتُمْ ۲/۸
كَبِير ۲/۱۰
كَسَبَ، كَسَبَت ۲/۱۲
كُل ۲/۱۲
كُفُور ۲/۲۱
كَذَلِك ۲/۲۵
كُفُورًا ۲/۲۶
كُبْر ۲/۲۷
كَانُوا ۲/۳۲
كَبْر ۳/۳
كَ ۳/۵
كُن ۳/۵
كَمَا ۳/۸
كُنَّا ۳/۱۲
كَمَا ۳/۱۴
كَمَا ۳/۱۵
لا ۱
لَيْل، لَيْلَة ۲/۴
لَيْسَ ۲/۵
لِ ۲/۸
لِ ۲/۹
لَقَدْ ۲/۱۱
لَمَّا ۲/۱۳
لِمَ (لِما) ۲/۲۷
لِتَنْظُرَ ۲/۲۸
لَاثْبَدْر ۳/۴
لَا تُكُن ۳/۵
لِسَان ۳/۶

9

یگانه، یکتا، یک
سرپرست، دوست
بخشید
پدر و مادرم
وسوسه کرد
پدر و مادر

واحد ۲/۱
وَلِيٍّ ۲/۱۷
وَهَبَ ۳/۳
وَالِدَيَّ ۳/۳
وَسْوَسَ ۳/۸
وَالِدَيْنِ ۳/۱۶

غضب شده
از آنچه
رستگاران
برپا کننده
اسراف کنندگان
شک کنندگان
مثل، داستان
فرشتگان، جمع ملک
طلوع
ترازوها
نیازمندان
اعراض کنندگان

مَغضُوبٌ ۳/۱
مِمَّا (مِنْ مَا) ۳/۱
مُفْلِحُونَ ۳/۱
مُقِيمٌ ۲/۳
مُتَّبِعِينَ ۳/۴
مُتَّيِّبِينَ ۳/۵
مَثَلٌ ۳/۵
مَلَائِكَةً ۳/۸
مَطْلَعٌ ۳/۱۱
مَوَازِينَ ۳/۱۵
مَسَاكِينَ ۳/۱۶
مُعْرِضُونَ ۳/۱۶

ه

او، آن، شش
آن، او، شش، آن‌ها
هوا و هوس
آن‌ها، ایشان
این
او
هدایت کرد
آیا
هدایت کردیم
هدایت
یکی از نام‌های جهنم

ه ۲/۱
ها ۲/۱
هَوَى ۲/۱
هُم، هِم ۲/۲
هَذَا ۲/۴
هُوَ ۲/۴
هَدَى ۲/۱۴
هَل ۲/۱۵
هَدَيْنَا ۲/۲۱
هُدًى، هُدًى ۳/۱
هَٰوِيَّةَ ۳/۱۵

ما، مان
روز
خواب
یاری، پیروزی
مردم
خودش
شخص، فرد، خود، جان

ن

نا ۲/۱
نَهَارٌ ۲/۴
نَوْمٌ ۲/۴
نَصْرٌ ۲/۸
نَاسٌ ۲/۸
نَفْسِهِ ۲/۹
نَفْسٌ ۲/۱۲
نَحْنُ ۲/۱۵
نَبِيٍّ ۲/۱۶
نَوَى ۲/۲۴
نَجْزِي ۲/۲۵
نُنزِلُ ۲/۲۹
نَارٌ ۲/۳۰
نَعْبُدُ ۳/۱
نَسْتَعِينُ ۳/۱
نَتَلُو ۳/۵
نَصِيبٌ ۳/۱۴

من، مَن
روز
ای
هدایت می‌کند
خلق می‌کند، می‌آفریند
می‌خواهد
می‌گوید
عمل می‌کند، انجام می‌دهد
دوست دارد

ئ ۱
يَوْمٌ ۱
يا، يا أَيُّهَا ۲/۱
يَهْدِي ۲/۲
يَخْلُقُ ۲/۳
يَشَاءُ ۲/۳
يَقُولُ ۲/۵
يَعْمَلُ ۲/۶
يُحِبُّ ۲/۸

ما
پیامبر
هسته
جز او پاداش می‌دهیم
فرو می‌فرستیم، نازل می‌کنیم
آتش
عبادت می‌کنیم
کمک و یاری می‌خواهیم
تلاوت می‌کنیم، می‌خوانیم
سهم، بهره

ك

یاد می کنند	يَذْكُرُونَ ۲/۳۰	تقوا دارند، تقوا پیشه می کنند	يَتَّقُونَ ۲/۹
تفکر و اندیشه می کنند	يَتَفَكَّرُونَ ۲/۳۰	ایمان دارند، ایمان می آورند	يُؤْمِنُونَ ۲/۱۱
می آموزد، یاد می دهد	يُعَلِّمُ ۲/۳۲	می بخشد، می دهد	يُؤْتِي ۲/۱۱
تسبیح می کنند	يُسَبِّحُ ۲/۳۲	امر می کند، فرمان می دهد	يَأْمُرُ ۲/۱۳
تلاوت می کند، می خواند	يَتْلُو ۲/۳۲	خارج می کند، بیرون می آورد	يُخْرِجُ ۲/۱۶
ترکیه می کند	يُزَكِّي ۲/۳۲	زنده می کند	يُحْيِي ۲/۱۶
وصف می کنند، توصیف می کنند	يَصِفُونَ ۲/۳۳	می خواند، دعوت می کند	يَدْعُو ۲/۱۸
ایمان دارند، ایمان می آورند	يُؤْمِنُونَ ۳/۱	می آرزد	يَغْفِرُ ۲/۹
روز قیامت	يَوْمَ الدِّينِ ۳/۱	می پوشاند	يُكْفِرُ ۲/۲۰
برپا می دارند	يُقِيمُونَ ۳/۱	(تا) بیفزایند	(ل) یزدادوا ۲/۲۰
انفاق می کنند	يُنْفِقُونَ ۳/۱	داخل می کند، وارد می کند	يُدْخِلُ ۲/۲۰
یقین دارند	يُوقِنُونَ ۳/۱	غذا می دهند	يُطْعِمُونَ ۲/۲۱
برپا می شود	يَقُومُ ۳/۳	غذا می دهد	يُطْعِمُ ۲/۲۲
به طور کامل می پردازد	يُوفِّي ۳/۵	سیراب می کند، آب می دهد	يَسْقِي ۲/۲۲
می باشد	يَكُونُ ۳/۵	میراند	يُمِيتُ ۲/۲۲
آسان ساز	يَسِّرُ ۳/۶	می داند	يَعْلَمُ ۲/۲۳
می فهمند، (تا) بفهمند	يَفْقَهُونَ، يَفْقَهُوا ۳/۶	فرو می رود	يَلِجُ ۲/۲۳
طلب می کنند، می جویند	يَبْغُونَ ۳/۷	خارج می شود	يَخْرُجُ ۲/۲۳
کهنه می شود، از بین می رود	يَبْلَى ۳/۸	پایین می آید	يَنْزِلُ ۲/۲۳
دست	يَدُ ۳/۱۰	بالا می رود	يَعْرُجُ ۲/۲۳
برمی گزیند، انتخاب می کند	يَصْطَفِي ۳/۱۰	شبهه و شریک قرار می دهند	يَعْدِلُونَ ۲/۲۶
آن روز	يَوْمَئِذٍ ۳/۱۵	مساوی است	يَسْتَوِي ۲/۲۸
یتیمان، جمع یتیم	يَتَامَى ۳/۱۶	می افزاید، اضافه می کند	يَزِيدُ ۲/۲۹

فهرست کتب مفید برای مطالعه

ردیف	نام کتاب	نویسنده	ناشر	سال نشر	موضوع
۱	مبانی و روش آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی (کد ۶۰۱۱)	گروه قرآن دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی	اداره کل چاپ و توزیع کتب درسی	۱۳۸۹	آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۲	آموزش روخوانی قرآن همراه با جزء سی‌ام	سیدمهدی سیف	مرکز طبع و نشر	۱۳۸۲	آموزش روخوانی
۳	یادگیری قرآن به روش آسان	سیدابراهیم محمودی هاشمی	آستان قدس رضوی	۱۳۶۶	آموزش روخوانی
۴	آشنایی با اصول و روش‌های تدریس روخوانی قرآن	غلامعباس سرشور خراسانی	به نشر	۱۳۷۹	آموزش روخوانی
۵	روش‌شناسی روخوانی قرآن کریم	دکتر محمدرضا ناری ابیانه	کارین	۱۳۸۰	آموزش روخوانی
۶	قرآن کریم ترجمه و شرح واژگان	ابوالفضل بهرام‌پور	انتشارات عصمت	۱۳۸۳	ترجمه‌ی متن و لغات قرآن
۷	مجموعه‌ی انس با قرآن	مسعود وکیل	مدرسه	۱۳۸۲	درک و فهم مفاهیم قرآن
۸	مفاهیم قرآن	مصطفی اسرار	محیا	۱۳۷۵	ترجمه‌ی لغات قرآن
۹	مجموعه‌ی کتاب آموزش مفاهیم قرآن (۱ تا ۹)	جمعی از نویسندگان	مهد قرآن	۱۳۷۸	آموزش درک و فهم
۱۰	نسیم حیات	ابوالفضل بهرام‌پور	هجرت	۱۳۷۶	درک و فهم قرآن
۱۱	ترجمه‌ی تصویری و تفسیری آهنگین	دکتر عبدالکریم بی‌آزار شیرازی	فرهنگ اسلامی	۱۳۷۷	مجموعه کتاب‌های مصور در مورد آیات
۱۲	در آستان قرآن	قدرت‌الله حسینی شاهمرادی	حدیث	۱۳۷۶	احادیث در مورد قرآن
۱۳	کلید معارف	صادق حسن‌زاده	فیروزآبادی	۱۳۷۵	اطلاعات آماری از موضوعات قرآن
۱۴	گذری بر قرآن	جعفر شیخ‌الاسلامی	مدرسه	۱۳۷۶	اطلاعات آماری از موضوعات قرآن
۱۵	قرآن از زبان قرآن	شهید سیدمحمدتقی حکیم	سروش	۱۳۷۷	علوم قرآنی
۱۶	نوای ملکوت	علی علیزاده	دارالارشاد	۱۳۷۶	اشعاری در مورد قرآن
۱۷	قصه‌ی آیه‌ها	رضا شیرازی	پیام آزادی	۱۳۷۹	داستان‌های شأن نزول
۱۸	بهترین قصه‌ها	رضا شیرازی	پیام نور	۱۳۷۴	مجموعه داستان
۱۹	تاریخ پیامبران	علامه مجلسی	پیام محراب	۱۳۷۹	داستان‌های قرآن
۲۰	زندگانی پیامبر (ص) در قرآن	ترجمه‌ی علی چراغی	ذکر	۱۳۸۱	داستان

داستان	۱۳۷۷	طلوع آزادی	مصطفی زمانی	داستان‌ها و پندها	۲۱
آموزش روخوانی	۱۳۸۰	آستان قدس رضوی	غلامعباس سرشور خراسانی	آموزش روخوانی قرآن برای دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی	۲۲
آموزش روخوانی	۱۳۷۷	بنیاد شهید	جمعی از نویسندگان	آموزش قرآن	۲۳
آموزش روخوانی	۱۳۸۳	مهد قرآن آذربایجان شرقی	مهد قرآن آذربایجان شرقی	آموزش روخوانی قرآن	۲۴
نشریه	-	مؤسسه معارف امام رضا (ع)	مؤسسه معارف امام رضا علیه‌السلام	مجله‌ی بشارت	۲۵
نشریه	-	مدرسه	گروه قرآن دفتر تألیف کتب درسی	مجله‌ی رشد قرآن	۲۶
دانستنی‌های قرآنی	۱۳۸۸	محراب قلم	رضا نباتی	چراهای شگفت‌انگیز قرآن کریم جلد ۱ و ۲	۲۷

